MARKİ DE

SADE

bütün eserleri - 1

BİLGİ YAYINEVİ

erdemle kırbaçlanan kadın

BİLGİ YAYINLARI : 210
ROMAN DİZİSİ : 70

Birinci Basım
Eylül 1974

BİLGİ YAYINEVİ
Tunalı Hilmi Cad. 94
Telf: 178930 - 178019
Kavaklıdere - Ankara

Babıâli Cad. 19/2
Telf: 22 52 01
Cağaloğlu - İstanbul

MARKİ DE SADE

Erdemle Kırbaçlanan Kadın

Türkçesi : Yaşar İlksavaş

BİLGİ YAYINEVİ

kapak düzeni : fahri karagözoğlu

BİLGİ BASIMEVİ - ANKARA

ÇEVİRENİN ÖNSÖZÜ

Marki de Sade: Yaşadığı yüzyılda insanların nefret ettiği, tiksindiği, iğrendiği; akıl hastanesinde ve ceza evlerinde çürüttüğü bir yazar...

Marki de Sade: Hırsız sokak kedilerini tekmeleyen, kovalayan insanların ağzında «İşte Sade markisi!» biçiminde deyimleşmiş bir kişi...

Marki de Sade: İnsanlığın ruhundaki kötülüğü, çarpıklığı haykırdıkça toplum dışına itilen; doğa-toplum ilişkisini çağının çok ötesinde değerlendirdiğinden sevgisiz bırakılan bir bilinç...

Türk okuyucusu ünlü Fransız yazarı Sade'ı tek tük hikâyelerinden tanımaktadır. Oysa Sade iki yüzyıldır belli başlı bütün edebiyatçıları etkilemiş; sorduğu sorularla düşünürleri tedirgin etmiş bir yazardır. Bugüne dek Türk okuyucusunun Sade'ı yakından tanımamış olması üzücüdür. Ama yazarın gerek dil, gerekse konu açısından çeviriye pek uygun düşmeyen yapıtları böyle bir gecikmeyi

kendiliğinden oluşturmaktadır. Ben Sade'ın **Les İnfortunes de la Vertu** *adlı yapıtını iki nedenden dolayı çevirmeye çalıştım:* **Les İnfortunes de la Vertu** *Sade'ı Sade yapan bütün özellikleri içeren bir romandır her şeyden önce. (Nitekim Sade bu yapıta tekrar tekrar geri dönmüş, buradan yola çıkarak yeni ürünler vermiştir.* **Histoire de Juliette ou Les Prospérités du Vice, Justine ou Les Malheurs de la Vertu** adlı yapıtların kaynağıdır **Erdemle Kırbaçlanan Kadın**.) Gene bu romanın Sade'ın okuru aşırı kertede sarsalamayan, şaşırtmayan *yapıtlarındandır. Yani bir bakıma Sade'a yabancı okur için giriş, başlangıç niteliği taşımaktadır.*

Erdemle Kırbaçlanan Kadın *iyilik-kötülük çatışmasının irdelenmesinde alışılagelmiş değer yargılarını zorlamak amacıyla yazılmıştır. Daha yapıtın ilk satırlarında Sade bize iyilikten, kötülükten, tanrısal adaletten, toplum yaşamının düzeninden ne anladığını açıklar. Sade'a göre Tanrı, din, dinsel kişiler ve toplumun kör gözlerle bütün bunlara bağlanması, kötülüğün demesek bile, iyi olmamanın belirgin kökleridir. Yazar yaşadığı dünyadan, zengin-yoksul eşitsizliğinden, insanın ruhundaki genel-geçerlere aykırı düşen duygularını saklamasından nefret etmektedir. Tanrı, olup biteni görmek isteme-*

diğinden Sade için saygıya lâyık değildir. Varlığından bile kuşkuludur Sade.

Bu temalar yazarın bütün yapıtlarında yeniden yeniden ele alınır, irdelenir.

Ortaçağ'ın karanlık, sofu, bağnaz felsefesinden sonra Sade doğal olarak bütün insanlığın dışına düşecekti...İnsanlığın hepten dürüstlüğü ve iyiliği seçmedikçe toplumsal ahlâkın yürümeyeceğini ileri sürmesi döneminde hiç hoş karşılanmamıştır. Burada Sade'ın köklerini, kaynaklarını enine boyuna bilmeden ütopik bir toplumculuktan yararlandığını söyleyebiliriz. Zaten Sade zenginliğe, paraya, eşitsizliğe sürekli karşı çıkmasıyla da demek istediğimi doğrular.

Ayrıca Sade, Freud'dan çok önce insan gerçeğini, gizli kalmış yönlerini açıklama amacını gütmüştür.

Bu yönleriyle Dostoyevski'yi, Kafka'yı, Baudelaire'i, Nietzsche'yi, Leautreamont'u alabildiğine beraberinde sürüklemiştir. Daha pek çok yazarın da başucu kitabı olmuştur Sade'ın yapıtları.

Erdemle Kırbaçlanan Kadın *Sade'ın kolay anlaşılan, felsefi görüşlerini aşırı karmaşık biçimde açıklamadığı ender yapıtlarındandır. Yalnız okuyucu için şunu ayrıca belirtmek istiyorum:* **Erdemle Kırbaçlanan Kadın***'ın tüm kişilerinde ve özellikle Justine'de Sade'ın kendini bulabiliriz. Damarlarını keserce-*

sine kanını akıtan yazarlardandır Sade. Dolayısıyle romanının ana kişilerinde kendi ruh dünyasının anatomisine, teşrihine girişir.

Bu anatomi okuyucuya şaşırtıcı gelebilir. Ancak Sade ne ahlâksız, ne sapık, ne iğrenç; ne de ahlâklı, erdemlidir. Doğanın kendisiyle özdeşleşmeye çalışan, ama çağının çarpıklığından, ikiyüzlülüğünden yakasını kurtaramayan bir acı simgesidir.

Erdemle Kırbaçlanan Kadın*'ın çevirisini Jean-Marie Goulamont'un hazırladığı «Garnier Flammarion» baskısını, Béatrice Didier'nin hazırladığı «Livre de Poche» baskısını ve Gilbert Lély'nin hazırladığı «10-18» baskısını karşılaştırarak yaptım. Yer yer Livre de Poche baskısını, yer yer de Garnier Flammarion baskısını asıl metin olarak aldım.*

YAŞAR İLKSAVAŞ

D. A. F. DE SADE 'ın HAYAT HİKÂYESİ

1740 *2 Haziran.* Bugün yerinde yeller esen Condé konağında Donatien-Aldonse-François de Sade'ın olağanüstü hayatı başlar. Bourbon'ların küçük kızı olan annesi, Marie-Eléonore de Maillé-Brezé de Carman, Condé ailesine katılmış, bir süre Condé prensesinin nedimeliğini yapmıştır. Sade kontu, Saumane ve La Coste senyörü, Mazan kosenyörü olan babası Jean-Babtiste-Josephe-François'ya gelince Petrarque'ın âşığı olarak tanınan ünlü Laure de Nauvés'un soyundan gelmektedir. Moskova (1730) ve Londra'da (1733) diplomatlık görevinde bulunmuş, Mareşal de Villars'ın yaverliğini yapmış (1734-1735) ve 1739'dan sonra Bresse, Bugey, Valromey, Gex tümgeneralliğine atanmıştır. Bu tarihteyse, yani 1740'ta, Kolonya elektörünün yanında görev yapmaktadır.
3 Haziran. Sade, ailenin beşiği olan Saint-Sulpice naibi tarafından yanlış bir adla sicile geçirtilir: Alphonse.

1740-1744 Donatien Condé konağında, annesinin yanında yaşamaktadır.

1744 Donatien Paris'ten de, Condé konağından da ayrılır. Bir yıl boyunca Avignon ve Vonaissin kontluğundaki teyzelerinin yanında kalır.

1745 Saumane'da, *Sade papazı* olarak adlandırılan amcası Jacques-François-Paul-Aldonse ilköğrenimini üzerine alır. Limousin'de Ebreuil manastırının başpapazı olan amcası 1767 yılında *François Pétrarque'ın hayatı üzerine anılar*'ını yayınlayacaktır. Aslında ahlâksız bir adamdır. 1762 yılında, bir sefahat âleminde yakalanır. Yeğeni, alaylı bir dille, ondan şöyle söz etmektedir: «...papaz olmasına karşın evinde her zaman bir çift düşük kadın barındırırdı...şatosu bir saray mıydı, hayır, açıkçası bir genelevdi.»

1750 Amcasının bağımsız öğretimini, şimdi Saint-Louis lisesinin yerinde bulunan Cizvit papazlarının Harcourt kolejindeki katı öğrenimi izler. Genç öğrencisinin gelecekteki skandallarını örtmek için sık sık araya girecek olan papaz Amblet özel öğretmen olarak Donatien'in eğitimini tamamlar.

1754 Genç Sade markisi, o devirde orduya girebilmek için gerekli olan, soyluluk belgesini alarak, kralın muhafız gücünün hafif süvari alayına bağlı süvari hazırlık okuluna girer.

1755 *Aralık*. Krala bağlı piyade okuluna teğmen olarak atanır.

1756 Yedi Yıl Savaşları'nın başlaması. Fransa, Prusya ve İngiltere'ye karşı koyan Avusturya'nın bağlaşığıdır. Bu savaş Sade'ın ilk savaş deneyidir.

1757 Kralın kardeşi kont de Provence'a bağlı jandarma bölüğüne bayraktarlık göreviyle atanır.

1759 Sade yüzbaşı olarak Bourgogne süvari alayına kabul edildi. Bazı arkadaşlarının raporlarına göre, bu tarihten sonra, Saumane'da karşılaştığ aşk sahnelerinin bıraktığı izlenimlerin iteleme-

siyle genç markide erotizme karşı şiddetli bir arzu başlamıştır. Paris'e sık sık yaptığı ziyaretlerde de bu gibi eğlencelerden hiç geri kalmaz. Yine arkadaşları şöyle demektedirler onun için: «Küçük kalbi, ya da daha doğru bir deyişle, vücudu, son derece ateşlidir...»

1763 Paris andlaşmasıyla Yedi Yıl Savaşları son bulur, Marki yeniden süvari yüzbaşılığına getirilir. Babasının beyliklerinden biri olan La Coste'da. baştan çıkartmaya çalıştığı Laure-Victoire-Adeline de Lauris'e âşık olur. Oysa on beş gün sonra (15 ya da 17 mayısta), babasının arzusuyla, Aide sarayının onursal başkanı, yeni soylu ve büyük servet sahibi Claude-René de Montreuil'le Marie-Madelaine de Plissay'in kızları Renéo-Pélagie Cordier de Launay de Montreuil'le evlenmek zorundadır.

15 Mayıs. Evlilik sözleşmesinin imzalanması.

29 Ekim. Kiraladığı, mobilyalarını taksitle aldığı küçük evde sefahat âlemleri yapmaktan, İsa'nın resmine hakaret ve kutsal şeylere saygısızlık etmekten Vincennes'e hapsedilir. Bu hayatının otuz yılını geçireceği hapishaneyle ilk ilişkisidir.

13 Kasım. Normandiya'daki Montreuil'lerin Echaffour şatosunda oturması şartıyla serbest bırakılır.

1764 *Nisan.* Sade yeniden Paris'e dönebilme izni alır.

Mayıs. 4 mart 1760 tarihinde oğlu yararına korgenerallikten ayrılan babasının yerini alır. Bunun dışında, bu rütbesine ek olarak, 1 mayıs 1763'te, ileride maaşından kesilmek şartıyla kendisine *yerleşmesini kolaylaştırmak amacıyla* altmış bin lira verilir.

Temmuz. Tutkuyla seveceği Théatre İtalien oyuncularından Matmazel Colet ya da Colette'e âşık olur.

1765 Matmazel de Colette'le ilişki kurar. Bunun ardından, güzelliği dillere destan, son derece masraflı bir kadın olarak tanınan Matmazel de Beauvoisin yaz aylarında markinin dikkatini çeker. Karısının akrabası diye tanıtarak La Coste'a götürür onu. La Coste'da bütün yaz boyunca balolar ve tiyatro gösterileri düzenlenir. 21 ağustosta noter önünde bir kontrat imzalar; bununla, mücevherlerinin satışından elde edilecek 10,000 lira karşılığında Matmazel de Colette'e her ay *üç ve altı liralık eküler* halinde, sürekli olarak 500 lira ödemeyi kabullenir. Ama bu paranın ödendiğini gösteren hiçbir belge yok elimizde.

1766 *Ocak*. Beauvoisin'i terk eder; Hequet'nin (tanınmış tellâllardan biri) sarayından çıkma, uzun boylu, sevimli bir kıza, Doreville'e âşık olur Ayda on lui (bugünün sekiz yüz frangı) öder bu aşk karşılığında. Kira kontratlarıyla resmî kâğıtlarının da gösterdiği gibi gizli aşklarının sayısı giderek artmaktadır.

Eylül. Marais'nin bir polis raporu Sade'ın Kraliyet Müzik Akademesi figüran dansözlerinden «küçük Le Roy»u bir daha geri dönmek umudu olmaksızın terk ettiğini gösteriyor: «*Sayın Sade kontu on beş günden beri, onunla barışmayı denemeksizin, Opera'nın Matmazel Le Roy'undan ayrılmıştır.*» Bu akademi hem kendisi, hem de çağdaşları için aranılan bir av sahası olacaktır.

1764 *24 Ocak*. Markinin babası kont de Sade'ın ölümü. Donatien'e La Coste, Saumane ve

Mazan senyörlükleriyle birlikte oldukça yüksek borçlar kalır babasından.

27 Ağustos. İlk oğlu Louis-Marie'nin (Sade kontu) Paris'te doğumu.

16 Ekim. Markinin ünü giderek artar, ama sürekli olarak Marais'nin dikkatini çekmektedir. Marais «*Sayın Sade kontunun iğrençliklerinden söz edileceği an uzak değildir*», kehanetinde bulunur. Yine müfettişe göre, Arceuil'deki küçük evini tanımak şerefini ve ayda yirmi beş lui cep harçlığını reddeden Opera dansözü Matmazel Riviére'e boşu boşuna kur yapar.

1768 *3 Nisan*. Bu 3 nisan günü «sadik» markinin zor mesleğinin başlangıcına damgasını basar. Paskalya bayramı sırasında, bir pazar günü, Victoire alanında dilenen bir kadını gözüne kestirir. Bu genç kadının albenisi markiyi ilk kez mahkeme huzuruna çıkaracaktır. Dilenci kadın bir ekü karşılığında markinin «küçük evine» gelip temizlik yapmayı kabul eder. Otuz altı yaşında, pamuk eğirici olarak çalışan, bir aydan beri boşta gezen bir duldur ve kendini bile bile kandırılmaya bırakmıştır. Adı Rose Keller olan bu kadın, az sonra, tüm perdeleri sıkı sıkıya kapalı bir faytona biner ve hiç konuşmaksızın yanında oturan markiyle birlikte Arceuil'e doğru yola koyulur. Eve vardıklarında Sade onu bir odaya kapatır. Aslında, Rose'un hiçbir zaman varlığını öğrenemeyeceği iki kız daha vardır evde. Az sonra marki soyunmasını emreder. Kız kabul etmek istemez önceleri. Marki, eğer soyunmazsa kendisini öldürüp bahçeye gömeceğini söyler. Rose korkuyla soyunur. Marki de ceketiyle gömleğini çıkarıp kolsuz bir yelek giyer üzerine, başına da bir mendil bağ-

lar. Rose'u kanapeye yatırıp kırbaçlamaya başlar; bir ara durup yaralarına bir pomat sürer, sonra yeniden kırbaçlamaya koyulur. Tatmin olunca, akşama özgürlüğüne kavuşacağını söyleyerek ve yanına biraz yiyecek bırakarak yeniden odaya kilitler kızı. Rose Keller akşama kadar beklemeyecektir; odadaki çarşafları birbirine bağlayarak pencereden kaçar; markinin uşağı Langlois'nın kendisine bir kese altın teklif etmesi de sonuçsuz kalır. Köyün kadınlarından Marguerite Sixdenier, Pontier ve Bajou'ya rastlar yolda. Serüvenini anlatır onlara. Az sonra onu tutanak yazmanı noter Charles Lambert'in şatosuna götürürler; orada, Bourg-la-Reine jandarma komutanı Gerşant de la Bernardiére ifadesini alır; bu ifade hemen ertesi gün Arceuil yargıcına ulaştırılacaktır.

5 Nisan. Olay Madam de Sade'a bildirilir; markiz korkunç bir skandalı örtbas etmeye çalışır. Rose Keller'e haber salar, uzun pazarlıklardan sonra 2400 lira karşılığında şikâyetini geri aldırmayı başarır.

8 Nisan. Rose Keller'in şikâyetini geri almasına karşın Sade, kralın emri üzerine, «göz hapsinde» tutulmak için Saumur şatosuna gönderilir. On sekiz gün kalacaktır orada. Bu arada Tournelle ceza dairesi tahkikatını yapar. Markinin ailesi işi örtbas etmek için tüm tanıdıklarını harekete geçirir. Sade'ların eski dostu Madam de Saint-Germain Sade papazına şöyle yazar: «*Kamuoyunun kini ona* (markiye) *karşı tahmin edemeyeceğiniz kadar ayaklanmıştır; bu delice kırbaçlama olayını İsa'nın acılarıyla alay etmek için gerçekleştirdiğine inanmak istiyor herkes.*» Gerçekten de kamuoyu ve yargıçlar bu noktada direteceklerdir.

30 Nisan. Sade, Lyon yakınındaki Pierre-Encise kalesine nakledilir; yol boyunca kızı yalnızca kırbaçladığını söyleyerek karşı çıkar bu karara. Ama sözlerini kimse dinlemez ve gönderildiği kalede tam bir ay kalır.

2 Haziran. Conciérgerie'ye nakledilir.

10 Haziran. Marki sabahın onunda Yüce Divan'ın karşısına çıkar, yüz liralık bir para cezasına çarptırılır.

11 ya da 12 Haziran. Marki de Sade yeniden Pierre-Encise'e götürülür. Ancak kasım ayında, kralın emriyle serbest bırakılacaktır.

19 Kasım. Kral, markiye özgürlüğüyle birlikte karısının eşliğinde kendi topraklarına dönmesine de izin verir. Marki La Coste'a yerleşir; 1769 mayısına dek orada kalacaktır.

1769 *Mayıs*. Mösyö de Sade Paris'e döner.

27 Haziran. Markinin ikinci çocuğu Donatien-Claude-Armand'ın doğumu.

25 Eylül. Sade Hollanda'ya gitmek üzere Fransa'dan ayrılır. 23 ekime kadar orada kalır. Dönüşünde *1769 yılında yapılmış, mektuplar halinde, bir Hollanda gezisi*'ni de yanında getirir.

1770 *Ağustos*. Sade Compiegne'deki Bourgogne alayında kumandan yüzbaşı olarak görev alır.

1771 *13 Mart*. Süvari kumandanlığına terfi eder.

17 Nisan. Kızı Madelaine-Laure'un Paris'te dünyaya gelişi.

Ağustos. Borçları yüzünden hapsedilir.

Eylül. Sade karısı ve rahibe olan baldızı Matmazel de Launay'le birlikte La Coste'a gider.

1772 *Ocak*. Sade, La Coste'ta, yazarı olduğu bir güldürüyü sahneye koyar. Para sıkıntısı giderek artmaktadır.

Haziran ortası. Oda hizmetçisi Latour'la birlikte, bir kredi mektubu almak için, 25 haziranda Marsilya'ya gider, ondan söz edildiği hiç duyulmaz: yine de, adı Jeanne Nicou olan Lyon'lu bir kızı sık sık ziyaret ettiği biliniyor.

25 Haziran. Yola çıkışından bir gün önce marki oda hizmetçisi Latour'u kendisine çok genç kızlar bulması için görevlendirir. Latour sokakta Marianne Laverne (on sekiz yaşında) adlı bir kıza yanaşır ve onu ertesi gün efendisinin düzenleyeceği bir eğlence partisine davet eder. Toplantı, genç Laverne'in kararlaştırılan saatte gelmemesi üzerine ertesi güne ertelenir. Bu kez Latour düzenler randevuyu.

27 Haziran. Sabahın onunda, kararlaştırıldığı üzere, Sade uşağıyla birlikte Mariette Borelly'nin (yirmi üç yaşında) evine gider. İçeride kendilerini evin sahibi dışında üç kız beklemektedir: Marianne Laverne, Marionnette Laugier (yirmi beş yaşında) ve Rose Coste (yirmi beş yaşında). Jeanne Nicou bu çağırıyı kabul etmemiştir. Kararlaştırılan saatte marki içeri girer ve parti başlar. Kızlar sırayla kırbaçlanacak ve sıraları geldikçe kırbaçlayacaklardır öbür kızları; bazan Latour, bazan da efendisi sahip olacaktır onlara. Sonraları kurbanı oldukları kötü davranışlardan yakınacaklar, markinin kendilerini sodomize* etmek istediğini söyleyeceklerdir, ama bu öneriyi reddettiklerini de sözlerine eklemeyi unutmayacaklardır tabiî. XVIII. yüzyılda ister aktif, ister pasif olsun sodominin cezası genellikle ölümdü... Aynı gün, dört kızın da markiyle bir deniz gezisine çıkmayı reddetmeleri üzerine Latour efendisine yeni bir

* Sopomi: Kadınlaerkeğin doğa yasalarına aykırı bir biçimde bir-leşmesi. (Çev.)

av aramaya çıkar. Marguerite Coste adındaki yirmi beş yaşlarında bir orospu bulur. O da, kendisinden öncekiler gibi, bir sürü cantharide'li anason şekeri yutar. Bu madde seks duygularını kamçıladığı için kullanılıyordu ve Mareşal de Richelieu'nün moda haline getirmesinden bu yana herkes fazlasıyla yararlanıyordu bu şekerlerden.

28 Haziran. Sade sabahleyin Marsilya'dan ayrılır ve La Coste şatosuna varmak üzere yola koyulur.

29 Haziran. Marki La Coste'a döner.

30 Haziran. Marguerite Coste, markinin cantharide'li şekerlerinden zehirlendiğini sanarak cinayet masasına şikâyette bulunur. «Gri fraklı... Marki de Sade adı altında tanınan bir adam» için zehirlemeye teşebbüs ve sodomi suçlarından ötürü bir tutuklama emri çıkarılır.

1 Temmuz. Marguerite Coste'tan önceki dört kız da gelip bu suçlamayı destekler ve kendi çıkarlarına markiden şikâyetçi olurlar.

4 Temmuz. Marguerite Coste'la Marianne Laverna üzerinde yapılan incelemelerin doktor raporu gelir. Bunun üzerine Sade'la Latour için alınan tutuklama kararı yürürlüğe konur. Daha önceden alınan tedbirler kendisine bildirilen marki, Latour ve baldızı Matmazel Anne-Prospere de Launay'le birlikte La Coste şatosundan kaçar.

11 Temmuz. Polis La Coste şatosunda arama yapar. Oysa suçlular kaçalı çok olmuştur. Rahibe kızkardeşinin, kuşkusuz bir yıldan beri metresi olduğu Sade'la kaçışından bu yana Madam de Sade yalnız kalmıştır. Yine de Marsilya'ya gidip kocasını kurtarmak için yargıçlarla görüşür. Ama girişimleri boşunadır.

3 Eylül. Kralın savcısı Marsilya'ya gelir, mahkemeye celp gönderilmesi, markinin tutuklanması, servet ve gelirlerinin not edilmesinden sonra karar açıklanır: Markiyle uşağı kilisenin önünde suçlarını halka açıkladıktan sonra, birisinin «kafası kesilecek», öteki «asılacak ve boğulacak», vücutları «yakılacak» ve «külleri havaya savrulacak»tır.
12 Eylül. Sade'la Latour Aix-en-Provence'ın Prêcheur alanında temsilî olarak yakılırlar.
2 Ekim. Kendisini karısı diye tanıtan kayınbiraderiyle İtalya'yı dolaştıktan sonra Matmazel de Launay La Coste'a, Madam de Sade'ın yanına geri döner.
Ekim ortası. Matmazel de Launay markiyle buluşmak üzere Chambery'ye gitmek için yeniden yola koyulur. Marki buraya 27 Ekimde varacaktır.
27 Ekim. Sade'la baldızı Chambéry'de başka bir ad altında yaşarlar. Kasım başında Matmazel de Launay yeniden Fransa'ya döner.
5 Aralık. Sade, Madam de Montreuil'ün ricaları, Dük d'Aiguillon'un ısrarları üzerine Savoie'nın sahibi, Sardunya kralının dışişleri bakanının emriyle tutuklanır ve Miolans kalesine gönderilir.

1773 *30 Nisan*. Madam de Sade'ın yardımıyla marki, uşağı Latour ve bir başka tutuklu, Baron de l'Allée de Longy'yle kaleden kaçmayı başarır. La Coste yakınlarında gizlenir.

1774 *6 Ocak*. La Coste şatosunda araştırma yapılır ve kâğıtlarına el konur.
Nisan. Sade avukatlarıyla görüşmek için Bordeaux'ya gider.
Haziran-Aralık. Bu ayları La Coste'ta geçirir.
Temmuz. Madam de Sade, kocasına verilen cezayı bozdurmak, bu işle uğraşmak için Paris'e gider.

1775 *Ocak*. Sade yeniden kendinden söz ettirir. Bir sürü genç kızı kaçırmakla suçlanır. Montreuil başkanının hanımı, dostlarının aracılığıyla olayı örtmeğe çalışır.

11 Mayıs. La Coste'un hizmetçilerinden, *Nanon* diye çağırılan, Anne Sablonniére yalnızca üç ay yaşayan bir kız çocuğu dünyaya getirir. Markizle yaptığı bir tartışmadan sonra kızının babasının Sade olduğunu açıklamakla tehdit eder onu. Hizmetçiyi, kralın emriyle, Arles tutukevine kapattırarak bir skandalın patlak vermesi zorlukla önlenebilir.

26 Temmuz, Sade, Kont de Mazan adı altında İtalya'ya kaçar. Eylül ayında Roma'dadır.

1776 *Ocak-Şubat*. Sade Napoli'dedir. Kasım ayına dek İtalya'da kalacaktır.

4 Kasım. La Coste'a dönüş.

Yıl sonu ya da yeni yılın başlangıcı, bazılarına göre de 17 Ocak 1777. Şatoda *Justine* diye çağırılan Cathérine Treillet adındaki bir ahçı kadının babası, ahlâksızlığın hüküm sürdüğüne inandığı bu ortamdan kızını çekip almak için yeni bir skandal yaratır. Marki onu yatıştırmaya çalışır; ancak yerine başka birini bulduğu an kızını iade edeceğini söyler. Fazlasıyla öfkelenen Treillet markiye ateş eder. Kurşun yaralamaksızın sıyırır. Yeni bir soruşturma açılır. Treillet markiden önce davranıp dava açar.

1777 *14 Ocak*. Markinin annesi Kontes de Sade'ın ölümü. Sade'lar, her biri kendi yönünden, Paris'e doğru yola koyulurlar; markize Justine eşlik etmektedir. Madam de Sade Paris'e vardığı 8 Şubat akşamı öğrenir kaynanasının ölümünü.

13 Şubat. Sürekli olarak polis tarafından aranmakta olan Sade, müfettiş Marais tarafından karı-

sının odasında tutuklanır. Bu tutuklamada Madam de Montreuil'ün parmağı vardır kuşkusuz; çünkü mektuplarında gürültücü damadından kurtulmuş olmaktan duyduğu hoşnutluğu açıkça belirtir. Markize gelince, umutsuzluk içindedir.

4 Haziran. Madam de Sade boşu boşuna dolaşır Bastille'in çevresinde, ama sonunda kocasının nerede olduğunu öğrenir ve onu kurtarma planları hazırlar gizliden gizliye.

31 Aralık. Sade papazının ölümü.

1778 Sade Vincennes'de hapis yatarken karısı para sıkıntısı içinde çırpınmaktadır. Sade papazının karmakarışık mirası, borçlar, markinin tutuklanması, tüm bu sıkıntılar markizin sağlığını bozar.

Şubat. Madam de Montreuil'ün karşı çıkmalarına karşın Nanon serbest bırakılır. Madam de Sade Nanon'un almadığı aylıklarına karşılık üç yüz yirmi liralık bir makbuz imzalar. Bunun dışında çamaşırları için yirmi dört lira öder. Nanon bir süre sonra otuz iki ekü karşılığında Marsilya'lı bir tüccara kapılanır. Dedikodu yapacağından korkan Madam de Montreuil genç kızı göz altında bulundurmaya devam eder.

27 Mayıs. Kral, markiye, Provence parlamentosunun kararlarına karşılık daha üst makamlara «dava açabilmesi» için izin verir.

Haziran. Marki, kralın emriyle Aix'e gönderilir ve 18 Haziranda hapishanenin gardiyanlarına teslim edilir.

Marsilya parlamentosu, Aix parlamentosunun 1772 yılında vermiş olduğu kararı bozar; ama Vincennes'e kapatılmasının nedeni olan 13 Şubat 1777 tarihli tutuklama kararı yüzünden yeniden hapishaneye gönderilir.

16 Temmuz. Madam de Sade kocasının Aix'e

gönderildiğinden habersizdir. Kocası Vincennes'e götürülürken, o Valence yakınlarında kaçırma planları tasarlar; markiyse yolda müfettiş Marais' yi atlatmayı başarır. La Coste'a sığınır. Madam de Sade bu süre içinde kralın emrinin iptali için çalışır. Kocasının yanına gitmekten söz eder, ama Madam de Montreuil ona engel olur, markiyi tutuklatmakla tehdit eder. Aslında marki karısının sandığı gibi, tek başına değildir. Matmazel de Rousset onunla çok samimi olacaktır, son derece gayretli ve biraz fazla ateşli bu genç kız ona göz-kulak olur. Bununla birlikte ailenin kâhyası, La Coste papazı ya da kasaba halkıyla marki arasında dönmekte olan entrikaları çizmeyi başaramayacaktır. Markinin tüm sıkıntılarına bu arada bir yenisi daha eklenir: ellerinden kaçmayı başardığı polislerin, onurlarını kurtarmak için, kendisinden intikam almaya kararlı olduklarını bildirilir.

26 Ağustos. Markinin korkuları boşuna değildir. Damadını kilit altında tutmaya kararlı görünen Madam de Montreuil kraldan yeni bir tutuklama emri sağlamayı başarır. Müfettiş Marais hızla La Coste'a doğru yola çıkar. Sade tutuklanır, korkunç annesinin olayların dışında tuttuğu Madam de Sade her ne pahasına olursa olsun kocasının yanına gitmeye karar verir ve bunun için hazırlanır.

7 Eylül. Marki bir kez daha Vincennes'in hücrelerini boylar. Bu yeni tutuklama emrinin nasıl alındığını öğrenen markiz fedakâr Matmazel de Rousset'den Paris'e gelmesi ve olanaklarını kendisininkilerle birleştirmesi için ricada bulunur. Annesine şiddetle karşı çıkar.

7 Aralık. Üç aydan beri markiye uyguladıkları sert davranış biraz yumuşar: yazmasına ve do-

laşmasına izin verilir. Markiyle Vincennes şatosunun yöneticisi Mösyö de Rougemont arasında çatışmalar görülür.

1779 Marki karanlık düşüncelere dalmıştır. Ama Matmazel de Rousset'yle birbirlerine gönderdikleri aşk mektuplarıyla oyalanabilmektedir yalnızca. Bir eğlentisi daha vardır: karısının şifreli mektuplarından tahliye kararının tarihini bulmak.

1780 Madam de Sade sayıları giderek artan alacaklılarla karşı karşıyadır. Bir yandan da markinin hapishanedeki giderlerini karşılamak zorundadır. Matmazel de Rousset'yle Sade arasında bazı tartışmalar olur, genç kadın da bunu fırsat bilip bütün aileyi çekiştirip durur.

28 Haziran. Çok ünlü bir tutuklu daha vardır Vincennes'de:Mirabeau. İki adam da birbirleriyle kavga etmek için gerekli nedenler bulmaktadırlar sık sık. Bu konuda ikisi de birer usta kesilmiştir.

Karısıyla metresinin markiyi kurtarma çabaları bir sonuç vermez. Ama Madam de Sade kararını vermiştir: Serbest bırakılmasa bile kocasının, hiç olmazsa, kendi işleriyle ilgilenebileceği daha az sert bir hapishaneye gönderilmesini ister. Madam de Montreuil kızını yatıştırmaya çalışır; markinin söz konusu olmadığı zamanlar ana-kız çok iyi anlaşmaktadırlar.

1781 *Mart*. Madam de Sade kraldan kocasının Montélimar kalesine gönderilmesi için izin alır. Marki bu yeni hapishaneyi kabul etmediği gibi kendisine önerilen, La Coste'un altı fersah uzağındaki Crest kalesinden söz edilmesine de katlanmaz.

Nisan. Bir güldürüsünü bitirir: *Kararsız adam*.

Haziran. Matmazel de Rousset La Coste'a geri döner.

13 Temmuz. Madam de Sade'ın markiyle ilk görüşmesi. Tutuklu, Lefévre adında bir adam ve Voltaire'in göz bebeği Madam de Villette yüzünden bir kıskançlık krizine kapılır. Aylar geçtikçe markinin kıskançlığı giderek artar; hapishaneye gelirse karısını öldüreceğini söyler, gebe kaldığını iddia eder. Cesaretini yitiren Madam de Sade Saint-Aure manastırına çekilir.

1782 *Temmuz*. Sade, *Yayımlanmamış düşünce* ve *Bir papazla can çekişen bir adam arasındaki konuşmalar'ı* bitirir. *Sadome'un yüz yirmi günü*'nü yazmaya başlar.

1783 Madam de Sade «sinir krizleri» geçirir. Kocasının da dumandan ve geç saatlere kadar okumaktan gözleri bozulmuştur. Sık sık göz ağrılarından şikâyet eder.
Mart, Görev hainleri ve *Sersem koca* güldürüleriyle *Jeanne Laisné* tarjedisini yazar.
Haziran. Tutukluya bir kitabı okuması yasaklanır: *İtiraflar*. Marki Bouffon, Voltaire, Montaigne'i okur.

1784 *7 Şubat*. Madam de Sade Matmazel de Rousset'nin ağır hasta olduğunu öğrenir.
25 Şubat. Matmazel de Rousset'nin ölümü. Madam de Sade bu kadının markiyle olan ilişkisini bilmesine rağmen ölümüne fazlasıyla üzülür.
29 Şubat. Sade Bastille'e nakledilir.

1785 *15 Ağustos*. Madam de Sade kocasını bir daha ziyaret edemez Bastille'de, çünkü kardinal de Rohan da (Collier olayı) oraya hapsedilmiştir.
22 Ekim. Sade *Sadome'un yüz yirmi günü*'nün temize çekme işlemini tamamlar. Bu yapıtını yirmi metre uzunluğundaki bir rulo kâğıt üzerine yazmıştır.

1786 Marki gut yüzünden acı çekmektedir. *Aline ve Valcour*'u yazmağa başlar.

1787 *8 Temmuz*. Marki on altı günde yazdığı *Erdemle kırbaçlanan*'ı bitirir.

1788 *7 Mart*. 1 Martta başladığı hikâyesi *Eugénie de Franval*'i bitirir.
1 Ekim. Hikâyelerinin arkasından yapıtlarının *Açıklamalı katalog*'unu kaleme alır.

1789 Sade, Bastille'de tutukluların boğazlandığını, onların kurtarılması gerektiğini bağırır hücresinin penceresinden
4 Temmuz. Bu gösterisinden sonra onu Charenton'a naklederler. Ne kitaplarını, ne de yazılarını götürebilir yanında. *Sadome'un yüz yirmi günü* ancak xx. yüzyılın başında bulunabilecektir.
8 Ekim. Madam de Sade Paris'ten kaçar.

1790 *2 Nisan*. Millet Meclisi tutuklama emirlerini iptal eder: Sade özgürdür. Ama hâlâ Sainte-Aure manastırında oturmaya devam eden karısı kendisini görmeyi kabul etmez.
9 Haziran. Madam de Sade Paris Savcısı'ndan kocasıyla aralarında mal ve mülklerin ayrılmasını ister; isteği kabul edilir. Marki tüm çeyizini yiyip bitirdiğinden kaybedecek pek bir şeyi kalmamıştır aslında.
17 Mayıs. Sade oyuncu Boutet de Montvel'le ilişki kurar. Comédie-Française'de *Sersem koca* güldürüsünü okur.
1 Temmuz. Sade «Vendôme alanı bölgesine ait aktif vatandaş kartı» alır.
14 Temmuz. Nisanla Ağustos ayları arasında metresi olduğu sanılan Fleurieu başkanının hanımının evinde kalacaktır.

3 Ağustos. Théatre İtalien *Baştan çıkarıcı* oyununu kabul eder.

25 Ağustos. Marki, Balthasar Quesnet'nin kendisinden ayrı yaşayan karısı,

Duygusal adı altında tanınan komedyen Marie-Constance Renel'le ilişki kurar. Bu ilişki Marie-Constance'ın ölümüne dek sürer.

Eylül. Comédie-Française *Sophie ve Desfrancs ya da aşk korkağı*'nı oy birliğiyle kabul eder.

1791 *Justine ya da erdemin kötülükleri*'nin yayımlanışı.

Sade, Varennes'den kaçtıktan sonra «Bir Paris'li vatandaşın Fransa kralına dilekçesi»ni kaleme alır.

Temmuz. «Haydutlar»a yazdığı mektuplarda Mazan asilerini ihbar eder.

22 Ekim. Bastille hücrelerinde yazdığı üç perdelik bir güldürüsü Moliére Tiyatrosu'nda sahneye konur: *Oxtierne ya da ahlâksızlığın mutsuzlukları*. Oyun çok beğenilir ve perde kapandığında halk yazarını sahneye çağırır.

24 Kasım. *Jeanne Laisné ya da Beauvais'nin yatağı* oyununun Comédie-Française'de okunması.

1792 *5 Mart*. Théatre-İtalien'de oynanan *Baştan çıkarıcı* bir soylu tarafından yazıldığından Jacobin'lerin kurbanı olur ve sahneden indirilir.

Nisan. Sade, şatosunun mazgallarını yıkmak isteyen La Coste devrimcilerini kınar.

Temmuz. Noteri Gaufridy'den büyükannesi Laure de Noves için, zamanın bozamayacağı, bir mezar yaptırmasını ister.

3 Eylül. La Coste şatosu yağma edilir.

17 Ekim. Eylül kıyımlarına karşı duyduğu tiksintiye rağmen Vendôme alanı Piques müfrezesinin örgütlenmesi için komiserliğe atanmasını kabul eder.

2 Kasım. Sade, kendi müfrezesi önünde, *Kanunların uygulanış kuralları üzerine düşünceler*'ini okur.

1793 *13 Nisan*. Sade yargıçlar kuruluna atanır.
5 Mayıs. Para yönünden büyük sıkıntılar içine düşmüştür: noteri Gaufridy'den her şeyini satıp savmasını yeter ki kendisine para göndermesini ister.
Haziran. Piques müfrezesi başkanı olur. Bu durumundan yararlanarak Montreuil'leri Devrim'in elinden kurtarır. Daha sonraları başkanlık koltuğunu ikinci başkana bırakacaktır.
29 Eylül. *Marat'nın ve Le Pelletier'nin ruhlarına söylev*'i yazar.
15 Kasım. Convention meclisinde Sade, yazarı olduğu, *Piques müfrezesinin fransız halkına dilekçesi*'ni okur.
Aralık başı. Marki, göçmenlerin kaçışına yardım etmekle suçlanan kumandan Ramand'a 300 lira verir ve pasaport temin eder.
5 Aralık. Marki ılımcılıkla suçlanarak tutuklanır ve Madelonnettes'e gönderilir.

1794 *Ocak*. Hastalanan Sade, Picpus sağlıkevine gönderilir.
15 Ekim. Serbest bırakılır.

1795 *Tuvalet odasında felsefe* ve *Aline ve Valcour*'un yayınlanışı.

1797 *Yeni Justine ya da erdemin mutsuzlukları* yayımlanır; bunu *Kızkardeşi Juliette'in hayat hikâyesi* izler.

1799 Sade Versailles'daki tiyatro gösterilerinde görev alır.

1800 *Aşkın suçları ve romanlar üzerine bir düşünce* tek kitap halinde yayımlanır.

1801 Bir yıl önce çıkan ve kendisini «rezil Justine» in yazarı olmakla suçlayan bir yazıya cevap olarak «*Aşkın suçları*»nın *yazarının gazeteci taslağı Villeterque'e cevabı*'nı kaleme alır.
6 Mart. Marki yayımcısı Massé'nin yanında tutuklanır.
3 Nisan. Sade Saint-Pelagie'ye gönderilir.
15 Nisan. Charenton sağlıkevine nakledilir.

1807 Altı yıldan beri Sade hapishaneden çıkmamıştır. *Florbelle günleri ya da apaçık doğa*'yı yazar. Bu yapıtı yok edilir.

1808 Sade hastahanede tiyatro gösterileri düzenler.

1812 *Saxe prensesi Adelaïde de Brunswick*'i yazar.

1813 *Fransa kraliçesi İsabelle de Baviére'in gizli hikâyesi*'ni kaleme alır. *Markiz de Gange*'ın yayımlanması.

1814 *1 Aralık cuma*. Bir süreden beri sağlığı giderek bozulan Sade artık yürüyemez olmuştur.
2 Aralık cumartesi. Oğlu Donatien-Caude-Armand hasta babasını görmeye gelir ve geceyi markinin yanında geçirmek için izin alır.
Mösyö de Sade'ın her zaman «gürültülü ve sıkıntılı» olan solukları daha da sıklaşmıştır. Gece yarısına doğru doktor Ramon, hastadan «hiç ses çıkmadığını görerek ve bu sakinlikten kuşkulanarak» yatağa yaklaşır: Donatien-Aldonse-François marki de Sade ölmüştür.
Vasiyetnamesindeki bir şarta göre «mezarı toprakla örtüldükten sonra» üzerine palamut tohumları serpilmesini ister; böylece üzerinde bir orman bitecek ve «mezarı yeryüzünden yok olacaktır.» «Adım insanların belleğinden silindiği an çok mutlanacağım...» diye ekler. Bütün isteği insanların kendisini unutmasıdır.

Benjamin Constant, Sainte Beuve, Flaubert, Baudelaire, Kafka, Dostoyevski... gibi birçok yazarın hayranlık duyduğu Marki de Sade'ın vücudu toprağa dönüşürken yapıtları birçok şair, romancı ve eleştirmene yasak edebiyatın yollarını açacak, bu filozof ve ahlâkçı yazarın adı ölümsüzlüğe kavuşacaktır.

(Marki de Sade'ın hayatı Geneviève Bulli, Jean-Marie Goulemot ve Gilbert Lèly'nin yazılarından yararlanılarak derlenmiştir.)

ERDEMLE KIRBAÇLANAN KADIN

Bana sorarsanız, felsefenin zaferi ne şurda, ne burda; Tanrı, insanlar üzerinde elde etmeyi arzuladığı sonuçlara ulaşmak için karanlık yollardan geçiyor; kimileri, bundan esinlenerek, O'nun insanoğlunu büyük bir zorbalıkla yönettiği kanısında; dolayısıyla âdem soyu, Yaratıcı'sının çizdiği, kendi kendine belirlediği nice davranış içinde bocalayarak mutsuzluğun çalkantılarıyla debelenip duruyor; O'nun buyruklarını yorumlarken zorlama kurallar koyuyoruz ve Kader'i, Yazgı'yı, Alınyazısı'nı hâlâ tanımlayamadığımızdan bin çeşit ad veriyoruz bu kavrama; Kader'in garip, önüne geçilmez yaptırımlarını, istemini çözümlediğimizde felsefenin gerçek utkusuyla karşılaşacağız.

Çünkü bizler, insanoğulları, kendi toplumsal yasalarımızdan yola çıkar ve bu yasalar için ta çocukluğumuzdan beri ruhumuza işlenen saygıdan hiçbir zaman ayrılmazsak, ne acıdır ki, başkalarının bozuk, kötü ahlâkı yüzünden alçaklar ve reziller güzelim gülleri toplar, iyiler ve dürüstler yalnızca kanatıcı dikenlerle sarmaş-dolaş olurlar; bu durumda, azıcık inançsız kişiler, azıcık zayıf iradeliler, bu hüzün verici

düşüncelerin üstesinden gelebilecek kadar erdemli, kutsanmış olmayanlar «Kendini akıntıya bırakmak, karşı koymaktan yeğdir,» diye düşünmezler mi? Gene bu kişiler, ahlâksızlığın tam anlamıyla hüküm sürdüğü bu çağda, kötülükle savaşmak için erdemin güçsüz bir silâh, en güvenli yolunsa ötekilerin, sapkın kalabalığın ardından yürümek olduğunu söylemezler mi? Biraz daha okumuşlarına gelince, onlar da edindikleri bilgileri kötüye kullanarak *Zadig*'in* meleği Jesrad gibi «Her şeytanlıktan bir iyilik doğar,» demezler mi? Kötü dünyamızın kusurlu yapısında iyilik kadar cin çarpmışlık da olduğuna göre, dengenin sağlanabilmesi için, iyilerle eşit sayıda kötülerin de bulunması gerektiğini, dolayısıyla da falanın veya filanın iyi ya da kötü olmasının son hesaplaşmada pek fark etmeyeceğini akıllarından geçirmezler mi? Kötülük iyiliği eziyorsa, zenginlik neredeyse her zaman kötülük-

---

* Zadig: Voltaire'in felsefi hikâyesi (1747). Zadig, bilgili ve erdemli genç bir doğuludur. Bir sürü olay geçer başından; zekâ ve erdemi önceleri garip ücretlerle ödüllendirilir, sonra kral olur. Yazar, bu yapıtında, insan topluluklarını raslantı ve saçmalıkların yönettiğini kanıtlamaya çalışmaktadır. Yapıtın o bölümünü aşağıya aktarıyorum:
«Nasıl! dedi Zadig, yani cinayet ve mutsuzlukların iyi insanlara rastlaması gerekli midir? —Kötüler, diye cevap verdi Jesrad, her zaman mutsuzdur. Yeryüzünde sık sık görülen az sayıdaki doğruları sınamaya yararlar, ve sonucunda iyiliğin doğmadığı tek bir kötülük yoktur.» (Çev.)

le sarmaş-dolaşsa, bu durumun tanrısal yetkeye adamakıllı uyduğunu da göz önüne alarak, zenginleşen kötülerin yanına koşmayı, yıkımdan yıkıma sürüklenen iyilerle birlik olmaktan çok daha yeğlememiz gerekecek.

İmdi, felsefenin bu tehlikeli afra-tafrasını önlemek; içinde hâlâ bazı iyi ilkeler bulunan bir insana mutsuz erdem örnekleri gösterilerek sanki erdemin doğru yolunda kendisine en cömert hurma dalları, en göz kamaştırıcı ödüller verilmişcesine, bu ruhu yeniden yeniden iyiliğe yöneltmek ana amaçlardan biri olmalıdır. Bir yandan erdemine alabildiğine bağlı kalan yumuşak ve duygulu kadını, öte yandan yaşamı boyunca erdemi hor gören kişinin sahip olduğu göz kamaştırıcı servetleri uzun uzadıya anlatmak çok acımasız bir davranıştır kuşkusuz; ama bu iki karşıt görüntünün taslaklarından bir yarar sağlanacaksa, bunları halka açıklamış olmak neden suçlu kılsın bizi? Tanrı'nın buyruklarına boyun eğişin pek de filozofça olan dersini, bu boyun eğişteki bilmeceye yakın gelişmeleri, uğursuz uyarları şaşkınlıkla okuyan erdemli bilgiç, bütün anlattıklarımızda görevlerimizi yerine getirmeye zorlamak amacıyla bizim değil de, yanımızda bulunan, görevlerini en iyi biçimde yerine getiren insanların cezalandırıldığı konusunda bir karara varırsa üstüne üstlük bir de vicdan azabı mı çekeceğiz?

İşte bizi yazmaya zorlayan başlıca nedenler ...Okurlarımızdan kendilerine anlatacağımız hüzün dolu serüvenleri, çaresiz Justine'in başına gelen yıkımları, sağduyuları el verdiğince, biraz daha dikkat ve ilgiyle izlemelerini diliyoruz.

Servetini büyüleyici güzelliğine, bir sürü ahlâk dışı davranışlara ve çevirdiği çeşitli dolaplara borçlu olan Kontes de Lorsange, Venüs rahibeleri kadar güzel bir kadındı. Yalnızca Cythéré arşivlerinde bulunan saygısızlıkla elde ettiği ünvanları, bunları kendisine veren kişi tarafından büyük bir saflıkla korunuyordu. Esmer tenli, hayat dolu, uzun boylu, olağanüstü anlamlı kara gözlü, son derece akıllı olan bu kadının inançsızlığı ihtiraslara ayrı bir renk katıyor, ama bir yandan da, bugün, geçmişin iman dolu kızını aratıyordu; çok iyi bir eğitim görmüştü aslında; Saint-Honoré sokağındaki büyük bir tüccarın kızıydı, kendisinden üç yaş küçük olan kızkardeşiyle birlikte Paris'in en ünlü manastırlarından birinde eğitilmiş; ne bir öğüt, ne bir öğretmen, ne iyi kitaplar, ne de herhangi bir sanat esirgenmişti kendisinden. Bir genç kızın iffeti için pek de uğursuz olan o çağda her şeyini bir gün içinde kaybetti. Korkunç iflâsının çıkmaza sürüklediği babaları, çocuklarını karısına bırakarak İngiltere'ye kaçmakta buldu kurtuluşu; bu acılara daha fazla dayana-

mayan anneleri Manş'ı geçerken ölen kocasının* yola çıkışından sekiz gün sonra hayata gözlerini yumdu. Hayatta kalan bir iki akraba, kızları ne yapacaklarını görüşmek üzere toplandılar; miras paylaştırıldığında çocuklara yalnızca yüzer ekü düştüğünü görünce de güle güle gibisinden kapıları ardına kadar açmayı, paylarına düşen yüzer eküyü ceplerine koyup onları kaderleriyle başbaşa bırakmayı kararlaştırdılar.

O zamanlar Juliette diye çağırılan Kontes de Lorsange'ın karakteri de, düşünceleri de anlattığımız hikâyenin geçtiği, yani aşağı-yukarı otuz yaşlarında bulunduğu çağdaki kadar olgunlaşmamıştı daha; zincirlerini kıran acı terslikleri bir an olsun düşünmeden, görünürde özgürlüğe kavuşmanın zevkine kaptırdı kendini. On iki yaşına yeni basmış olan, karamsar ve melankolik, büyük bir sevecenlik ve şaşkınlık verici bir duyarlıkla bezenmiş, ablasının sanatı ve kurnazlığı yerine bir sürü tuzağa düşmesine sebep olacak saflığa, yürek temizliğine, iyi niyete sahip olan kızkardeşi Justine'se durumunun tüm korkunçluğunu fazlasıyla hissediyordu.

Juliette'ten çok daha değişik bir yüze sahipti bu genç kız; birincisinin çizgilerinde düzenbazlık, ikiyüzlülük, koketlik dikkati çekiyor, ikincisinin görünümündeki iffet, incelik

* Livre de Poche baskısında bu ölümden söz edilmemekte; yalnızca İngiltere'ye geçtiği belirtilmektedir.

ve çekingenlik herkeste hayranlık uyandırıyordu. Bir bakire havası, ilgiyle parıldayan iri mavi gözleri, göz kamaştırıcı teni, ince ve hafif vücudu, dokunaklı ses tonu, temiz ruhu, yumuşak karakteri, bembeyaz dişleri, güzel kumral saçları, tüm bunları bir tuval üstünde gerçekleştirmek isteyen bir ressamın fırçasından kaçamayacak kadar yapmacıksız güzelliği ve sevimli hatlarıyla işte tepeden tırnağa albenili bir genç kız.

İhtiyaçlarını gönüllerinin çektiği yerden karşılayabilmeleri için yüzer ekülerini yanlarına vererek manastırı terk etmeleri için yirmi dört saatlik bir süre tanındı onlara. Kendi kendinin efendisi olmaktan mutlanan Juliette bir an için Justine'in göz yaşlarını dindirmeye çalıştıysa da, başaramayacağını anlayınca avunduracağı yerde paylamaya başladı kardeşini, onu budalalıkla suçladı, bu yaşa, bu güzel yüzlere sahip tek bir genç kızın açlıktan öldüğüne şimdiye dek hiç raslanılmadığını söyledi; baba evinden kaçan, şimdi bir vergi tahsildarıyla evli bulunan ve Paris'te zengin, gösterişli bir hayat süren komşularından birinin kızını gösterdi örnek olarak. Justine bu çirkin örnekten dehşetlere kapıldı, Juliette'in, kendisine ballandıra ballandıra anlattığı, övüp durduğu o iğrenç yaşama tarzını seçtiğini görünce de onunla aynı yerde kalmayı kesinlikle reddetti. İki kızkardeş bu denli değişik amaçlara sahip olduklarını görünce yeniden

görüşmek için söz vermeksizin birbirlerinden ayrıldılar. Büyük bir hanım olacağını ileri süren Juliette, *erdemli* ve bayağı eğilimleriyle adını lekeleyecek olan bu küçük kızla görüşmeye nasıl razı olabilirdi, Justine'se, kendi bakımından, rezilce zevk ve eğlencelere düşkün bir toplumun kurbanı olmaya mahkûm bu ahlâksız kızın yanında törelerini tehlikeye atabilir miydi? Böylece ikisi de kendilerine bir çıkar yol aramaya koyuldular ve hemen ertesi gün, önceden kararlaştırıldığı üzere, manastırı terk ettiler.

Justine, küçükken kendisini sevmiş olan annesinin terzisi durumuyla ilgilenir sandı. Kadını bulmaya gitti, acıklı durumunu tüm ayrıntılarıyla anlattı ona ve kendisinden iş istemesiyle kapı dışarı edilmesi bir oldu.

«Oh Tanrım! dedi zavallı küçük yaratık, dünyada attığım ilk adım bu acılara mı sürükleyecekti beni... eskiden beni severdi bu kadın, öyleyse neden kovuyor şimdi? ...Ah, ah! Çünkü öksüz ve yoksulum... çünkü tek kuruş gelirim yok ve, ne yazık ki, kendilerinden geleceği umulan yardım ve hediyelere göre değerlendiriliyor insanlar.»

Bunun üzerine bölgenin papazına gidip bazı öğütler istedi ondan, ama iyiliksever din adamı bölgesinin çok kalabalık olduğunu, dolayısıyla sadakalardan pay almasına olanak bulunmadığını üstü kapalı bir biçimde anlattı; bununla birlikte kendisine hizmet etmek isterse

onu evinde barındırmaktan büyük zevk duyacağını da sözlerine ekledi; ama aziz peder bunları söylerken eliyle genç kızın çenesinden tutmuş, bir kilise adamı için fazlasıyla uzun sayılan bir öpücük vermişti kendisine. Justine bunun ne anlama geldiğini çok iyi anladığından hızla geri çekilerek: «Sizden ne sadaka istiyorum, ne de yanınızda hizmetçilik yapmak arzusundayım, Mösyö, dedi, bunları dilenemeyecek kadar üstün bir mevkii kaybedeli çok az bir zaman oldu; sizden gençliğimin ve acılarımın gerektirdiği öğütleri istiyorum yalnızca, sizse bunları bir günah karşılığında satmak istiyorsunuz bana...» Bu sözlere öfkelenen papaz kapıyı açıp kabaca kovar onu; daha ilk günde iki kez geri çevrilerek yalnızlığa mahkûm edilen Justine kapısına tabelâ iliştirilmiş bir eve girer, möbleli küçük bir oda kiralar, kirasını peşin öder, en azından, durumunun ve mutsuz yıldızının kendisini karşılaşmak zorunda bıraktığı acılara rahatlıkla kaptırır kendini.

Yeniden Juliette'e dönmek, en kısa yoldan onun basit yaşantısından nasıl sıyrıldığını, on beş yaşında otuz bin liradan fazla bir servete, birbirinden güzel ve değerli mücevherlere, sayfiyede olduğu gibi Paris'te de iki ya da üç eve, bir ünvana, şimdi de, *bakanlığa girmek üzere olan*, en itibarlı insanlardan biri, hükümet danışmanı Mösyö de Corville'in aşkına, servetine ve güvenine nasıl sahip olduğunu anlatmak için kendisini bir süre bu karanlık köşede bırakmama izin vermesini okurdan rica edeceğim ...İzlediği yol dikenlerle doluydu... kimsenin kuşkusu yok bundan, bu hanım kızlar en utanç verici, en ağır çıraklık devrelerinden geçerek çizerler yollarını, bir prensin yatağında bile değişmez durum; Juliette, hayata atılışının, gençliğinin, tecrübesizliğinin kucaklarına ittiği sapkın ahlâksızların kaba aşağılamalarının izlerini belki bugün bile üzerinde taşımaktadır.

Manastırdan çıkar çıkmaz Juliette, arkadaşı olan ve ahlâksızlığı seçen o komşu kızından duyduğu, adresini ezbere hatırladığı bir kadını görmeye gitti doğruca; kolunun altına sıkıştırdığı paketi, bumburuşuk küçük elbisesi, dün-

yanın en güzel yüzü ve bir öğrenci havasıyla arsızca içeri girdi; ona hayat hikâyesini anlattıktan sonra birkaç yıl önce eski arkadaşını koruduğu gibi kendisini de koruması için yalvardı.

— Kaç yaşındasınız, çocuğum? –diye sordu Madam Du Buisson.

— Birkaç güne kadar on beş yaşına basacağım, Madam.

— Ve hiç kimse girmedi hayatınıza, öyle mi?

— Oh hayır, Madam, yemin ederim.

— Ama bu manastırlarda bazan bir saray papazı... bir rahibe, bir kız arkadaş... kesin deliller gerek bana.

— Sözlerimin doğruluğunu kendiniz kanıtlayabilirsiniz.

Ve Du Buisson gözlüklerini takıp kesin durumu kendi gözleriyle inceledikten sonra:

— Evet, çocuğum, –dedi Juliette'e–, burada kalabilirsiniz; öğütlerimi kelimesi kelimesine yerine getirir, göreneklerimi büyük bir hoşgörüyle kabullenir, bana içtenlikle, arkadaşlarınıza tatlılıkla davranır, erkeklere karşı dolaplar çevirirseniz birkaç yıla kalmaz hizmetçinizle birlikte içinde bir konsolu, büyük bir aynalı masası bulunan bir odaya çekilecek duruma getiririm sizi, geriye kalanları da yanımda öğreneceğiniz sanat sayesinde kolaylıkla elde edebilirsiniz.

Birdenbire atılıp Juliette'in paketini kapan Du Buisson yanında parası olup olmadığını sordu; yüz eküsü olduğunu büyük bir dürüstlükle itiraf etti genç kız, sevgili anne hepsini onun yararına kullanacağını söyleyerek hemen el koydu öğrencisinin paralarına, bir genç kızın yanında fazla para taşımaması gerekti... kötülük yapmaya yarayan bir araçtı bu ve böylesine çürümüş bir çağda iffetli ve soylu doğmuş bir kız kendisini tuzağa düşürebilecek şeylerden özenle sakınmalıydı. Bu uzun konuşma bittiğinde yeni gelen kız, arkadaşlarıyla tanıştırıldı ve hemen ertesi gün yeni yeni gelişen ürünleri satışa çıkarıldı; dört aylık bir süre içinde aynı mal peşpeşe seksen kişiye satıldı, hepsi de sanki yeniymişcesine para ödedi ve ancak bu dikenli işinin sonunda Juliette hizmet kızı adını hak kazandı. O andan sonra evin gerçek kızı olarak kabul edildi ve çıraklığı yanında şehvet yorgunluklarını öbür kızlarla paylaştı. Juliette bazı ufak tefek sapmalar dışında bir kere doğaya hizmet etmişse ikincisinde yasaların tümünü unuttu; canice araştırmalar, utanç verici, tuhaf ve iğrenç zevkler, aşağılatıcı hevesler, bir yandan sağlığını bozmaksızın zevk alma arzusu, öbür yandan imgelemi körleştiren zararlı bıkkınlıkların meyvesi olan tüm bunlar genç kızın aşırı eylemlerde bulunmadan zevklenememesine, yalnızca ahlâksızlıklarla tatmin olmasına yol açmıştı.

Bu ikinci çıraklık devresinde göreneklerini tümüyle bozdu Juliette, kötülüğün elde ettiği zaferleri görünce daha da kararda ruhu; günah için yaratılmış olan bu genç kız bir yandan kendisine aynı hataları işleten, bir yandan da aşağılatan bu durumda, hiç olmazsa ikinci derecede kalıp çürüyeceğine, kazancını daha da arttırabilecek birine, en büyüğüne gitmesi gerektiğini hissetti. Bu arada, kendisini önceleri yalnızca on beş dakika için getirten son derece ahlâksız yaşlı bir senyörün hoşuna gitti, başkalarıyla yakın ilişkiler kurmasını öğrendi ve bunların sonucu olarak gösterilerde, gezintilerde Cythére'in ünlü kişileriyle birlikte görünmeye başladı; bütün bakışları üzerinde topladı, herkes ona baktı, habire ondan söz edildi, kıskandılar onu ve bu düzenbaz kız içinde bulunduğu durumdan o denli yararlanmasını bildi ki dört yıl içinde üç erkeği iflâsa sürükledi; bunların en yoksulu bile otuz bin eküyü aşan bir gelire sahipti. Ünlenmesi için daha fazla bir çaba göstermesine gerek yoktu artık; o denli körleşmişti ki çağının insanları, bu namussuz yaratıklardan biri rezilliğini ne kadar kanıtlarsa listesine girmek için o kadar can atıyordu erkekler; alçalmasının ve ahlâksızlığının derecesi kendisine gösterilen ilgi için bir ölçüydü sanki.

Kırk yaşlarındaki Angersli soylu Kont de Lorsange ona delicesine vurulduğunda, metres

hayatı yaşayacak kadar zengin olmadığından kendisiyle evlenmeye karar verdi; o sıralar yirmi yaşına basmak üzereydi Juliette; kont on iki bin liralık bir gelir bağladı genç kıza, ondan önce ölürse sekize bölünmesi gerekecek olan servetinin tümünü üzerine yaptı, bunların dışında bir ev, uşaklar, bir araba ve geçmişini bir-iki yıl içinde unutturacak kadar saygılı bir yer verdi sosyetede. O andan sonra, namuslu çocukluğunun ve iyi eğitimin yarattığı tüm duyguları unutarak kötü kitaplarla, kötü öğütlerle zehirlenen, ünlü bir ada sahip olarak, kimseye bağlanmaksızın dünya nimetlerinden tek başına yararlanma arzusuyla yanıp tutuşan Juliette, kocasının günlerini kısaltmak gibi günah dolu bir düşünceye kaptırdı kendini... Önce kafasında tasarladı yapacaklarını, sonra da, ne yazık ki, kovuşturmadan kurtulacak ve iğrenç cinayetinin tüm izlerini kocasıyla birlikte toprağa gömecek kadar büyük bir gizlilikle yerine getirdi düşüncelerini.

Özgürlüğüyle birlikte kontes adını da kazanan Madam de Lorsange yeniden eski alışkanlıklarına döndü, ama sosyetede kendini bir şey sandığından yapacağı işlerde daha bir yol-yöntem izlemeye karar verdi; satışa çıkarılan bir kız değildi artık, birbirinden güzel ziyafetler veren, evine dâvet edilmekten kentlilerin de, saraylıların da büyük mutluluk duyduğu bir duldu şimdi; bununla birlekte iki yüz

lui karşılığında yatıyor, aylığı beş yüz luiden satıyordu kendini. Yirmi altı yaşına kadar birbirinden parlak zaferler kazandı, üç elçiyi, dört vergi tahsildarını, iki piskoposu, kralın emrindeki üç şövalyeyi iflâs ettirdi; başarıyla sonuçlanan bir cinayetle yetinmek nasıl imkânsız gibiyse Juliette de, mutsuz ve suçlu Juliette de ilkine benzeyen iki yeni cinayetle suçlandı, birincisinde âşıklarından birini dolandırdı; sevgilisinin ailesinden gizli olarak kendisine emanet ettiği oldukça yüklü bir parayı Madam de Lorsange bu iğrenç cinayeti sayeyesinde emin bir yere saklayabildi; hayranlarından birinin kendi lehine, ama bu parayı kendisine küçük bir kesintiyle ödeyecek olan üçüncü bir kişinin adına vasiyet mektubuna koyduğu yüz bin eküye bir an önce sahip olmak için işledi öteki cinayetini.

Tüm bu korkunç davranışlarından başka Madam de Lorsange iki ya da üç çocuk öldürmüştü; güzel vücudunu bozma korkusu, çevirdiği dolapları gizleme arzusu, her şey pek çok kez kürtaj yaptırtmak zorunda bıraktı onu, ötekiler gibi pek bilinmeyen söz konusu cinayetler bu becerikli ve haris kadının her gün yeni yeni aptallar bulmasını, yeni yeni cinayetlerle birlikte servetini arttırmasını engellemedi tabiî. Mutluluğun cinayete eşlik edebileceği ve en iyi tasarlanmış karmaşıklıkların ve ahlâksızlıkların bağrında bile erkeklerin

mutluluk diye adlandırdıkları şeylerin hayatın akışını yaldızlayabileceği ne yazık ki fazlasıyla gerçektir; ama bu korkunç ve uğursuz gerçek ürkütmesin sizi, az sonra örneğini sunacağımız mutsuzluğun, erdemin peşi sıra gitmesi de namuslu insanların ruhunu daha fazla boğmasın üzüntülere. Suçun yarattığı mutluluk yalnızca görünürdedir; bu biçim başarıları cezalandırmak zorunda olan Tanrı'nın dışında suçlu kişi, yüreğini hiç durmamacasına kemirerek kendisini çevreleyen mutluluk parıltılarından yararlanmasını engelleyen, bunun yerine yalnızca işlediği cinayetlerin yürek paralayıcı anılarını bırakan bir kurt besler kalbinin derinliklerinde. Kederin zulmettiği mutsuz kişinin erdeme acı çektiren kötülüğe karşı tek avuntusu vicdanıdır ve insanların haksız davranışları yüzünden yitirdiklerine, ruh temizliğinin yarattığı gizli zevkler sayesinde, kısa zamanda yeniden kavuşur.

Yukarıda sözünü ettiğimiz itibarından yararlanan Möysö de Corville bu kadın uğruna kendini feda etmeye karar verdiği ve onu kesinlikle kendisine bağladığı sıralarda Madam de Lorsange'ın işleri işte bu durumdaydı. İster yakınlığı, sıcak-kanlılığı, ister davranış biçimi, ister akıllılığı sayesinde deyin Madam de Lorsange düşlediği her şeye erişmişti so-

nunda ve dört yıldan beri Mösyö de Corville sanki nikâhlı karısıymışcasına onunla birlikte yaşıyordu; Montargis'te onun için satın aldığı muazzam topraklar, yazın birkaç ayını gidip orada geçirmeyi kararlaştırmalarında büyük rol oynamıştı. Havanın olağanüstü güzelliğinin onları şehre kadar sürecek bir gezintiye davet ettiği bir haziran akşamı geldikleri gibi yürüyerekten geri dönemeyecek kadar yorgun düşmüşler, bir atlı gönderip şatodan arabalarını getirtmek düşüncesiyle Lyon posta arabasının durak yeri olan hana girmişlerdi. Sözünü ettiğimiz posta arabası içeri girdiğinde bahçeye bakan serin ve basık tavanlı bir odada dinleniyorlardı. Gelip geçen yolcuları seyretmek doğal bir eğlencedir; boş zamanını, eğer rastlarsa, böyle bir eğlenceyle doldurmayan tek bir kimse yoktur dünyada. Madam de Lorsange ayağa kalktı, âşığı onu izledi, ikisi de yolcu kalabalığının hana girişini seyrettiler. İçeride artık kimsenin kalmadığını sandıkları an bir güvenlik görevlesinin arabadan yere atladığını, kendisiyle aynı yere büzülmüş arkadaşının uzattığı yirmi altı, yirmi yedi yaşlarında, alacalı bir paltoya sarılıp sarmalanmış, katiller gibi elleri, bilekleri bağlı genç bir kızı kollarının arasına aldığını gördüler. Madam de Lorsange'ın ağzından çıkan korku dolu şaşkınlık çığlığı üzerine, genç kız sesin geldiği yöne doğru döndü; çizgileri o denli yumuşak ve hayranlık

uyandırıcı, vücudu o denli ince yapılı ve düzgündü ki Mösyö de Corville'le metresi bu zavallı yaratıkla ilgilenmekten kendilerini alamadılar. Mösyö de Corville yanlarına yaklaşıp bu talihsiz kızın ne yaptığını sorar atlılardan birine.

— Bir tane değil ki, –diye cevap verdi polis memuru–, birbirinden ağır üç ya da dört suç işlemiş, hırsızlık, cinayet ve yangın, ama size şunu açıkça söyleyeyim, Mösyö, şimdiye dek ne arkadaşım, ne de ben bir suçluya bu kadar iğrenerek eşlik ettik; alabildiğine nazik ve namuslu görünen bu yaratık...

— Ah, ah –dedi Mösyö de Corville–, bazı alt derece mahkemelerinde pek sık görülen yanılgılardan biri olamaz mı bu? Peki, suç nerede işlenmiş?

— Bu mutsuz kızın iş aramak için gittiği Lyon'un üç fersah uzağındaki bir handa; onu Lyon mahkemisi yargıladı, kararın temyizi için Paris'e gidiyor şimdi, ama idam edilmek için yeniden Lyon'a dönecek.

Yanlarına yaklaşmış ve bu anlatılanları duymuş olan Madam de Lorsange mutsuzluklarının hikâyesini genç kızın ağzından dinlemeyi arzuladığını fısıldadı Mösyö de Corville'in kulağına; sevgilisiyle aynı arzuyu paylaşan Mösyö de Corville de kızın yanındaki askerlere kendisini tanıttıktan sonra isteklerini bildirdi; hiçbiri bu isteğe karşı gelmedi, gecenin Montargis'te geçirilmesine karar verildi, yanındaki odada askerlerin de kalabileceği rahat bir oda

istendi hancıdan. Mösyö de Corville tutuklunun tüm sorumluluğunu üzerine aldı, ellerini çözdüler, genç kız Mösyö de Corville'le Madam de Lorsange'ın dairesine geçti; muhafızlar yiyip içtikten sonra odalarına çekilip yattılar; bu zavallı kıza yiyecek bir şeyler verildiğinde onunla yakından ilgilenmekten kendini alamayan Madam de Lorsange kuşkusuz şöyle diyordu kendi kendine: «Belki de aslında suçsuz olan bu yaratığa tam bir katil gibi davranılıyor, oysa benim —kuşkusuz ondan çok daha suçlu olan benim— çevremde her şey ne kadar yolunda gidiyor.» Madam de Lorsange genç kızın yavaş yavaş kendine geldiğini, söylenen tatlı sözler, gösterilen yakın ilgiyle her an biraz daha rahatladığını görünce, böyle namuslu ve iffetli havaya sahip bir insanı hangi olayların bu uğursuz duruma düşürdüğünü anlatmaya dâvet etti onu.

—Size hayat hikâyemi anlatmak, Madam; –dedi bu talihsiz güzel kız kontese seslenerek–, saflığın ve erdemin yarattığı kötülüklerin en çarpıcı örneğini gözleriniz önüne sermek olacaktır. Bu, Tanrı'yı suçlamak, ondan yakınmak, bir çeşit günah işlemektir ve cesaret edemiyorum olanları...

Zavallı kızın gözlerinden oluk gibi yaşlar boşandı, bir süre ağladıktan sonra hikâyesini şu kelimelerle sürdürdü.

— Sizden adımı ve dörtbir yana ün salmamış olmasına rağmen namuslu kalmış soyumu gizli tutmama izin vermenizi rica edeceğim Madam; eğer kaderimi simgeleyen yıldız bu denli karanlık olmasaydı acılarımın büyük çoğunluğunu oluşturan aşağılanmalara, yüzüstü bırakılmalara uğramıyacaktım. Çok genç yaşta yitirdim ana-babamı, onlardan miras kalan azıcık parayla, namusa sığmayan bütün işleri geri çevirerek, kendime erdemli bir hayat kurabileceğimi sandım, hani bu böyle sürüp gider, beklerim diyordum; tabiî bu arada payıma düşen azıcık parayı da yiyip bitirdim; yoksullaştıkca hor görüldüm; yardıma ihtiyacım oldukça umutsuzluğun kapılarını zorladım ya da iğrenç ve utanç verici önerilerle karşılaştım.*

Bu korkunç durumda çektiğim onca acıdan, bana yöneltilen akıllara durgunluk verici iğrenç, ürkütücü önerilerden yalnız birini, şehrin en zengin kesenekçilerinden** Mösyö Dubourg'un

* Cezalandırılan ilk erdem: Dubourg'un evinde iffetini koruması.

**Traitant» sözcüğünün Türkçedeki eski karşılığı «mültezim»dir. Ben «kesenekçi» demeyi uygun gördüm. (Çev.)

evinde başıma gelenleri anlatacağım size. İtibarının ve zenginliğinin alınyazımı en güvenli şekilde değiştirebilecek insanlardan biri olduğunu söyleyerek beni ona göndermişlerdi, ama bana bu fikri verenler ya beni kandırmak istemişlerdi, ya da bu adamın nasırlaşmış kalbini ve ahlâkının ne denli bozuk olduğunu bilmiyorlardı. Bekleme odasında iki saat kadar oyalandıktan sonra nihayet içeri aldılar beni; aşağı yukarı kırk beş yaşlarında olan Mösyö Dubourg yatağından yeni çıkmıştı, düzensizliğini güçlükle gizleyen bol bir sabahlık vardı üzerinde; saçını taramak için hazırlık yapılıyordu, oda hizmetçisini dışarı çıkarttıktan sonra ne istediğimi sordu bana.

— Ne yazık ki, bayım, -diye cevap verdim-, daha on dört yaşına basmamışken acıların çemberinden geçmiş kimsesiz bir kızım ben.

Şanssızlıklarımı, iş ararken karşılaştığım zorlukları, bu arada sahip olduğum azıcık parayı da yiyip bitirme mutsuzluğuna uğramamı, içime işleyen geri çevrilmeleri, bir mağazada ya da odamda yapabileceğim bir iş bulmakta çektiğim güçlüğü ve yaşama koşullarımı ancak kendisinin kolaylaştırabileceğini, son umudumun kendisi olduğunu ayrıntılarıyla anlattım ona. Beni sonsuz bir dikkatle dinledikten sonra her zaman böyle iffetli olup olmadığımı sordu Mösyö Dubourg.

— İffetimden vazgeçmeyi göze alsaydım,

bayım, ne bu kadar yoksulluk çeker, ne de sıkıntılar içinde boğulurdum.

— Yavrum, -dedi bunun üzerine-, ona hiçbir hizmette bulunmadıktan sonra zenginliğin, bolluğun sizi acılarınızdan kurtarmasını nasıl isteyebilirsiniz?

— Hizmette bulunmak mı, bayım, ben de bundan başka bir şey istemiyorum ki zaten.

— Sizin gibi bir çocuğun hizmetleri bir eve pek yararlı olamaz, bundan söz etmiyorum ben; yaşınız da, görünümünüz de istediğiniz gibi bir işe yerleşmenize uygun değil, ama ilkelere daha esnek biçimde bağlanacak olursanız bütün bozuk ahlâklı insanların yanında çalışabilir, namuslu bir gelecek düşleyebilirsiniz kendiniz için. Yönelmeniz gereken alan da bu; durmadan gururlandığınız bu erdem hiçbir şeye yaramaz dünyada, istediğiniz kadar sergileyin onu, üzerine içecek bir bardak su bile bulamazsınız. Sadaka vermekten -kendimizi en az kaptırdığımız, en çok nefret ettiğimiz şey— başka her şeyi yapan bizim gibi insanlar ceplerinden çıkan her kuruşun ödenmesini arzularlar; bu yardımların karşılığı olarak sizin gibi genç bir kızdan kendini tüm benliğiyle teslim etmesinden başka ne istenebilir ki?

— Oh, bayım, yani yardımseverlik de, namuslu duygular da yok mu artık insanların kalbinde?

— Çok az, yavrucuğum, çok az, başkalarına karşılıksız yardım etmek gibi garip alışkanlıklar bırakılalı yıllar oldu; belki bir süre için gururu okşanır insanın, ama bu zevkler son derece temelsiz ve son derece çabuk yok olduğundan daha gerçeklerini arzuladık; sadaka vermekten gururlanılacağı yerde yapılan yardımın karşılığı olarak önödemelerin meyvelerini toplamak için, sözgelimi sizin gibi küçük bir kızla, çapkınlığın sağlayabileceği tüm zevkleri tatmak çok daha iyidir. Eli açık, bol bol sadaka veren, iyi kalpli bir adam olarak ün salmanın bana verebileceğiniz hazların en küçük heyecanı kadar bile değeri olamaz; bu konuda anlaşırsak, yavrucuğum, benim yaşımda, benimle aynı zevkleri paylaşan pek çok insan gibi size tek bir şartla yardım ederim: Ne olursa olsun, sizden istemeyi arzuladığım her şeye uysallıkla boyun eğeceksiniz.

— Bu ne duygusuzluk, bayım, bu ne duygusuzluk! Tanrı'nın sizi cezalandırmayacağını mı sanıyorsunuz yoksa?

— Şunu iyice öğren, küçük acemi, yeryüzünde bizi en az ilgilendiren şeydir Tanrı; toprak üzerinde yaptıklarımızdan hoşlansa da, hoşlanmasa da bizi en az kaygulandıran şeydir o; insanların üzerindeki azıcık gücüne fazlasıyla inandığımızdan olacak, korkudan titremeksizin her gün meydan okuruz ona, isteklerimizi en iyi şekilde belirleyen ihtiraslar

Tanrı'nın buyruklarına karşı geldiği sürece çekicidirler, ya da en azından bazı budalalar bunun böyle olduğuna inandırmaya çalışırlar bizi, ama bu, temelde, imgesel bir zincirin çeşitli yanıltılarla en güçlüyü esir etme isteğidir aslında.

— Oh bayım, kurallar böyle olunca acıların, mutsuzluğun yok olması gerek.

—Ne önemi var bunun? Gereğinden çok daha fazla konu var Fransa'da; her şeyi doğal büyüklüğünde gören hükümet bireylerle uğraşmak için pek sıkmıyor canını, yeter ki düzen bozulmasın.

— Ama çocukların kendilerine kötü davranan babalarını sayacaklarını mı sanıyorsunuz?

— Sevgilerinin bir yararı dokunmadıktan sonra bir babanın pek çok çocuğu olmuş neye yarar?

— Öyleyse bizleri daha doğar doğmaz boğmak en doğru davranış sizce.

— Aşağı yukarı, ama hiçbir şey anlayamayacağınız bu politikayı bir yana bırakalım şimdi. Yönetmek elinde olduktan sonra alınyazısından neden yakınmalı insan?

— Ne karşılığında, Tanrım!

— Gururunuzun pek önem verdiği, aslında hiç değeri olmayan bir şey, bir hayal karşılığında... ama bu tezi de bir yana bırakalım ve yalnızca ikimizi ilgilendiren şeyden söz edelim. Bu hayale siz çok, bense hiç denecek

kadar az önem veriyorum değil mi, dolayısıyla ona bırakıyorum sizi; size önereceğim, karşılığında aşırı olmamakla birlikte namuslu bir ücret alacağınız görevler düşündüklerinizin dışında, bambaşka bir biçimde olacak. Kâhya kadınımın yanına vereceğim sizi, bir gün boyu ona yardım edeceksiniz yalnızca, sabahları da benim önümde bazan onunla, bazan da oda işlerime bakan uşağımla birleşeceksiniz.

— Oh Madam, size bu iğrenç öneriyi nasıl açıklayabilirim? Böyle bir öneriyle karşılaşmaktan son derece kırılmıştı gururum, bu sözlerin söylendiği an aptallaşıvermiştim sanki... bunları size tekrarladığım için inanın çok utanıyorum, iyiliksever yüreğiniz anlatamadığım yerleri tamamlama inceliğini gösterirse sevinirim... Bu kan dökücü adam bir sürü büyük papazın adını verdi bana, onların kurbanı olacaktım.

— Size daha başka bir şekilde yardımda bulunmak elimden gelmez, yavrucuğum, -diye sözlerine devam etti bu aşağılık adam uygunsuz bir şekilde ayağa kalkarak-, her zaman uzun ve dikenli olan bu tören için sizinle yalnızca iki yıllık bir sözleşme yaparım. Şimdilerde on dört yaşındasınız; on altı yaşında özgürlüğünüze kavuşacaksınız, zenginliği başka yer-

erde aramak için özgür olacaksınız; o güne dek giydirilecek, yedirilip içirilecek ve her ay bir lui alacaksınız. Bu da çok namuslu bir ücret, yerini alacağınız kıza bu kadar vermiyordum; durmadan göz önünde bulundurduğunuz el değmemiş iffetinizin onda bulunmadığı da bir gerçek; gördüğünüz gibi yılda tam elli ekü* geçecek elinize, yerini alacağınız kız bu kadar kazanmıyordu. Şimdi iyi düşünün, özellikle sizi içinden çekip aldığım şu yoksul, acınacak durumunuz üzerinde durun, yaşadığınız bu mutsuz ülkede yiyeceği olmayanların onu elde etmek için acı çektiklerini çıkarmayın aklınızdan, onlar gibi siz de acı çekeceksiniz, bunu kabulleniyorum, ama o acı çekenlerin pek çoğundan daha fazla para kazanacaksınız.

Bu canavarın yakışıksız niyetleri tutkularını alevlendirivermişti; elbisemin yakasına kabaca yapışarak söz konusu işin ne olduğunu ilk kez kendisinin göstereceğini söyledi... Ama acılarım, cesaretin yanı sıra umulmadık bir güç verdi bana; ellerinden kurtulmayı başarıp kapıya doğru atılarak:

— İğrenç adam, –dedim kaçarken–, en ağır hakaretleri yağdırdığın Tanrı iğrenç vahşetin yüzünden hak ettiğin cezayı verecek sana, ne böyle aşağılık işlerde kullandığın bu zenginliklere,

* On iki lui aşağı yukarı elli ekü etmekte. (Çev.)

ne de kıyıcılığının izlerini taşıyan bu dünyanın havasını solumaya lâyıksın sen.

Bu acımasız, ahlâksız insanların yarattığı umutsuzluk ve karanlık düşüncelerin etkisi altında eve döndüğümde kısa süren bir mutluluk ışığı parıldar gibi oldu gözlerimde. Evinde kaldığım, acılarımı yakından tanıyan kadın nihayet bir ev bulduğunu, eğer iyi davranırsam beni zevkle kabul etmeye hazır olduklarını söyledi bana.

— Oh, Tanrı sizden razı olsun, Madam, –diyerek boynuna sarıldım–, ben de böyle bir yer arıyordum kendime, bu işi kabul etmekten duyduğum sevinci anlatacak kelime bulamıyorum.

Yanında çalışacağım adam yaşlı bir tefeciydi, söylendiğine göre yalnızca rehin karşılığı para vermekle yapmamış bu büyük servetini, kendini güven altında duyduğu, yakalanmayacağına emin olduğu her an önüne geleni dolandırmış, soyup soğana çevirmiş, üstelik tek bir ceza bile görmemiş bu yaptıklarından ötürü..Quincampoix sokağındaki bir evin birinci katında karısı diye tanıttığı, en az kendisi kadar kötü kalpli olan ihtiyar metresiyle birlikte yaşıyordu.

— Sophie, –dedi bu cimri adam–, ey Sophie (gerçek adımı gizlemek için bunu uydurmuştum) benim evimde gerekli olan, yanımda çalışanlarda aradığım ilk erdem namusluluktur... bir dön-

ye'nin* onda birini aşıracak olursanız astırırım sizi, hem öyle bir astırırım ki bir daha kendinize gelemezsiniz. Karım da, ben de yaşlılığımızda bazı güzelliklerin, nimetlerin tadını çıkarıyorsak bunlar sınır tanımaz çalışmalarımızın ve son derece az şeyle yetinebilmemizin meyvalarıdır... Çok yemek yer misiniz, yavrum?

— Günde birkaç dilim ekmek, efendim, –diye cevap verdim–, su ve, eğer sahip olma mutluluğuna erişirsem çorba.

— Çorba mı, hay Allah, çorba ha... bakın, dostum, –dedi yaşlı cimri karısına dönerek–, şu lüks düşkünlüğüne bakın. Bir yıldır hizmetçilik edecek yer arıyor kendine, bir yıldır açlıktan geberiyor, şimdi de kalkmış utanmadan çorba içmek istediğini söylüyor. Biz, kırk yıldan beri kürek mahkûmları gibi çalışan biz bile haftada bir kere, o da pazar günleri içiyoruz çorbayı. Her gün yüz gram ekmek, yarım şişe nehir suyu, kendinize etek yapmanız için her on sekiz ay sonunda karımın eski bir elbisesini ve eğer çalışmanızdan memnun kalır, tutumluluğunuz bizimkine uyar, çeki–düzen vererek evi biraz güzelleştirmeyi başarırsanız ücret olarak üç ekü** vereceğiz size.

Aslına bakarsanız öyle pek fazla bir iş

* Bir meteliğin (10 para) on ikide biri. (Çev.)
** Üç lira değerinde bir Fransız parası. (Çev.)

yoktur bizde, bütün gün yalnız kalacaksınız evde, tüm işiniz yalnızca haftada üç kere bu on odalı evi temizleyip ovmak, karımla benim yataklarımızı yapmak, kapıya cevap vermek, perukamı pudralamak, karımın saçlarını taramak, köpek, kedi ve baykuşa bakmak, mutfağa göz-kulak olmak, kullanılsın kullanılmasın yemek takımlarını yıkamak, bize yiyecek bir şeyler hazırladığı zaman karıma yardım etmek; günün geri kalan bölümünde de çamaşırları, çorapları, takkeleri ve öbür ev eşyalarını yıkamak. Siz de görüyorsunuz ya, Sophie, bunların hepsi de kolaycacık yapılacak işler, geriye bayağı boş zamanınız kalacak, ondan istediğiniz gibi yararlanmanıza izin veriyoruz; ister çamaşırlarınızı yıkar, ister gerek duyabileceğiniz elbiseleri dikersiniz.

Böyle bir işi kabul etmeyi göze aldığıma göre ne denli yoksulluk içinde bulunduğumu kolaylıkla anlayabilirsiniz, Madam; yaşımın ve gücümün kaldırabileceğinden çok fazla iş yüklemeleri bir yana, verdikleri o azıcık yiyecekle nasıl yaşayabilirdim? Yine de hoşnutsuzluğumu belli etmekten sakındım ve aynı akşam evlerine yerleştim.

İçinde bulunduğum bu acıklı durum bir an olsun sizi eğlendirmeme izin verseydi, Madam, vicdanınızı benden yana etkilemekten başka hiçbir şey düşünmemem gereken şu sıralarda bile sizi neşelendirmeye cesaret ederdim;

ama daha ikinci yılın* başında korkunç bir yıkım bekliyordu beni, bunu hatırladıkça o mutsuz olaya geçmeden önce size bazı hoş ayrıntılardan söz etmek çok güç geliyor bana. Bununla birlikte evlerinde hiç lâmba yakılmadığını söyleyeyim size, neyse ki efendilerimin dairesi bir sokak fenerine bakıyordu da başka bir aydınlatıcı kullanmak zorunda kalmıyorlardı, yatağa girmek için de bu fener dışında her hangi bir ışıktan yararlandıklarını görmedim. Elbiselerine gelince, onları hiç eskitmiyorlardı, beyefendinin ceketinin kollarında, tıpkı hanımefendinin elbiselerindeki gibi, kumaşın üzerine dikilmiş bir çift kolluk vardı, pazar gününe hazır olması gerektiğinden her cumartesi gecesi yıkardım onları; çamaşırdan kaçınmak için ne masa örtüsü, ne de peçete kullanılıyordu, bunun bir eve çok pahalıya mal olduğunu ileri sürüyordu saygıdeğer efendim Mösyö Du Harpin. Evinde hiçbir zaman şarap içilmezdi, duru su, diyordu Madam Du Harpin, ilk insanların kullandığı, doğanın da bize öğütlediği en doğal içecektir; ne zaman ekmek kesilecek olsa dökülenleri toplamak için altına bir sepet konurdu, yemek sırasında oluşan kırıntılar da ötekilerin yanına eklenirdi büyük bir titizlikle; sonra bunlar, pazar günleri,

* Her yerde Du Harpin'i 40 yaşlarında gösterin ve zengin olduğu gün cimriliği bırakacağını söyletin ona.

acımış yağda kızartılarak haftanın şölen aşı kotarılıyordu.

Eskiyecekleri korkusuyla elbiseleri de, mobilyaları da dövdürtmezlerdi, bir tüy süpürgeyle hafifçe tozları alınmalıydı yalnızca; beyefendiyle hanımefendinin ayakkabılarına demir birer taban eklenmişti, uygunsuz düğünlerinde giydikleri ayakkabıları hâlâ büyük bir saygıyla saklıyordu ikisi de; ama hiç aksatmadan haftada bir kez yaptırdıkları bir iş bunların tümünden çok daha tuhaftı: Duvarları halıyla kaplanmamış son derece büyük bir oda vardı evde, bıçakla bu duvarlardaki alçılardan bir miktar kazımak, sonra da bunları ince bir elekten geçirmek zorundaydım; bu işlem sonunda beyefendinin her sabah peruğuna, hanımefendinin de saç topuzuna sürdüğü tuvalet pudrası çıkıyordu ortaya.

Tanrı'ya şükür, bu aşağılık insanların utanç verici davranışları bunlardı yalnızca; kişinin servetini korumak istemesi en doğal hakkıdır kuşkusuz, doğal olmayan bir şey varsa, o da kendi servetini başkalarınkiyle iki katına çıkarmayı arzulamasıdır; Mösyö Du Harpin'in de tüm zenginliğini bu yoldan elde ettiğini anlamakta gecikmedim. Kendi halinde yaşayıp giden, çok güzel mücevherleri olan biri oturuyordu üstümüzdeki katta; belki komşuluk nedeniyle, belki de bir süre elinde bulundurduğundan Efendim çok iyi biliyordu bu mücevherlerin

değerini. Karısıyla başbaşa verip otuz ya da kırk lui* kıymetinde bir altın kutudan konuştuklarını duyuyordum sık sık, vekillerinin akıllıca davranamaması yüzünden yüzde yüz sahip olmaları gerektiği halde ellerinden kaçırdıkları kutu için yakınıp duruyorlardı; sonunda, onu geri vermelerinin yarattığı acılarını hafifletmek amacıyla namuslu Mösyö Du Harpin bu değerli kutuyu ileri bir tarihte ele geçirmeye karar verdi, bu işle görevlendirilen de ben oldum.

Hırsızlığın öyle sanıldığı gibi pek önemli bir şey olmadığını, hattâ aralarında uçurumlar kadar fark bulunan eşitsiz zenginliklerin bozduğu dengeyi sağladığı için gerekli bile sayılabileceği üzerine uzun bir söylev verdikten sonra Mösyö Du Harpin bir maymuncuk uzattı bana; bu arada, elimdeki maymuncukla komşunun kapısını açabileceğimi, kutuyu hiçbir zaman kilitlenmeyen yazı masasının gözünde bulacağımı, onu alıp kendisine götürdüğümde bu son derece önemli hizmetime karşılık iki yıl boyunca aylıklarıma birer ekü zam yapacağını garanti etti.

—Oh Mösyö,– diye bağırdım–, bir Efendinin hizmetçisinin ahlâkını bozmaya çalışması olacak şey midir? İleri sürdüğünüz ilkelere göre sizi soymaya kalkışsam bana karşı çıkabilmek için akıllı bir neden bulabilecek misiniz sonra?

* 24 Fransız lirası değerindeki altın para. (Çev.)

Verdiğim bu cevaba son derece şaşırmıştı Mösyö Du Harpin, daha fazla diretmeye cesaret edemedi; bunu beni denemek amacıyla yaptığını, ileriye sürdüğü öneriye karşı çıktığım için kendimi mutlu saymam gerektiğini söylerken nefretini içine gömüp ileride oynamayı tasarladığı alçakça oyunlarını benden gizlediğini nereden bilebilirdim? Eğer dayanamayıp hırsızlık yapmayı kabul etseymişim ölüm emrimi kendi ellerimle imzalamış olacaktım. Bu cevapla yetindim, ama bu önerinin taşıdığı, beni korkulara boğan kötülükleri, bu kadar sert ve kesin cevap vermekle yaptığım hatayı daha o an hissettim. Bununla birlikte beni söz konusu suçu işlemeye zorlayacak bir ortamla da, aynı sertlikle reddetmek zorunda kalacağım o korkunç öneriyle de karşılaşmadım yeniden; biraz daha tecrübeli olsaydım kuşkusuz hemen o an ayrılırdım evden; ama kader sayfalarıma yazılmış bir kere, kaderimin beni yapmaya zorladığı her namuslu davranış bir kötülük görecekti karşılığında, ondan kaçmamın olanaksızlığı karşısında alınyazıma boyun eğmekten başka bir şey kalmıyordu bana.

Aradan bir ay geçti, bu arada Mösyö Du Harpin ne bu olayla ilgili tek bir kelime söyledi, ne de önerisini geri çevirdiğimden ötürü duyduğu derin nefreti belli etti; evine yerleştiğim günden bu yana neredeyse iki yıl tamamlanmak üzereydi; bir gece işlerimi bi-

tirmiş, bana tanınan birkaç saatlik dinlenmenin tadını çıkarabilmek için odama yeni çekilmiştim; birdenbire kapımın ardına kadar açıldığını duydum, Mösyö Du Harpin, bir komiser ve dört askerin yatağımın yanında durduğunu gördüm korkuyla.*

— Görevinizi yapın,– dedi askerlerin kumandanına–, bu nankör kız bin ekü değerinde bir elmasımı çaldı, ya odasının bir köşesine saklamıştır, ya da üzerindedir kuşkusuz, ararsanız bulursunuz, her şey gün gibi ortada.

— Ben mi, Mösyö, ben mi soydum sizi, –dedim yatağımdan fırlayarak, şaşkına dönmüştüm–, ben mi, Mösyö, böyle bir şeyden nasıl iğrendiğimi, böyle bir şey yapmamın ne kadar imkânsız olduğunu sizden daha iyi kim bilebilir?

Mösyö Du Harpin sözlerimin duyulmaması için elinden geldiğince gürültü yaparak emirler yağdırmaya devam etti; ne yazık ki az sonra o uğursuz yüzük, şiltelerimin arasında bulundu. Bu denli güçlü deliller karşısında nasıl itiraz edebilirdim? Hemen o an yakaladılar beni, sımsıkı bağlayıp alçakça, kendimi temize çıkaracak tek bir söz söylememe, sesimi duyurmama olanak verilmeden, yaka paça saray hapishanesine götürüldüm.

---

* Cezalandırılan ikinci erdem: Du Harpin'in evinde hırsızlık yapmayı kabul etmemesi.

En küçük bir itibarı, tek bir koruyucusu olmayan benim gibi zavallıların dâvasına çabuk bakılır Fransa'da. Erdemle yoksulluğun bağdaşamayacağı kanısı son derece yaygındır; yargıçlara göre de yoksulluk suçluya karşı kullanılacak en kesin delildir; yersiz bir önyargıya göre suç işlemek zorunda kalan bir kimse, o suçu işlemiş sayılır; eğer adınız ve servetiniz namuslu biri olduğunuzu, öyle olmanız gerektiğini kanıtlayamazsa, bunun tersi, yani namuslu olmanızın imkânsızlığı hemen o an kanıtlanmış kabul edilir.

Boşu boşuna korudum kendimi, kısacık bir süre için verdikleri avukata en güçlü kanıtları boşu boşuna açıkladım, Efendim suçluyordu beni, elmas odamda bulunmuştu, onu benim çaldığım apaçık ortadaydı. Mösyö Du Harpin'in korkunç davranışlarını bir bir sayıp dökmeye, hem intikam almak, hem de sırrını paylaştığı için adını tehlikeye düşürebilecek bir insandan kurtulmak amacıyla bu oyunu hazırladığını açıklamaya kalktığımda yakarışlarımı bir suçlama, bir iftira kabul ettiler; kırk yıldan bu yana doğru yoldan sapmayan, böyle iğrenç bir şeyi yapmayı becerememeyecek kadar namuslu biri olarak tanınıyordu Mösyö Du Harpin. Suç ortağı olmamı istediğinde, bu önerisini geri çevirmemi hayatımla ödeyeceğim an yaklaşırken hiç beklenmedik bir olayın beni özgürlüğe kavuş-

turduğunu ve hemen ardından dünyada yolumu gözleyen yeni tersliklere, yeni talihsizliklere ittiğini gördüm.

La Dubois adında, akla gelebilecek her çeşit suç yüzünden ünlenmiş kırk yaşlarında bir kadın da ölüm cezasının yerine getirileceği günü bekliyordu benim gibi. Kuşkusuz benden çok daha fazla hak etmişti bu cezayı, en azından onun yaptıkları ortadaydı, oysa suçum bile kanıtlanamamıştı; hayatlarımızı kaybedeceğimiz an giderek yaklaştığı sıralarda, bir akşam, o gece yatmamamı, kimseye belli etmeden mümkün olduğu kadar hapishanenin kapılarına yakın bir yerde kendisiyle birlikte beklememi söyledi bana.

— Gece yarısıyla saat bir arasında, –diye devam etti vicdansız kadın–, içinde bulunduğumuz bina alev alev yanmaya başlayacak... ben düzenledim bu işi, belki birkaç kişi yanacak, yansınlar, boş ver, ikimiz de kurtulacağız, kesin bu; üç adam, suç ortaklarımla dostlarım da bize katılacaklar, sonra da özgürlüğünü vereceğim sana.

İçimdeki temizliği, saflığı cezalandıran Tanrı'nın eli koruyucumun işleyeceği kötülüklere yardımcı oluyordu. Alevler yükselmeye başladı, korkunçtu yangın, on kişi yandı, ama biz kurtulduk; aynı gün, kaçak avcılık yapan, geçimini bu yoldan sağlayan bir adamın Bondy ormanındaki kulübesine vardık, o da alçağın

biri olmasına rağmen çetemizin candan dostlarındandı.

— Artık özgürsünüz, sevgili Sophie, –dedi La Dubois–, şimdi arzuladığın gibi bir hayat çizebilirsin kendine, ama sana bir öğüt vermemi istersen şimdiye dek, senin de gördüğün gibi, olumlu bir sonuç vermeyen şu erdem alışkanlığından vazgeçmelisin; yersiz bir incelik yüzünden ölüm cezasına çarptırıldın, işlediğim korkunç cinayetse ölümden kurtardı beni; iyiliğin bu dünyada ne işe yaradığını etraflıca düşün ve onun uğruna insanın kendini feda etmeye değip değmediğine karar ver. Gençsin, güzelsin, eğer istersen talihinle ben ilgilenirim Brüksel'de; oraya gideceğim, ülkem orası; iki yıla kalmaz toplumda yüksek bir mevki kazandırırım sana, ama şimdiden haber veriyorum, zenginliğe kavuşturmak için erdemin dar yollarından geçirmeyeceğim seni; yaşıtın olan genç insanlar izledikleri yolun sonuna bir an önce varmak istediklerinde birden fazla işe girişmeli, birden fazla entrikaya karışmalıdırlar...beni anlıyor musun, Sophie?...beni anlıyor musun? Öyleyse çabuk ver kararını, çünkü tarlalara doğru kaçmak zorundayız, yalnız birkaç saat için güven altındayız burada.

— Oh Madam, –dedim iyiliğim için çalışan kadına–, size çok şey borçluyum, her şeyden önce hayatımı kurtardınız, bunun bir cinayetle gerçekleşmesi kuşkusuz acılar içinde kıvran-

dırıyor beni, bu işe katılmamı isteseydiniz sizinle birlik olmaktansa ölmeyi tercih ederdim. Kalbimde yeşerecek olan namuslu duygulara kendimi bırakmak için ne gibi tehlikelere göğüs germek zorunda kaldığımı fazlasıyla biliyorum, ama erdem ne kadar dikenli olursa olsun onu her zaman cinayete eşlik eden tehlikeli kayırmalara, kötülüğün yanıltıcı parıltılarına tercih ederim. Tanrı'ya şükür, beni hiçbir zaman terk etmeyen dinsel inançlar yer etmiştir içimde Eğer Tanrı yaşama koşullarımı bu denli çekilmez kıldıysa bunun tek bir nedeni olabilir: tüm acılarımın karşılığını öbür dünyada ödemek; bu düşünce tüm acılarımı hafifletiyor, iniltilerimi yatıştırıyor, talihsizlik karşısında gücümü arttırıyor, bana sunmaktan zevk aldığı kötülükler karşısında da yüreklendiriyor, rahatlatıyor beni. Onu günahlarla kirlettiğim an, bu mutluluk silinivererektir kalbimden; yeryüzünde insanı korkudan korkuya sürükleyen o talihsizlik kaygusuyla kötü yola sapsaydım tanrısal adaletin kendisine sataşanları öbür dünyada çarptırdığı cezaların korkunç görünümüne sahip olurdum.

— İşte yakında seni deliler evine gönderecek saçma-sapan düşünceler, kızım, –dedi La Dubois kaşlarını çatarak–,inan bana, bir yana bırak şu tanrısal adaletini, gelecekteki cezalarını ya da ödüllerini; okuldan çıkar çıkmaz unutmaya, ya da kendilerine inanma aptallığına düşenleri aç-

lıktan öldürmeye yarar tüm bunlar.* Zenginlerin katılığı yoksulların namussuzluklarını haklı kılar, yavrucuğum; ihtiyaçlarımızı karşılamak için keselerinin ağzını açsalar da, kalpleri insanlık duygularıyla, bizimkiler de erdemle dolup taşsa da, mutsuzluğumuz, acılarımıza katlanmak için göstereceğimiz sabır, iyi niyetimiz, boyun eğişlerimiz yalnızca ayaklarımızdaki prangalara bir kilit daha vurmalarını sağlayacak, yeni cinayetlerimize yol açacaktır; üzerimize vurdukları boyunduruğu biraz hafifletmek için bu cinayetlerden vazgeçtiğimiz an en büyük aptallığı yapmış oluruz.

Doğa hepimizi eşit olarak yaratmıştır, Sophie; kader, toplum kurallarının bu ilk düzlemini bozmaktan hoşlanırsa, iğrenç heveslerini düzeltmek ve ustalığımız sayesinde en güçlülerin zorbalıklarını verimli bir yolda kullanmak da bize düşer...Pek severim şu zengin insanları, şu yargıçları, şu yüksek dereceli memurları dinlemeyi, erdem üzerine söylev verirlerken onları seyretmek fazlasıyla eğlendirir beni; yaşaması için gerekli paranın üç katına sahip olan kimselerin hırsızlardan korunması, çevresinde yalnızca boyun eğmiş dalkavuklarla esirlerin dönüp durduğu kişilerin çeşitli kötülükler tasarlamaması olanaksız denecek kadar güçtür; bir kısım insanın haz-

* La Dubois'nın özdeyişleri.

lardan başı dönerken, sofraları birbirinden leziz yemeklerle dolup taşarken ılımlı olmaya çalışmak, azla yetinmek son derece can sıkıcıdır, bu insanlar yalan söylemek zorunda olmadıkları zamanlar içten davranırlar yalnızca, bunda da oldukça zorluk çekerler.

Ama sen, Sophie, gözünde putlaştırma çılgınlığına düştüğün barbar Tanrı'nın otlar arasındaki yılanlar gibi sürünmeye mahkûm ettiği bizlerden, yoksul olduğumuz için hor görülen, zayıflığımız nedeniyle aşağılanan bizlerden, şu yeryüzünde yalnızca acı, keder ve dikenlerle karşılaşan bizlerden tek kurtarıcımız olan, bize hayatın kapılarını açan, hayatımızı sakınan, koruyan, kaybetmemizi önleyen cinayetlerden, kötülüklerden kaçınmamızı istiyorsun; bizi ezen sınıf kaderin tüm lütûflarından yararlanırken her zaman boynu eğik ve aşağılanan bizlerin yalnızca yoksulluğa, zorluklara, acıların yarattığı umutsuzluklara, göz yaşlarına, namus karasına ve giyotin korkusuna sahip olmasını istiyorsun!

Hayır, hayır, Sophie, hayır, sonsuz saygı beslediğin bu Tanrı ya kendisini hor görmemiz için yaratılmıştır, ya da arzuları senin düşündüğün gibi değildir en azından...O'nu daha iyi tanı, Sophie, onu daha iyi tanı, bizleri kötülük yapmamızın zorunlu olduğu bir duruma soktuğu ve bunu gerçekleştirmemize olanak sağladığı an kötülüğün de iyilik gibi yasalarına

hizmet ettiğine, birinde olduğu gibi öbüründe de onun kazançlı çıktığına inandır kendini. Tanrı hepimizi eşit olarak yaratmıştır, bu eşitliği yeniden sağlamak isteyen onu bozandan daha suçlu değildir, her ikisi de içtepilerine göre davranıyor, ikisi de içtepilerini izlemek, gözlerini kapayıp neşelenmek zorundadır.

Bu becerikli kadının baştan çıkarıcı sözleriyle sarsıldığımı itiraf ederim, ama ondan daha güçlü bir ses bu safsatalarla çarpışıyordu yüreğimde, onu dikkatle dinledikten sonra kendimi kötülüğe kaptırmamaya kararlı olduğumu son bir kez daha açıkladım.

— Sen bilirsin,– dedi la Dubois–, ne istersen onu yap, o berbat alınyazınla başbaşa bırakıyorum seni, kötülüğü koruyarak her zaman yalnızca erdemi cezalandıran Tanrı'nın eli seni yakalatacak olursa, bu da er ya da geç başına gelecektir, bizlerden tek kelime etmemen gerektiğini asla çıkarma aklından.

Biz böylece düşünüp tartışırken la Dubois'nın üç dostu avcıyla karşılıklı kadeh tokuşturuyorlardı; şarap kötülükçü insanların cinayetlerini unutturma ve, az önce kurtulduğu uçurumun eşiğinde bile, onu yeni cinayetlere sürükleme sanatına sahiptir; sözün kısası bi-

zim vicdansızlar arzularını üzerimde söndürmeden beni bırakmamaya karar vermişlerdi. İlkeleri, görenekleri, bulunduğumuz karanlık bölge, kendilerini güven altında duymaları, sarhoşlukları, yaşım, saflığım ve vücudum, kısacası her şey yüreklendiriyordu onları. Masadan kalktılar, aralarında konuştular bir süre, düşüncesini yüzünden okumak istercesine dikkatle baktılar la Dubois'ya, tüm bu esrar dolu davranışlar korkudan korkuya sürüklüyordu beni, sonunda kararlarını açıkladılar: ya kendi isteğimle, ya da zorla arzularının kurbanı olacaktım; eğer onlara iyi davranırsam istediğim yere gidebilmem için her biri birer ekü verecekti; yok, beni yola getirmek için zor kullanmaları gerekirse yine arzularına erişecekler, ama bu olayın gizli kalması için en son tatmin olan, üzerimde arzularını söndüren dördüncü kişi göğsüme bir bıçak saplayacak, sonra da da bir ağacın dibine gömeceklerdi beni.

Bu iğrenç önerinin üzerimde nasıl bir etki bıraktığını artık siz düşünün, Madam; la Dubois'nın ayaklarına kapandım, ikinci kez koruyucum olması için yalvardım, yakardım, ama vicdansız kadın benim için çok korkunç olan bu durum karşısında yalnızca güldü.

— Oh Tanrı'm, –dedi–, dört yakışıklı delikanlıya hizmet etmek zorunda kalman seni yine mutsuzluğa itti ha! Bugün senin yerinde olmak için dünyanın parasını ödemeye hazır

en az on bin kadın vardır Paris'te, yavrucuğum... –Dinle, diye ekledi bir süre düşündükten sonra,– bu rezil heriflerin elinden seni kurtaracak kadar gücüm var üzerlerinde, ama önce buna lâyık olduğunu kanıtlaman gerek.

— Oh, Madam, ne yapmalıyım? –diye söylendim göz yaşları içinde–, emredin, ne isterseniz, ne emrederseniz yerine getirmeye hazırım.

— Bizimle gel, bizlerle birlik ol, en küçük bir iğrençlik duygusuna kapılmaksızın biz ne yapıyorsak onu yap, buna karşılık gerisini ben garanti ediyorum sana.

Duraksayacak, kararsızlık içinde bocalayacak zamanım yoktu; beni yeni tehlikelere sürükleyecek bu öneriyi ister istemez kabul etmek zorundaydım, çünkü çevremdeki insanlar gelecekteki tehlikelerden çok daha yakındılar bana, bir an gelir kurtulabilirdim onlardan, ve o an hiçbir şey beni dehşetlere sürükleyen bu insanlardan kaçıp kurtulmamı engelleyemezdi.

— İstediğiniz her yere giderim, Madam, –dedim la Dubois'ya–, her yere giderim, söz veriyorum, bu adamların çılgınlıklarından koruyun beni, sizi hiçbir zaman terk etmeyeceğim, bir an olsun ayrılmayacağım yanınızdan.

— Hey çocuklar,– diye seslendi la Dubois dört hayduta–, bu kız da bizden, onu aramıza aldım, kabul ettim; ona zor kullanmanızı

hepinize yasaklıyorum, daha başlar başlamaz işinden iğrendirmeyelim kızcağızı; yaşının da, temiz yüzünün de işimize ne kadar yararlı olabileceğinin farkındasınızdır sanırım; onu zevklerimize kurban edeceğimize çıkarlarımız için kullanalım.*

Ama tutkuların da bir derecesi vardır insanda, o noktaya erişince hiçbir şey dizginleyemez onları; ellerine düştüğüm bu adamlar söz dinleyecek gibi değillerdi; güzelliğimden gururlanmak için pek elverişsiz bir durumdaydım, dört adam da aynı anda karşıma dizilmişti, hep bir ağızdan, idam sehpası kurulunca onların kurbanı olmam gerektiğini söylediler la Dubois'ya.

— Önce ben payımı alayım, –dedi içlerinden biri belime sarılarak.

— Neden sen başlayacakmışsın? –dedi ikincisi; arkadaşını itip elleri arasından kabaca çekip aldı beni.

— Sizlere ancak benden sonra sıra gelebilir, bundan hiç kuşkunuz olmasın, –dedi üçüncüsü.

Ve kavga kızıştıkça kızıştı, dört haydut saç saça, baş başa birbirlerine girdiler, yerlerde, toz toprak içinde yuvarlandılar, birbirlerini

* Cezalandırılan üçüncü erdem: bir hırsız çetesine katılmayı kabul etmeyince Bondy ormanında ırzına geçmek istenir.

hırpaladılar; bana kaçma olanağı yaratan bu duruma fazlasıyla sevinmiştim, la Dubois onları ayırmaya uğraşırken ileri atıldım, ormana daldım ve göz açıp kapayıncaya kadar evi gözden kaybettim. Kendimi güven altında hisseder hissetmez:

— Ulu Tanrı'm,– dedim–, ulu Tanrı'm, gerçek koruyucum, yol göstericim, bu felâketlerime acımaya tenezzül et, güçsüzlüğümü, suçsuzluğumu görüyorsun, ne denli büyük bir güvenle tüm umudumu sana bağladığımı görüyorsun; ya yeni kurtulduğum ölümden daha az iğrenç bir ölümle ortadan kaldır, ya da, en azından, bir an önce yanına alarak şu peşimi bırakmayan tehlikelerden kurtar beni.

Mutsuz insanın en büyük avuntusudur dua, Tanrı'ya yakarınca daha bir güçlü hisseder kendini; yüreğim cesaretle dolu olarak ayağa kalktım, hava kararmaya başlamıştı, geceyi tehlikesizce geçirmek için çalıların arasına büzüldüm; kendimi güven altında sanmam, içinde bulunduğum umutsuzluk, tatmış olduğum azıcık mutluluk, kısacası her şey iyi bir gece geçirtmişti bana. Mutsuz insanlar için en uğursuz şey, en korkunç andır uykudan uyanmak; duyuların dinlenmesi, düşüncelerin bir süre yatışması, acıların geçici olarak unutulması, yeniden tüm ezicilikleriyle canlanıverir, eskisinden daha fazla etkiler kişiyi, her şey daha bir arttırır ağırlığını.

«Demek doğanın vahşi hayvanlarla aynı duruma soktuğu insanoğulları da varmış! dedim kendi kendime, onlar gibi otlar arasında saklandıktan, onlar gibi insanlardan kaçtıktan sonra, onlarla benim aramda bir fark mı kalıyor sanki? bu kadar acınacak, zavallı bir hayat için doğmaya değer miydi yani!»

Bu üzüntülü düşüncelerin oluşturduğu yaşlar sel suları gibi akmaya başladı gözlerimden. Kendimi yeni yeni toplamaya başlarken bazı sesler çalındı kulağıma; bir an bunun rastgele bir hayvan olabileceğini düşündüm, az sonra, giderek yaklaşan seslerin iki erkeğe ait olduğunu anladım:

— Gel, dostum, gel, –dedi içlerinden biri–, burada hakikulâde anlar yaşayacağız; burada, annemin acımasız ve uğursuz varlığı benim için paha biçilemeyecek kadar değerli zevklerin tadına seninle birlikte varmamı engelleyemeyecek en azından...

Yaklaştılar, gelip tam önümde durdular, söyledikleri her kelimeyi duyuyor, en belirsiz hareketleri bile gözümden kaçmıyordu, ve gördüm...

Ulu Tanrı'm, –dedi Sophie anlatmasına ara vererek–, kaderimin beni her zaman böyle son derece tehlikeli, namuslu insanlar için anlatması da en az seyretmesi kadar güç olan du-

rumlarla karşı karşıya getirmesi mümkün müdür, Madam?... Aynı anda hem doğayı, hem de yasaları ayaklar altına alan, onları temelinden sarsan bu iğrenç günahın, Tanrı'nın binlerce kez kendi elleriyle cezalandırdığı bu korkunç, bu müthiş cinayetin, tek kelimeyle benim için yepyeni bir şey olan, hayalimde bile güçlükle canlandırabildiğim bu alçaklığın en uygunsuz şekillerde, en ahlâk dışı, en korkunç aşk oyunlarıyla biraz ilerimde tamamlandığını gördüm.

Adamlardan biri, ötekinin üstünde egemenlik kurmuş olanı, yirmi dört yaşındaydı, üzerindeki elbiselere yeşil renk hâkimdi, son derece temiz giyimi toplumda onurlu bir yere sahip olması gerektiğini kanıtlıyordu; öbürüyse evin genç uşaklarından biriydi kuşkusuz, aşağı yukarı on yedi, on sekiz yaşlarında, son derece güzel yüzlü bir delikanlıydı. Gözlerimin önünde gelişen sahne uzun olduğu kadar utanç vericiydi de; zaman son derece ağır, son derece acımasızca ilerliyor, görünürüm korkusuyla yerimden kımıldamaya cesaret edemiyordum.

Sonunda, bu sahneyi oluşturan günahkâr oyuncular arzularını doyurmuşlardı anlaşılan, evlerine giden yola yönelmek için ayağa kalktılar, soylu kişi doğal bir ihtiyacını gidermek için gerisine saklandığım çalılığa doğru yak-

laştı. Yüksek şapkam ele verdi beni, yeşil elbiseli adam onu görmüştü:

— Jasmin,– dedi genç Adonis'ine*–, yakalandık, sevgilim...bir kız, kutsal şeyleri hiçe sayan bir kız sırrımızı öğrendi; yaklaş da şu alçak yaratığı çıkaralım saklandığı yerden, öğrenelim bakalım ne arıyormuş burada.

Sığınağımdan çıkmama yardım ederlerken onlara hiç karşı koymadım; hattâ kendi kendime dışarı çıkıp ayaklarına kapandım.

— Ey soylu beyler, beyefendiler –diye bağırdım kollarımı onlara doğru uzatarak–, hayatı sandığınızdan çok daha fazla acılarla dolu olan zavallı bir kıza acıyınız; benimkilerle yarışabilecek pek az terslik vardır bu dünyada; beni bulduğunuz durum içinize bir kuşku düşürmesin sakın, hatalarımdan çok sıkıntılarımın, felâketlerimin işi bu; beni harap eden, yiyip bitiren bu kötülükler yığınına bir yenisini eklemeyin, peşimi bir an olsun bırakmayan sıkıntılardan kaçmama, kurtulmama yardım ederek, bu kaçışı kolaylaştırarak acılarımı azaltın biraz.

---

* Afrodite'nin sevgilisi, son derece güzel genç bir erkek. Bir yaban domuzu tarafından ağır şekilde yaralanır; bunun üzerine Afrodite onu manisalâlesine çevirir. Bugün kadınsı güzelliğe sahip olan erkekler için ve fidan gibi delikanlı anlamına kullanılmaktadır. (Çev.)

Mösyö de Bressac, ellerine düştüğüm genç adamın adıydı bu, ruhunun ahlâksızlıkla dolup taşmasına rağmen kalbinde derin bir acıma duygusu besliyordu. Ne yazık ki duygulardaki çöküntünün, ahlâksızlığın insandaki acıma eğilimini yok ettiği pek sık görülen bir şeydir; alışagelmiş sonucu da duygusuzlaştırmak, katılaştırmaktır kişiyi; bu doğru yoldan ayrılış, ister kişinin ruhunda bir çeşit duygusuzluğu zorunlu kılsın, ister sinirlerin üzerinde oluşturduğu şiddetli sarsıntılar davranışındaki duyarlığı azaltsın, ahlâksızlığı meslek edinmiş insanların acınacak duruma düşmüş bir kimse olduğu hemen hemen hiç görülmemiştir. Karakterini çizmeye çalıştığım insanlardaki bu doğal acımasızlığın yanı sıra, Mösyö de Bressac bizim cinsten fazlasıyla belirgin bir biçimde iğreniyordu, kadınlığı belirleyen her şeye karşı kökleşmiş bir nefret vardı içinde; bu yüzden de kendimi acındırabilmem, acıma duygularını ruhuna yerleştirebilmem oldukça zordu.

— Ne arıyorsun burada, orman kumrusu? –dedi cevap olarak, yüreğini sızlatmaya uğraştığım adamın sesi alabildiğine sert ve öfke doluydu–... doğru konuş, bu genç adamla benim aramda neler geçtiğini gördün değil mi?

— Ben mi, hayır Mösyö, –diye bağırdım bu gerçeği gizlemekle bir kötülük yapmadığıma inanarak–, emin olun çok temiz, çok normal şeyler gördüm; sizi gördüm, sizi

ve beyefendiyi, ikiniz de otların üzerine oturmuştunuz, bir süre konuştuğunuzu fark ettim, bütün gördüklerim bu kadar, emin olun.

— İnanmak isterdim, –diye cevap verdi Mösyö de Bressac–, özellikle senin geleceğin için, çünkü başka şeyler de görebildiğini düşünecek olursam hiçbir zaman sağ çıkamazsın bu ormandan. Hadi, Jasmin, saat oldukça erken, bu küçük fahişenin serüvenlerini dinleyecek kadar zamanımız var; hemen anlatsın başına gelenleri, sonra bu iri meşe ağacına bağlar, av bıçaklarımızı deneriz üzerinde.

Otların üzerine çöreklenen bizim genç erkekler yanlarına yerleşmemi emrettiler ve orada, dünyaya gelişimden bugüne dek başımdan geçenleri büyük bir yürek temizliğiyle anlattım kendilerine. Konuşmamı bitirdiğimde Mösyö de Bressac ayağa kalkarak:

— Hadi, Jasmin, –dedi–, hayatımızda hiç olmazsa bir kez adil davranalım, sevgili dostum; tanrıça Thémis* cezalandırmış bu çapkın kızı, tanrıçanın adil görüşlerinin böylesine gaddarca yok edilmesi üzmesin bizi,bu câni için vermiş olduğu kararı biz yerine getirelim; yapacağımız şey bir cinayet değil, bir erdemdir, doğanın düzeni içinde bir düzenlemedir bu ve genellikle bu düzeni bozma mutsuzluğunda bulunduğumuzdan, hiç olmazsa bu kez, eli-

Thémis: Adalet tanrıçası. (Çev.)

mize geçen fırsatı değerlendirip yiğitçe koruyalım tanrıçanın düzenini.

Bu hain insanlar beni oturduğum yerden kaldırıp, inlemelerime de, yakınmalarıma da, göz yaşlarıma da aldırmaksızın sözünü etmiş oldukları ağaca doğru sürüklemeye başlamışlardı bile.

Mösyö de Bressac karnımı ağaca bastırarak:

— İşte böyle bağlayalım, -dedi uşağına.

Çorap bağlarını, mendillerini, her şeylerini kullandılar, bir dakika içinde uzuvlarımdan birini bile oynatmama olanak bırakmayacak şekilde sıkıca bağlanıvermiştim; bu işlem tamamlandıktan sonra kara ruhlu adamlar eteklerimi çözdüler, gömleğimi omuzlarıma kadar kaldırdılar, av bıçaklarını ellerine aldıklarında hayvanlıklarının keşfettiği vücudumun tüm çıkıntılı kısımlarını yontacaklarını sandım bir an.

— Bu kadar yeter, -dedi Bressac sırtıma tek bir bıçak darbesi inmeden-, bizi tanıması, neler yapabilecegimizi görmesi, onu buyruğumuz altında tutmamız için bu ders yeter ona. Giyinin, Sophie, -diye devam etti bağlarımı çözerek -ağzınızı sıkı tutun ve peşimizden gelin; eğer bana bağlanırsanız pişman olmazsınız çocuğum, anneme ikinci bir oda hizmetçisi gerek, sizi onunla tanıştıracağım... anlattıklarınızın doğruluğuna güvenerek kefiliniz ben olacağım, ama yaptığım iyilikleri kötüye kullanır ya da güvenimi sarsacak olursanız bu

ağaç, iyice bakın, mezarınız olacaktır; bu meşenin sizi götüreceğim şatodan ancak bir fersah uzakta bulunduğunu ve en küçük bir hatanızla karşılaştığım an kendinizi burada bulacağınızı da aklınızdan çıkarmayın.

Giyinir giyinmez, az önce binlerce kez teşekkür ettiğim iyiliksever efendimin ayaklarına kapandım... Dizlerine sarıldım, iyi davranacağım konusunda bildiğim tüm yeminleri birbiri ardına sıraladım; ama acılarım gibi mutluluğumun karşısında da duygusuzluğunu koruyan Mösyö de Bressac:

— Yürüyelim, –dedi–, sizin yerinize davranışlarınız konuşacak, onlar düzenleyecek geleceğinizi.

İlerledik. Jasmin'le efendisi aralarında konuşuyor, ben de, tek kelime söylemeksizin, saygıyla arkalarından yürüyordum, bir saat kadar sonra Kontes de Bressac hazretlerinin şatosuna vardık; çevrenin şaşaası, göz kamaştırıcı zenginliği, tüm buradaki görevimin –görevim ne olursa olsun– benim için Mösyö ve Madam Du Harpin'in yanındaki kâhya kadınlığımdan kuşkusuz çok daha kârlı olacağını gösteriyordu; Jasmin'in büyük bir incelikle yemek verdiği bir odada bekletildim; bu arada Mösyö de Bressac annesinin yanına çıkıp her şeyi tüm ayrıntısıyla anlattı, yarım saat sonra da Kontes hazretleriyle tanıştırmak için beni çağırmaya geldi.

Madam de Bressac kırk beş yaşlarında,

hâlâ çok güzel bir kadındı; ilkelerinde de, konuşmalarında da biraz sert davranmasına rağmen son derece insan ve namuslu biri gibi geldi bana; çok soylu bir aileden gelen güzel bir ünvandan başka tek kuruş serveti olmayan bir adamdan iki yıl kadar önce dul kalmıştı, genç Marki de Bressac'ın umudunu bağlayabileceği tüm zenginlik annesine aitti; babasından kalan üç-beş kuruş ihtiyaçlarına zar-zor yetiyordu. Madam de Bressac da bunlara hatırı sayılır bir para ekliyordu kendiliğinden, ama oğlunun aşırı ve dengesiz harcamalarını karşılamakta bu parasal yardımların tümü de yetersiz kalıyordu; en azından altmış bin liralık bir servet giriyordu bu eve ve Mösyö de Bressac'ın ne kız, ne de erkek kardeşi vardı; kimse ona bir görev aldırmayı başaramamıştı bugüne dek, kendisini en seçkin zevklerinden ayıran, uzaklaştıran her şey son derece ağır, çekilmez geliyordu ona; dolayısıyla da herhangi bir bağımlılığı kabul ettirmeye olanak yoktu. Kontes hazretleriyle oğlu yılın üç ayını bu topraklarda, geri kalan kısmını da Paris'te geçiriyorlardı, Madam de Bressac'ın kendisiyle birlikte geçirmeğe zorladığı bu üç ay, zevklerinin merkezinden her ayrılışında umutsuzluğa kapılan bir insan için büyük bir işkenceydi.

Marki de Bressac kendisine anlatmış olduğum olayları bir kez de annesine anlatmamı emretti; hikâyemi bitirdiğimde:

— Temiz yüreğiniz ve saflığınız suçsuzluğunuz konusunda en küçük bir kuşkuya bile yer bırakmıyor, – dedi Madam de Bressac –. Gerçekten bana sözünü ettiğiniz adamın kızı olup olmadığınızı araştıracağım yalnızca; eğer verdiğiniz bilgiler doğruysa, babanızı tanımıştım, bu, sizinle daha yakından ilgilenmem için bir neden olacak; Du Harpin'de olanlara gelince... yüzyıllardan beri dostluğunu paylaştığım bakana yapacağım bir, iki ziyaretle bunu halletmeyi üzerime alıyorum; Fransa'nın en dürüst insanıdır o; size karşı yapılan tüm haksızlıkları ortadan kaldırmak ve alnınız ak, başınız dik, hiçbir şeyden çekinmeksizin Paris'e dönebilmeniz için suçsuzluğunuzu kanıtlamak yetecektir... ama iyi düşünün, Sophie, burada vadettiklerimi ancak iyi ve düzgün davranışlarınız karşılığında yerine getiririm; görüyorsunuz ya, isteklerime boyun eğmekle her zaman siz kazançlı çıkacaksınız.

Madam de Bressac'ın ayaklarına kapandım, benden her zaman memnun kalacağı üzerine yeminler ettim ve hemen o an ikinci oda hizmetçisi olarak konağa yerleştim. Üç gün sonra Madam de Bressac'ın Paris'ten istediği bilgiler tam benim arzulayabileceğim gibi geldi; aklımı kurcalayan tüm kötü düşünceler bir anda silinip gelecekten bekliyebileceğim en tatlı avuntalara, en yüce umutlara bıraktılar yerlerini; ama zavallı Sophie'nin hiçbir zaman

mutlu olmayacağı, rasgele ele geçirdiği bir mutluluğun da ardı sıra gelecek iğrençliklerle kendisini daha korkunç acılara sürükleyeceği alnına yazılmış bir kere.

Daha Paris'e gelir gelmez Madam de Bressac benim için çalışmaya başladı. Birinci başkan beni görmek istedi, mutsuzluklarımı ilgiyle dinledi, derinlemesine yaptırdığı incelemeler sonunda Mösyö Du Harpin'in namussuzluğu, alçaklığı öğrenildi, saray hapishanesindeki yangından yararlandımsa da buna hiçbir şekilde katılmadığım kabullenildi ve, bu işlerle ilgili yargıçlar bir sürü formaliteye gerek görmeden, tüm davalar düştü (düştüğü konusunda teminat verildi).

Bu davranışlarının beni Madam de Bressac'a nasıl bağladığı kolaylıkla tahmin edilebilir; bunca iyiliği yapmamış bile olsaydı, yalnızca bu girişmelerde bulunması bile böyle bir koruyucuya dört elle sarılmama yetmez miydi? Genç Marki de Bressac'ın düşüncesiyse beni, annesine bağlanmış olduğum gibi, kendisine bağlamaktı; yukarıda açıkladığım korkunç sapkınlıklarına, sayfiyeden çok Paris'te, körü körüne dalması dışında genç adamın Kontesten ölesiye nefret ettiğini anlamakta gecikmedim. Kontesin ya ahlâksızlıklarını durdurmak, ya da çarpık zevklerini engellemek, onların önüne geçmek için elinden geleni ardına koymadığı bir gerçek, ama belki biraz fazla sert davran-

mıştır oğluna karşı, bu sertliğin içindeki ateşi daha da alevlendirdiği Marki işine dört elle, eskisine oranla daha bir hırsla sarılmış, zavallı Montesse bu çabalarının sonunda oğlunun nefretini arttırmıştı yalnızca. Annemin sizi ilgilendiren konulara kendiliğinden eğildiğini sanmayın, Sophie, diyordu Marki sık sık; inanın, Sophie, onu habire dürtüklemesem yapmaya söz verdiği iyilikleri ya hatırlar, ya hatırlamaz; her attığı adımı ödetmek istiyor, oysa her şeyi yapan benim. Dolayısıyla minnettarlık duymanız gereken kişi de yalnızca ben olmalıyım ve sizden istediklerimi karşılık beklemeksizin yerine getirmelisiniz; ne kadar güzel olursanız olun çekiciliklerinizden yararlanmak niyetinde olmadığımı çok iyi biliyorsunuz... Hayır, Sophie, hayır, sizden bambaşka hizmetler bekliyorum, sizin için yaptıklarıma iyice inandığınız an sizden beklemeyi hak ettiğim şeyleri ruhunuzun da kabulleneceğinden eminim.

Bana son derece karanlık geliyordu bu söylevler; ne cevap vereceğimi bilemiyor, yine de rasgele, belki de fazla kolaylıkla, bir şeyler söyleyiveriyordum.

Şimdi, kendimi suçlu bulduğum hayatımın tek gerçek hatasını anlatmamın zamanı geldi, Madam... hata dediğime bakmayın siz, eşi benzeri görülmemiş bir çılgınlıktı bu...ama

hiç olmazsa bir cinayet değildi, yalnızca beni cezalandıran, ayaklarımın altında sessizce açılmakta olan uçuruma sürüklemek için Tanrı'nın adil elinin kullandığı basit bir yanlışlıktı. Marki de Bressac'ı her görüşümde, hiçbir şeyin yenemediği sevecen duygularla ona doğru sürüklendiğimi hissediyordum. Kadınlara yaklaşmaması, onlardan uzak durması, zevklerindeki çarpıklıklar, bizi birbirimizden ayıran töresel farklılıklar üzerindeki bazı düşüncelerim; hiçbir şey, yeryüzündeki hiçbir şey içimde yeşermekte olan bu ihtirasları söndüremezdi; eğer Marki hayatımı isteseydi, onun için yeterince bir şey yapamadığıma inanarak, uğrunda bin kez feda ederdim canımı. Mösyö de Bressac kalbimin derinliklerinde büyük özenle sakladığım bu duyguları anlamaktan çok uzaktı... onu yokluğa sürükleyen utanç verici ahlâksızlıklarına her gün oluk gibi göz yaşları döken zavallı Sophie'nin ağlamalarının nedenini anlamaktan çok uzaktı nankör adam ama hoşuna gidebilecek her şeyin önünde uçmak için gösterdiğim sonsuz arzuyu, içten yakınlığı fark etmemesine imkân yoktu...En azından, erdemin izin verdiğince, hatalarına hizmet edecek, onları annesinden gizliyecek kadar körleşmiştim.

Bu hareket tarzım kısa zamanda güvenini kazandırmıştı, ondan gelen her şey benim için

o denli değerliydi ki kalbinde yeşeren azıcık sevgi bile beni körleştirmeye fazlasıyla yetiyor, hattâ bana karşı ilgisiz kalmadığını sanarak gururlanıyordum bile, ama aşırı ahlâksızlıkları kötü yola sapmaktan hızla geri çeviriyordu beni. Sapıklıklarını anlatacak kelime bulamıyorum, evin içini yalnızca çevresinde dönüp duran, iğrenç zevklerini tatmin için yaratılmış uşaklarla doldurmakla kalmamış, dışarıda da, ya evlerine gittiği, ya da günübirliğine kendi evine çağırdığı bir sürü sapkın adam tutmuştu parayla; bu zevkler, ne kadar iğrenç olursa olsun, kendisi için büyük değer taşıdığından engellemeye kalkıldığında son derece rahatsız oluyordu. Bazan davranışlarının sakıncalarını gözleri önüne sermek cesaretini buluyordum kendimde; iğrenmeksizin dinliyordu sözlerimi; sonra da, binlerce değişik şekilde oluşan, her yaşa göre uygulanacak değişik şekilleri bulunan, on yıldan on yıla heyecanlarını yeni zevklerle alevlendiren, ona fazlasıyla bağlı olanları mezara kadar boyunduruğu altında tutan bu sapkınlıklardan kurtulmasının imkânsız olduğunu söylüyordu... Bununla birlikte annesinden, ona çektirdiği acılardan her söz etmeye kalkışımda yalnızca küskünlük, can sıkıntısı, öfke, kızgınlık, artık kendisinin olması gereken bir servetin uzun süreden beri bu yaşlı kadının ellerinde bulunmasının yarattığı sabırsızlık, bu saygıdeğer anneye karşı duyduğu kökleşmiş

bir kin ve doğa yasalarına karşı yadsınmaz bir başkaldırmayla karşılaşıyordum. Eğer insan, zevkleri için, bu kutsal organın yasalarına böyle keskinlikle başkaldırırsa, bu ilk günahın, peşisıra gelen öbür günahları da korkunç bir kolaylıkla işlettiği doğru mudur?

Bazan dinin araçlarından yararlanıyordum; genellikle her zaman din sayesinde avunabildiğimden onun kutsal huzurunu bu günahkârın ruhuna geçirmeye çalışıyordum, dinin çekiciliklerini kendisine duyurabildiğim an onu bu bağlarla elde edebileceğimden hemen hemen emin gibiydim. Ama bu yolları uzun zaman kullanmama izin vermedi Marki; kutsal sırlarımızın ünlü düşmanı, temiz inançlarımızın dikkafalı başkaldırıcısı, üstün bir gücün varlığının aşırı inançsızı Mösyö de Bressac kendini bana bırakıp doğru yola yöneleceği yerde ahlâkımı bozmaya çalıştı.

— Tüm dinler yanlış bir ilkeden yola çıkar, Sophie, –diyordu–, hepsi üstün bir yaratana tapınmayı gerekli sayar; oysa bu sonsuz dünyanın –boşluğun uçsuz bucaksız tarlalarında aralarında yüzdüğü tüm benzerleri gibi– hiçbir zaman başlangıcı olmadıysa ve hiçbir zaman sonu olmaması gerekiyorsa, doğanın tüm üremeleri birbirine bağlı olan yasaların sonucuysa, eğer sürekli etki ve tepkisi özüne vergi bir hareketin varlığını öngörüyorsa, hiçbir temele dayanmaksızın her şeyi üzerine yüklediğiniz

bu eylemsiz varlık ne işe yarıyor o zaman?

İnanmaya çalış, Sophie, kabullendiğin, yürekten inandığın bu Tanrı bir yandan bilgisizliğin, öbür yandan zorbalığın, baskının meyvasıdır; en güçlü, en zayıfı zincire vurmak istediğinde, bir tanrının kendisinin ezdiği demirleri kutsadığını söyleyerek kandırdı onu ve güçsüzlüğünden aptallaşmış olan zavallı da ötekinin arzuladığı her şeye inandı. Bu ilk masalın uğursuz sonucu olan tüm dinler onun gibi aşağılanmaya lâyıktır yalnızca, aralarında sahtekârlık ve budalalığın damgasını taşımayan bir tanesi bile yoktur; sağduyuyu titreten gizemler, doğayı alçaltan doğmalar, insanda yalnızca acı acı alay etme isteği uyandıran gülünç, kaba törenler görüyorum tümünde de. Gözlerim açılır açılmaz bu iğrençliklerden nefret ettim, Sophie, onları ayaklar altına almak için kendime bir yasa hazırlayıp ölünceye dek bundan geri dönmemeye yemin ettim; eğer akıllıca davranmak istiyorsan beni izle, benim yolumdan yürü.

— Oh, Mösyö, –diye cevap verdim Markiye–, kendisini avutan bu dini de elinden almakla zavallı bir kızı en tatlı umudundan ayırmış olursunuz; tüm öğretilerine sıkı sıkıya bağlı olduktan, başıma gelen felâketlerin ahlâksızlık ve tutkuların bir sonucu olduğuna inandıktan sonra beni tirtir titreten bu safsatalara hayatımın en güzel inancını feda mı edeyim istiyorsunuz?

Bunlara aklımın fısıldadığı, kalbimin boşalttığı bin ayrı düşünceyi ekledim, ama sözlerim yalnızca güldürdü Markiyi; daha erkekçe bir konuşma sanatıyla beslenen, Tanrı'ya şükür hiçbir zaman okumadığım kitaplarla desteklenen baş döndürücü düşünceleri tüm ileri sürdüklerimi bir anda yok ediveriyordu. Erdem ve inançla dolu Madam de Bressac, oğlunun tüm sapkınlıklarını her türlü inançsızlık ve doğaya karşı davranışlarla desteklediğini çok iyi biliyordu; benimle birlikte acı çekiyordu çoğu kez, beni çevresindeki kadınlardan daha dürüst bulmayı lütfettiğinden bana acılarını anlatmaktan, içini dökmekten hoşlanıyordu.

Bu arada, oğlunun kendisine karşı giriştiği kötü davranışlar da giderek artıyordu; artık yaptıklarını saklamayacak bir duruma girmişti; annesinin çevresini yalnızca sapık zevklerine hizmet eden tehlikeli ayaktakımıyla doldurmakla kalmamış, eğer yine zevklerinin önüne geçmeye kalkışacak olursa, bu zevkleri gözlerinin önünde sergileyerek çekiciliklerini kanıtlayacağını benim önümde söyleme küstahlığına kadar vardırmıştı işi. Bu sözlerden ve bu davranışlardan inim inim inliyor, ruhumu kemiren bu mutsuz tutkuyu içimden söküp atmak için çeşitli nedenler bulmaya çalışıyordum... ama iyileştirilebilecek bir hastalık mı ki aşk?! Ona karşı koymak için aradığım her şey yal-

nızca kalbimdeki ateşi biraz daha alevlendiriyor, ondan nefret etmemi sağlayacak tüm nedenleri bir araya getirdiğimde Mösyö de Bressac daha da sevimli, daha da yakışıklı görünüyordu gözüme.

Bu eve geleli dört yıl olmuştu, her zaman aynı acılar altında eziliyor, her zaman aynı tatlı sözlerle teselli buluyordum; Markinin beni baştan çıkarma nedeni tüm dehşetiyle açıklanıncaya dek sürdü bu güzel duygular. O sıralarda sayfiyede bulunuyorduk, ben Kontesle yalnızdım; birinci oda hizmetçisi, kocasının bazı işleri nedeniyle, yazın Paris'te kalmak için izin koparmayı başarmıştı soylu hanımımdan. Bir akşam hanımımın yanından ayrılıp odama çekilmiştim; havanın bunaltıcı sıcağı nedeniyle yatmaya bir türlü karar veremiyordum; soluk almak için odamın balkonuna çıkalı birkaç saniye oldu olmadı, kapımın hızlı hızlı vurulduğunu duydum; Marki, gecenin bir bölümünü benimle konuşarak geçirmesine izin vermemi rica ediyordu...Ne yazık, tüm acılarımın bu hain yaratıcısının bana ayırdığı saniyeler bir tekini bile geri çeviremeyeceğim kadar değerliydi benim için; içeri girdi, kapıyı özenle kapadı ve koltuğa, tam yanıbaşıma oturarak:

— Dinle beni, Sophie, -dedi biraz sıkı-

larak–, sana çok önemli şeyler açıklayacağım, ama anlatacaklarımdan kimseye söz etmeyeceğine yemin et önce.

— Oh, Mösyö, güveninizi kötüye kullanacağımı nasıl düşünebiliyorsunuz?

— sana her şeyi açıklamakla hata ettiğimi anladığım an başına neler geleceğini bilmiyorsun daha.

— Benim için en büyük acı güveninizi yitirmektir, Mösyö, başka tehditlere başvurmanıza hiç gerek yok.

— Peki öyleyse, Sophie... annemin günlerini kısaltmaya karar verdim, bu iş için de senin elini seçtim kendime yardımcı olarak.

— Ben mi, Mösyö, –diye bağırdım korkuyla gerileyerek–, oh Tanrı'm, bu korkunç cinayeti nasıl tasarlayabildiniz? Benim canımı alın, sizin olsun, istediğiniz gibi kullanın, zaten size borçluyum onu, ama düşüncesinin bile kalbimi durdurmaya yettiği bu cinayete alet olacağımı beklemeyin boşu boşuna.

— Dinle, Sophie, –dedi Mösyö de Bressac beni soğukkanlılıkla kendime getirecek–, bundan iğreneceğini bildiğim için tepkini önceden tahmin etmiştim zaten, ama, ne denli akıllı olduğunu da çok iyi bildiğimden, gözünde büyüttüğün bu cinayetin aslında çok basit bir şey olduğunu göstererek bu ters tepkini yenebileceğime inandım. Bu iki kötülük pek felsefî gelmiyor sana, yok edilecek insan annemiz

olunca daha da büyük oluyor yıkım. Kişinin kendi benzerini ortadan kaldırmasına gelince, emin ol, Sophie, bu tam anlamıyla boş bir kuruntudan başka bir şey değildir, çünkü yok etme gücü insana verilmemiştir, en fazla varlıkların şeklini değiştirebilir, ama hiçbir zaman yok edemez onları; doğanın gözünde her şekil birdir, değişimlerinin birbirini izlediği bu uçsuz bucaksız kazanda hiçbir şey yok olmaz, içine atılanların her parçası sürekli olarak başka şekillerde yenilenir, bunların üzerindeki etkilerimiz ne olursa olsun, hiçbir şey onu doğrudan doğruya küçük düşürmez, hiçbir şey ona hakaret edemez, yıkımlarımız gücünü arttırır, enerjisini besler, ama hiçbir şey azaltamaz bu enerjiyi.

Bugün bir kadın biçiminde şekillenen bu et yığını yarın binlerce çeşit böcek halini alacak olsa, her zaman yaratıcı olan doğa için bir şey değişir mi sanıyorsun? Bizim gibi bir varlığın yaratılmasının doğaya bir kurdun yaratılmasından daha pahalıya mal olduğunu, dolayısıyla daha fazla bir çıkar beklediğini mi söylemek cesaretini göstereceksin? Bağlılık ya da umursamazlık arasında bir fark yoksa, bir başkası sineğe ya da marula dönüşürken bir insanın katledilmesinden ona ne? Neslimizin yüceliği bana tanıtlandığı, doğa için fazlasıyla önemli olduğu ve dolayısıyla ortadan kaldırılmasının onu son derece öfkelendire-

ceği açık açık gösterildiği an bu yok edişin bir cinayet olduğuna inanabilirim; ama doğanın derinlemesine incelenmesi bu yeryuvarlakta yetişen her şeyin, yapıtlarının en az gelişmişinin bile, gözünde aynı değere sahip olduğunu tanıtladığı an bu varlıklardan birinin bin ayrı biçime dönüşmesinin yasalarına bir hakaret sayılabileceğini kesinlikle düşünemem; şöyle diyeceğim kendi kendime: tüm insanlar, tüm bitkiler, tüm hayvanlar birleşerek, gelişerek, aynı yollarla birbirlerini yok ederek hiçbir zaman gerçek bir ölüme gitmez, yalnızca şekil değiştirirler, hepsi de büyüyerek, birbirlerini yok ederek, kaygusuzca döllenerek şimdi şu şekilde, bir saniye sonra başka bir şekilde görünürler, bunlar, varlığın istediği ya da yapabileceği davranışlarla günde binlerce kez şekil değiştirebilirler, doğanın tek bir yasası da bundan etkilenmez.

Ama sataştığım varlık anamdır, beni karnında taşımış olan kişidir. Ne yani, bu saçma düşünce mi durduracak beni? Durdurduğunu varsayayım, ne geçecek eline? Annem olacak kadın, bir şehvet anında rahmine giren dölden gebe kalırken beni düşünmüş müydü? Kendi zevkleriyle ilgilendi diye bir de kalkıp minnettar mı olacağım ona? Zaten çocuğa şekil veren annenin kanı değil, yalnızca babanınkidir; dişi yaratıkların karnı yalnızca meyva verir, saklar, geliştirir, ama kendiliğinden hiçbir

şey veremez, işte bu nedenle annemin ömrünü kısaltmaya çok basit bir şey gibi bakarken babamın günlerine hiçbir zaman kasdetmedim. Eğer bir çocuk kalbinin annesine karşı bazı minnet duyguları beslemesi mümkünse, bunun tek nedeni yararlanabileceğimiz çağa geldiğimizde davranışlarını kendi tarafımıza çevirme isteği olabilir yalnızca. Eğer davranışları iyiyse, isteklerimize uyuyorsa onu sevebiliriz, belki de sevmek zorundayız; yalnızca kötü davranışlarıyla karşılaşmışsak, hiçbir doğa yasasıyla bağlı olmaksızın, ona hiçbir şey borçlu olmadığımız gibi her şey, insanı kendisine zarar veren şeylerden kurtulmaya zorlayan bencilliğin o sonsuz gücüyle, onu yok etmeğe yöneltir bizi.

— Oh Mösyö, -dedim Markiye korkuyla-, doğa için ileri sürdüğünüz bu ilgisizlik, bu kaygusuzluk arzularınızın bir kandırmacasıdır yalnızca; tutkularınız yerine biraz da kalbinizin sesine kulak verin, o zaman ahlâksızlığınızın bu zorlayıcı düşüncelerini nasıl şuçladığını işiteceksiniz. Sizi mahkemesine yolladığım vicdan, hakaretler yağdırdığınız doğanın dinlenmesini ve saygı duymasını istediği bir tapınak değil midir? eğer bu tasarladığınız cinayetin iğrençliğini size duyurmayı başarırsa, bunun kınanacak bir suç olduğunu kabul edecek misiniz? Tutkuların ateşinin bir anda bu iğrençliği yok edeceğini, daha hoşnut olmaya

fırsat kalmadan yeniden alevleneceğini, boşu boşuna yenmeğe çalıştığınız vicdan azaplarının zorlayıcı aracılığıyla kendini duyuracağını söyleyeceksiniz.

Duyarlığınız ne kadar büyük olursa baskı güçleri o kadar yırtıcı, dayanılmaz olacak sizin için... her gün, her dakika gözlerinizin önünde göreceksiniz onu, acımasız, barbar elinizin mezara götürdüğü o sevecen anneyi, hâlâ çocukluk günlerinizin büyüsünü yaşatan, o tatlı adı mırıldanan iniltili sesini duyacaksınız... geceleri hayali gözünüzün önünden gitmeyecek, düşlerinizde acı ve sıkıntılar içinde kıvrandıracak sizi, vücudunda açtığınız yaraları kanlı elleriyle yırtacak, parçalayacak; o andan sonra yeryüzünde tek bir mutluluk parıltısı belirmeyecek sizin için, tüm hazlarınız zehirlenecek, tüm düşünceleriniz bulanacak, gücünü tanımazlıktan geldiğiniz tanrısal bir el zehirlediğiniz insanın, akrabalarınızdan çaldığınız günlerin intikamını alacak, yaptığınız kötülüklerin meyvalarından yararlanamadan işlediğiniz cinayetlerin öldürücü pişmanlığıyla gebereceksiniz.

Bu son sözleri mırıldanırken göz yaşları içindeydim, Markinin bacaklarına sarıldım, en çok sevdiği insanlar için düşündüğü bu adi davranıştan vazgeçirmeğe çalıştım, yalvardım, sırrını ömrüm boyunca içime gömeceğime yeminler ettim, ama yumuşatmaya çalıştığım

bu kalbi hiç tanıyamamışım. Karşı koyacak biraz gücü kalmışsa da artık tüm yargılama yetkileri pas tutmuştu ve tüm gücüyle yalnız cinayet hükmediyordu arzularına. Marki soğuk bir şekilde ayağa kalktı:

— Yanıldığımı çok iyi anlıyorum, Sophie, -dedi-, kendim için olduğu kadar sizin için de üzgünüm; n'apalım, başka olanaklar bulacağım, bundan hanımınızın tek bir kazancı olmayacağı gibi siz de gözümdeki değerinizden çok şey kaybedeceksiniz.

Bu tehdit tüm düşüncelerimi değiştiriverdi; bu önerilen cinayeti kabul etmemekle çok büyük tehlikelere atacaktım kendimi, hanımımsa er-geç nasıl olsa öldürülecekti; suç ortaklığını kabul etmekle genç efendimin öfkesinden korunmuş, bir yandan da annesini kurtarmış oluyordum. Bir saniye içinde aklıma gelen bu düşünce hemen o an başka bir rol oynamaya sürükledi beni, ama bu anî dönüş Markide kuşku uyandırabileceğinden, bir süre daha karşı koymaya devam ettim, Markiyi sık sık o boş safsatalarını yinelemek zorunda bıraktım, yavaş yavaş ne cevap vereceğimi bilemiyormuşcasına bir havaya büründüm, Marki düşüncelerine yenildiğimi sandı, sanatının sonsuz gücü karşısında güçsüzleştiğimi ileri sürdüm ve sonunda her şeyi kabul etmiş göründüm, Marki boynuma sarıldı...Barbarca tasarıları zayıf kalbimin ona karşı besleme cesaretini

gösterdiği arzu dolu duyguları yok etmemiş olsaydı, bu hareketi beni ne kadar sevindirecekti...

— Kucakladığım ilk kadın sensin, –dedi Marki–, hem de tüm ruhumla kucakladığım... tadına doyum olmaz bir yaratıksın, yavrum; demek ki bir felsefe ışını girdi kafana; bu güzel başın böyle uzun süre karanlıklarda kalması mümkün müydü zaten?

Bir yandan da yapacaklarımızı kararlaştırdık; Markiyi daha iyi torbaya sokabilmek için tasarısını her geliştirişinde, buna yeni yeni ayrıntılar ekleyişinde ya da yöntemlerini açıklayışında sanki iğreniyormuş gibi davranıyor, bu havayı korumağa gayret ediyordum; zavallı durumuma çok uyan bu yapmacık davranışım onu her şeyden daha fazla yanıltmayı başardı. İşlerin uygun gidip gitmemesine göre, en çok iki ya da üç gün içinde, Markinin verdiği küçük bir paket zehiri Kontesin her sabah içmeyi alışkanlık haline getirdiği çukulatasının içine atmamı kararlaştırdık; Marki bunun yaratabileceği sonuçlardan hiç çekinmememi söyledi ve geriye kalan günlerimi ister yanında ister hoşuma giden herhangi bir yerde rahatça geçirebilmem için iki bin ekülük bir gelir sağlayacağına da söz verdi; bunları, neyin karşılığında verdiğini belirtmeksizin imzaladı ve ayrıldık.

Bu süre içinde, birlikte çalışmak zorunda kaldığım bu canavar ruhlu insanın karakterini

tüm açıklığıyla gösterecek bir olay oldu, ama kuşkusuz içine düştüğüm bu acıklı serüvenin sonunu merak ediyorsunuzdur, onun için burada kesmeyeyim hikâyemi. Bu görüşmemizden iki gün sonra Marki, mirasının kendisine düşeceğini hiç ummadığı bir amcasının ölümünü ve kendisine seksen bin liralık bir gelir bıraktığını öğrendi.

«Oh Tanrı'm, -diye söylendim, bunu duyunca-, tanrısal yargı kötülükçü düzenleri böyle mi cezalandırıyor? bundan çok daha küçük bir para için az kalsın hayatımı kaybediyordum, bu adamsa çok korkunç şeyler tasarladığı için zirvede yaşıyor.»

Ama Tanrı'ya karşı yaptığım bu hakaretten hemen o an pişman oldum, yere diz çöktüm, beni affetmesi için yalvardım ve bu beklenmedik mirasın en azından Markinin tasarılarını birazcık değiştireceğini düşünerek kendi kendimi kutladım...Ama ne kadar da yanılmışım, ulu Tanrı'm!

— Ey sevgili Sophie'm, -dedi Mösyö de Bressac aynı akşam odama gelerek-; görüyorsun ya, nasıl üzerime yağıyor mutluluk yağmurları. Yüz kere söyledim sana, mutluluğa erişmek için tek çıkar yol bir cinayet, bir günah işlemektir, bu yolun yalnızca kötülükçü insanlara açıldığını sen de görüyorsun. Seksen ve altmış, işte yüz kırk bin ekülük gelir, zevklerime hizmet edecek.

— Nasıl, Mösyö, –diye cevap verdim bağlı olduğum olayların yarattığı ölçülü bir şaşkınlıkla–, bu umulmadık servet, çabuklaştırmak istediğiniz ölümü sabırla beklemenizi sağlamaya yetmiyor mu?

— Beklemek mi, iki dakika bile bekleyemem, Sophie; yirmi yaşında olduğumu unutma, bu yaşta beklemek çok güçtür. Bu olay bir değişiklik yapmasın tasarılarımızda, lütfen, tüm bunları Paris'e dönüş zamanımız gelmeden bitirip rahata kavuşalım...Bu işin yarın, en geç öbür gün bitmesine gayret et, zaten sana aylığının dörtte birini saymakta ve vereceğim paranın tamamını ödemekte oldukça geciktim.

Bu aşırı cinayet düşkünlüğünden duyduğum korkuyu elimden geldiğince gizlemeye çalıştım, bir gün önceki rolümü oynamaya başladım, ama tüm duygularım bir anda sönüverdi, bu denli katı yürekli bir insana hiçbir borcum olmadığı kanısına vardım.

İçinde bulunduğum durum kadar zor bir şey olamaz; eğer cinayeti işlemezsem, Marki kendisini aldattığımı fark edecek; Madam de Bressac'a haber versem, bu cinayetin açıklanması ona hangi tarafı tutturursa tuttursun, genç adam yine aldatıldığını fark edecek, belki de annesini öldürmek için daha emin çarelere baş vuracak, ben de Markinin intikamıyla karşı karşıya kalacaktım. Yalnızca doğrulu-

ğun yolu kalıyordu önümde, ama ne olursa olsun bu yolu seçemezdim; sonunda, başıma gelecekleri bile bile, Kontesi uyarmaya karar verdim; mümkün olanlar içinde yapabileceğim en iyi şey buydu, ve harekete geçtim.

— Madam, – dedim hanımıma Markiyle son görüşmemizin hemen ertesi günü –, çok önemli sonuçlar doğurabilecek bir açıklamada bulunmak istiyorum şimdi, ama bu olay sizi ne kadar yakından ilgilendirirse ilgilendirsin, yapmaya cesaret ettiklerine karşı oğlunuza kin beslemeyeceğiniz konusunda şeref sözü verinceye dek konuşmamakta kararlıyım; kararı verecek, en doğru yolu seçecek olan sizsiniz, ama tek kelime söylemeyeceğinize söz verin, yoksa beni susmak zorunda bırakırsınız.

Oğlunun bazı alışagelmiş çılgınlıklarının söz konusu olduğunu sanan Madam de Bressac etmiş olduğum yeminleri ileri sürerek konuşmaya zorladı beni, bunun üzerine ona her şeyi açıkladım. Zavallı anne, bu rezil olayı öğrenir öğrenmez iki gözü iki çeşme ağlamaya başladı.

— Hain, vicdansız adam, – diye haykırdı, – her şeyi onun iyiliği için yapmadım mı? Kötü alışkanlıklarının önüne geçmek, onları düzeltmek için gösterdiğim sertliğin tek nedeni onun mutluluğu, onun huzuru değil miydi? Kendisine rastlayan bu mirası benim özenlerime değil de neye borçludur? bunları şim-

diye dek ondan saklamışsam tek nedeni incelik göstermiş olmamdır. Canavar! Ey Sophie, tasarılarının korkunçluğunu, kötülüğünü kanıtla bana, içimde en küçük bir kuşku kalmamasına çalış, doğanın verdiği duyguları köreltmeye yarayacak her şeye ihtiyacım var...

Bunun üzerine yanıma verilmiş olan zehir paketini gösterdim Kontese; özenle odaya kapattığımız bir köpeğe bu zehirden azıcık içirdik, hayvancağız iki saate kalmadan korkunç çırpınmalar, can çekişmeler içinde öldü. Artık en küçük bir kuşkusu bile kalmayan Kontes hemen o an nasıl davranması gerektiğine karar verdi, zehirden arta kalanı kendisine vermemi emretti ve hiç zaman kaybetmeden, gizlice bakana gitmesi, az daha kurbanı olacağı bu cinayeti ona bütün açıklığıyla anlatması, ondan bir emirname alması, bu emirname ve bir polis müdürüyle birlikte hiç geciktirmeden konağına gelmesi ve hayatına kasdeden, günlerini kısaltmaya çalışan bu canavardan bir an önce kendisini kurtarması için akrabası Sonzeval düküne yazdığı mektubu bir ulakla gönderdi... Ama kader defterimin yaprakları arasına bu cinayetin işleneceği ve aşağılanan erdemin, alçaklığın gücü karşısında boyun eğmek zorunda kalacağı yazılmış bir kere.

Üzerinde deney yaptığımız zavallı köpek Markiye her şeyi belli etmişti. Önce onun

uluduğunu duymuştu; annesinin bu hayvanı çok sevdiğini bildiğinden, köpeğin nesi olduğunu, nerede bulunduğunu soruşturdu ivedilikle. Bu soruyu yönelttiği kişiler hiçbir şeyden haberleri olmadığı için kendisini cevaplayamadılar. Kuşkusuz daha o an bazı şüpheler yeşermeye başladı içinde; tek kelime söylemedi, ama endişeli, heyecanlı olduğunu, bütün gün tetikte beklediğini gördüm. Bu gördüklerimi Kontese de anlattım, ama artık duraksayamaz, geri dönemezdik, yapabileceğimiz tek şey ulağı bir an önce yola çıkartmak ve görevinin konusunu büyük bir özenle gizlemekti. Kontes oğluna, amcasından kalan mirasın bir an önce başına geçmesini rica etmesi için ulağı son hızla Paris'e, Dük de Sonzeval'a gönderdiğini söyledi, eğer gecikecek olurlar, şu sırada kimse ortaya çıkmazsa bazı davalarla karşı karşıya kalacakları apacık ortadaydı; eğer kendisinin de orada bulunması gerekiyorsa, Dükün gelip olup bitenleri anlatmasını da ayrıca rica ettiğini sözlerine ekledi.

Marki, çok iyi bir fizyonomistti, annesinin yüzündeki kararsızlığı görmemesine, yüzümdeki taşanın, kaygunun farkına varmamasına olanak yoktu; bu gördükleriyle yetindi ve daha dik katli davranmaya başladı. Erkek gözdeleriyle bir gezinti yapacağını ileri sürerek şatodan uzaklaştı; ulağın geçmek zorunda olduğu yerde onu beklemeye başladı. Annesinden çok kendisine

bağlı olan bu adam hiç güçlük çıkartmadan mektubu Markiye uzatır, kuşkusuz bu olayın benim ihanetim sonucu ortaya çıktığına inanan Marki ulağa yüz ekü vererek bir daha eve ayak basmamasını emreder, kalbi öfkeyle dolu olarak döner şatoya, ama elinden geldiğince duygularına hâkim olup, benimle karşılaştığında her zamanki gibi tatlı, pohpohlayıcı sözler mırıldanır, işin yarın tamamlanıp tamamlanmayacağını sorar, her şeyin Dük gelmeden önce bitmesi gerektiğini hatırlatır ve hiçbir şey belli etmeksizin, kaygısızca odasına çekilip yatar.

Markinin daha sonra bana bildirdiği bu korkunç cinayet kuşkusuz size anlatacağım şekilde işlenmiştir... Madam, ertesi gün, alışageldiği üzere çukulatasını içti; yalnızca benim ellerimden geçtiği için içine hiçbir şey karıştırılmadığına eminim; ama sabahın onuna doğru Marki mutfağa girer, içeride ahçıdan başka kimse olmadığından hemen bahçeye çıkıp kendisine şeftali toplamasını emreder ona. Ahçı, yemeklerin başından ayrılamayacağını ileri sürerek direnir, Markiyse şeftali yeme arzusunda diretir, fırındaki yemeklere göz-kulak olacağını söyler. Ahçıbaşı çıkar, Marki tüm yemek kaplarını gözden geçirir, yanılmıyorsam, Madamın en çok sevdiği yemek olan enginarların içine hayat zincirini kopartacak olan o öldürücü zehirden serpiştirir. Yemek yenilir, Kontes en çok o yemekten yer kuşkusuz ve cinayet

tamamlanır. Size anlattıklarımı görmüş değilim, yalnızca olayların bu yolda geliştiğini sanıyorum; Mösyö de Bressac, bu mutsuz serüvenin ardından, girişiminin başarıyla sonuçlandığını, düzenlediğim oyunların yalnızca amacına ulaşmak için izlediği yolu değiştirmesine yaradığını kesinlikle söyledi. Ama burada bırakalım bu iğrenç açıklamaları, bu korkunç cinayete katılmak istemediğim ve Kontese her şeyi açıkladığım için nasıl gaddarca cezalandırıldığıma gelelim... Masadan uzaklaşır uzaklaşmaz Marki yanıma geldi:

— Dinle, Sophie,– dedi soğukkanlılığının yarattığı görünürde bir duygusuzlukla–, tasarılarımı gerçekleştirmek için sana önerdiğimden daha emin bir çare buldum, ama bunu ayrıntılarıyle anlatmak çok zaman alır; odana sık sık gelmeye cesaret edemiyorum artık, herkesin bakışlarından, bizi bir arada görmelerinden, kuşku uyandıracağımızdan çekiniyorum; saat tam beşte parkın köşesinde ol, birlikte uzun bir yürüyüş yapar, bu gezinti boyunca sana her şeyi anlatırım.

Ya Tanrı'nın emri, ya aşırı saflığım, ya da körlüğüm deyin, hiçbir şeyin başıma gelecek bu felâketi haber vermediğini itiraf ederim; Kontesin bu sırrı saklayacağına ve aldığı tedbirlere o kadar güvenmiştim ki Markinin bunları öğrenebileceğini düşünmemiştim bile. Yine de bir sıkıntı vardı içimde:

Eğer bir cinayet için söz verilmişse yemin-

den geri dönmek erdemdir, demişti trajedi şairlerimizden biri, ama kurtuluşu bu yolda aramak zorunda olan ince ve duygulu bir ruh için ettiği yemini bozmak her zaman iğrençtir; oynadığım rol kaygılandırıyordu beni, bu da fazla uzun sürmedi zaten. Markinin iğrenç davranışları beni yeni acılara sürüklerken bu konularda biraz rahatlattı içimi. Dünyanın en neşeli, en temiz insanlarının havasına bürünmüştüm, ormanın içlerine doğru ilerledik, birlikte olduğumuz zamanlardaki gibi Marki yalnızca gülüyor, şakalaşıyordu. Ne zaman sözü buluşmamızın nedeni olan konuya getirmek istesem ha bire beklememi, bizi gözetlemelerinden çekindiğini ve daha tam anlamıyla emniyette olmadığımızı söylüyordu. Farkına varamadan bana ilk kez rastladığı o çalılığın, o ulu meşe ağacının önüne kadar geldik; bu yerleri yeniden görünce titremekten kendimi alamadım, tedbirsizliğim ve kaderimin korkunçluğu tüm açıklığıyla gözlerimin önüne serilir gibi oldu; korkunç bir bunalım geçirdiğim o uğursuz meşenin altında Markinin en çok sevdiği iki erkek gözdesinin durduğunu görünce nasıl dehşete kapıldığımı artık siz düşünün. Yanlarına yaklaştığımızda ayağa kalktılar, beni korkudan korkuya sürükleyen ipler, öküz sinirlerinden yapılmış kırbaçlar ve daha başka aletler fırlattılar çimenlerin üzerine. Marki en kaba, en iğrençbiçimde konuşmaya başladı:

— Fahişe dölü, –dedi genç adamlara duyurmadan–, kaybetmeyi daha o zaman hak etmiş olduğun hayatı kurtarmak için seni bir vahşi hayvan gibi çekip çıkarttığım bu çalılığı hatırladın mı? Yaptığım iyiliklerden dolayı beni pişman edersen seni yeniden bağlamakla tehdit ettiğim bu ağacı hatırladın mı? Madem bana ihanet edecektin neden anneme karşı senden istediğim işleri kabul ettin, hayatını borçlu olduğun insanın özgürlüğünü tehlikeye atarak erdeme hizmet edebileceğini nasıl düşündün? İki cinayet arasında kalmıştın, neden en kötüsünü seçtin? İhanet etmek için kabulleneceğine daha başında reddetmeliydin senden istediklerimi.

Sonra, Marki, ulakla gönderilen mektubu ele geçirmek için yaptıklarını, onu bu tedbirleri almaya iten kuşkularını birer birer sayıp döktü.

— Yalancılığınla nelere yol açtığını gördün mü, iğrenç yaratık?– diye devam etti–, annemin hayatını koruyamadığın gibi kendininkini de tehlikeye attın, darbe gerçekleştirildi, dönüşümde, başarılarımın görkemli zafer taçlarıyla süslenmiş olacağını umuyorum. Ama seni cezalandırmalıyım, erdemin dar yollarının her zaman en iyisi olmadığını ve bazan bir cinayete ortaklık etmenin gizlice haber vermekten daha iyi olduğunu öğretmeliyim sana. Beni, tanıman gerektiği gibi tanıdığın halde

nasıl cesaret ettin benimle oynamaya? Kalbimin yalnızca zevklerimin yararı ya da sık sık ayaklar altına aldığım bazı dinsel ilkeler için kabullenebildiği acıma duygusunun mu beni engelleyebileceğini sandın?... yoksa çekiciliklerine mi güvendin? –diye ekledi en acımasız şekilde alay ederek–. Hadi bakalım, bu güzelliklerini istediğin kadar gözler önüne ser, onların yalnızca intikam duygularımı alevlendirmeye yarayacağını kanıtlayacağım sana.

Ve cevap verecek zaman bırakmadan, oluk gibi boşanan göz yaşlarım karşısında en küçük bir acıma göstermeden, kolumu sıkıca kavrayıp adamlarına doğru sürüklerken:

— İşte, – dedi onlara –, annemi zehirlemek isteyen, elimden gelen her şeyi yapmama, tüm tedbirleri almama rağmen belki de şu anda bu korkunç cinayeti işlemiş olan kız; onu adaletin eline teslim etmek belki daha yerinde bir davranış olurdu, ama bu durumda hayatını kaybederdi hiç kuşkusuz, oysa acı çekmesi için daha uzun süre yaşamasını istiyorum; çabucak soyuverin ve karnı ağaca dayalı olarak şu meşeye bağlayın onu, hak ettiği gibi cezalandırayım da görsün!

Bu sözleri söylemesiyle emrinin yerine getirilmesi bir oldu, ağzıma bir mendil tıkadılar, ağacı sıkıca kucaklattıktan sonra, omuzlarımla bacaklarımdan sıkıca bağladılar, vücudumun geri kalan kısmını serbest bırakmışlardı, böy-

lece, vuracakları darbeleri hiçbir şey engelleyemecekti. Şaşılacak derecede hareketlenen Marki öküz sinirinden bir kırbaç aldı eline; vurmaya başlamadan önce, hain adam, nasıl davrandığımı görmek istedi; sanki gözlerini doyuruyordu göz yaşlarımla, yüzümden okunan acı ya da korku belirtileriyle...Sonra arkama geçti, aşağı yukarı üç ayak uzağımda durdu ve o an sırtımın ortasından baldırlarıma kadar tüm gücüyle vurmaya başladığını hissettim. Cellâdım bir dakika kadar durdu, az önce yaraladığı kısımları kabaca elledi...Adamlarından birine alçak sesle neler söylediğini bilmiyorum, ama aynı anda hareketlerini görmeme olanak bırakmayacak şekilde başımı bir mendille bağladılar; bununla birlikte, kurbanı olacağım yeni kanlı sahnelere başlamadan önce birçoğu arkama geçti... *Evet, iyi, tamam, işte böyle*, dedi Marki; hiçbir şey anlamadığım bu sözleri tamamlar tamamlamaz yeniden vurmaya başladı, darbeler giderek arttırıyordu şiddetini; bir kez daha durakladılar, eller yeniden vücudumun parçalanmış kısımlarında gezindi, aralarında yine alçak sesle konuştular... Gençlerden biri sesini yükselterek: *Böyle daha iyi değil miyim?* dedi. Markinin yalnızca: *Daha yakına, daha yakına*, diye cevap verdiği bu sözleri ötekilerden çok daha şiddetli üçüncü bir saldırı izledi. Bu saldırı sırasında Bressac iki, üç kere, iğrenç sövgülerle dolu olan şu

sözleri haykırdı: *Hadi bakalım, kendinize gelin ikiniz de, onu kendi ellerimle öldürmek istediğimi görmüyor musunuz?** Giderek daha yüksek sesle söylenen bu sözler kurbanı olduğum olağanüstü kan dökücülük işlemine son verdi, yeniden, birkaç dakika kadar, alçak sesle konuştular, yeni hareketler duydum, bağlarımın çözüldüğünü hissettim. İşte o zaman, çimenleri kızıla boyamış olan kanlarım, içinde bulunduğum durumun korkunçluğunu anlatmaya yetti de arttı bile; Marki yalnızdı, yardımcıları ortadan kaybolmuştu...

— Hadi bakalım, kaltak, –dedi– şiddetli bir ihtiras çılgınlığını izleyen iğrenme duygusuyla tepeden tırnağa süzerek, erdemin sana biraz pahalıya mal olduğunun farkında mısın, iki bin ekü, öküz sinirinden yapılmış bir kırbacın yüz vuruşundan daha iyi değel miydi?...

Ağacın dibine yığıldım, kendimi kaybetmek üzereydim...Yaptığı vahşetlerin hâlâ tatmin edememiş olduğu vicdansız adam acılarımın görünümünden gaddarca etkilenerek beni ayaklarıyla yere yıktıktan sonra boğarcasına üzerime abandı:

— Hayatını bağışlayacak kadar iyi bir insanım, –diye tekrarladı iki, üç kere–, hiç olmaz-

* Cezalandırılan dördüncü erdem: Madam de Bressac'ı zehirlemesi için yapılan öneriyi kabul etmemesi.

sa bu yeni iyiliklerimden yararlanırken-, dikkatli davran...

Kalkmamı ve elbiselerimi almamı emretti, dört bir yanımdan boşanan kanlar elbiselerimi, bana kalan biricik elbisemi, lekelemesin diye kurulanmak için mekanik olarak yerden ot topladım. Bu arada bir aşağı, bir yukarı dolaşıyor, beni davranışlarımda özgür bırakıyor, aslında benden çok kendi düşünceleriyle ilgileniyordu. Etlerimin şişmesi, hâlâ durmak bilmeyen kan, çekmekte olduğum korkunç acılar, kısacası her şey giyinmemi hemen hemen imkânsızlaştırmıştı ve başımın derde girdiği bu vahşi adam, beni korkunç bir duruma sokan bu canavar, birkaç gün öncesine kadar hayatımı vermeye hazır olduğum bu insan bana yardım etmek için en küçük bir acıma duygusuna kapılmadı; giyinmemi tamamlayınca yanıma yaklaştı:

— İstediğiniz yere gidin, -dedi-, cebinizde biraz paranız kalmış olmalı, onu sizden alacak değilim, ama bir daha Paris'te de, sayfiyede de, karşıma çıkmaktan sakının. Sizi şimdiden uyarıyorum, ilk karşılaştığımız an annemin katili olarak yakalatırım, haberiniz olsun; eğer hâlâ soluk alıyorsa suçsuzluğunuzu bilmesi yine de işinize yaramayacak, çünkü bu düşünceyi kendisiyle birlikte mezarına gönderteceğim; bütün ev öğrenecek bunu; sizi adalete teslim edeceğim. Kapandığını sandığınız ilk işiniz yalnızca

dondurulmuştu, dolayısıyla da Paris'te yaşamanıza olanak bulunmadığını anlamışsınızdır sanırım, bu konuda bir kez daha uyarıyorum sizi. Davanın kapandığını söylemişlerdi, ama kandırıldınız; karar tasfiye olmamıştı, nasıl davranacağınızı görmek için sizi bir süre bu ortamda bıraktılar, böylece, şimdi bir yerine iki davanız ve karşınızda, pis bir tefeci yerine, zengin ve kudretli bir adam var; bu adam, eğer bağışlamak istediğim hayatı kara çalıcı yakınmalarla kötüye kullanırsanız, sizi cehenneme kadar izlemeye kararlıdır, bunu da aklınızdan çıkarmayın.

— Oh Mösyö, –diye cevap verdim–, bana ne kadar kabaca davranırsanız davranın yine de ihbar ederim diye bir kuşkuya yer vermeyin içinizde; annenizin hayatı söz konusu olunca karşı çıkmak zorunda olduğumu sandım, mutsuz Sophie söz konusu olunca böyle bir şeyc hiçbir zaman başvurmayacağıma inanabilirsiniz. Elveda, Mösyö, kötülüklerinizin bana verdiği acılar kadar mutlu kılsın sizi cinayetleriniz ve Tanrı, alnınıza ne yazmış olursa olsun, beni hayatta bıraktığı sürece tüm acı dolu günlerimi sizin için yalvarmak, dua etmekle geçireceğim.

Marki başını kaldırdı, bu sözler üzerine yüzüme dikkatle bakmaktan kendini alamadı, göz yaşları içinde boğulduğumu, güçlükle ayakta durabildiğimi görünce, hain adam, üzüntüye kapılırım korkusuyla uzaklaştı, bir daha da

bakmadı bulunduğum yöne doğru. Gözden kaybolur kaybolmaz yuvarlanırcasına yere attım kendimi, acılarımın egemenliğine boyun eğerek iniltilerimle havayı çınlattım, otları suladım göz yaşlarımla.

«Ey ulu Tanrı'm,– diye bağırdım –, bunu siz istediniz, suçsuz insanın cinayet ve adaletsizliklerin kurbanı olması sonsuz kararlarınız içinde yer alıyordu; benden yararlanın, Tanrı'm, bizim için acısını çektiğiniz kötülüklerden daha çok uzağım; size tapmak için çektiklerimin, acılarımın nedeni oldunuz her zaman; bunlar, en derin acılarında bile sizi ululayan zayıflara vadettiğiniz ödüllere lâyık kılacak mı beni?»

Hava kararmıştı, daha uzağa gidebilecek durumda değildim, ancak ayakta durabiliyordum; bundan dört yıl önce, kuşkusuz çok daha iyi bir durumda yatmak zorunda kalmış olduğum koruluğu hatırladım yeniden, elimden geldiğince oraya doğru ilerledim sürünerek, hâlâ kanayan yaralarım yüzünden acıdan acıya sürüklenerek; ruhumu saran kötü düşünceler, kalbimi kaplayan üzüntülerden bitkin bir durumda insanın hayal edebileceği en korkunç gecelerden birini geçirdim aynı yere sığınarak. Gün doğarken, yaşımın ve sağlam bünyemin verdiği azıcık güçle beni korkulara boğan bu ürkünç şatonun çevresinden hızla uzaklaştım, ne pahasına ölursa olsun önümdeki ilk yerleşme bölgesine ulaşmak kararıyla ormandan çıktım,

Paris'in altı fersah uzağındaki Clay kasabasına vardım. Cerrahın evini sordum, hemen gösterdiler; yaralarımı sarmasını rica ettim, bir aşk meselesi yüzünden baba ocağından kaçarken, kendisinin de gördüğü gibi, bazı haydutların beni bu duruma soktuğu Bondy ormanına düşme talihsizliğine uğradığımı söyledim; kasabanın mahkeme yazmanına ifade vermem şartıyla yaralarımı sardı; isteklerinin tümünü kabullendim; –şimdiye dek hiç duymadığım bazı araştırmalar yapılıyordu anlaşılan– cerrah da iyileşinceye dek evinde kalmamı istediğinden o kadar ustaca çalıştı ki daha bir ay dolmadan sağlığım tamamen düzeldi.

İçinde bulunduğum durum dışarı çıkıp hava almama izin verir vermez ilk işim kasabada alabildiğine becerikli ve akıllı bir kız bulup Bressac şatosuna göndermek, oradan ayrılışımdan bu yana meydana gelen yeni olayları öğrenmek oldu. Beni bu davranışa iten tek neden merak değildi yalnızca; kuşkusuz çok tehlikeli olan bu merak aslında pek yersiz kaçacaktı, ama Kontesin yanında kazandığım azıcık para odamda kalmıştı, üzerimde topu topu altı lui vardı, oysa şatoda otuz luiye sahiptim. Markinin tamamen hakkım olan bu parayı vermeyecek kadar kötü olabileceğini sanmıyordum, ilk kızgınlığı geçince bana karşı ikinci bir haksızlık yapmayacağından da emindim; elimden

geldiğince dokunaklı bir mektup yazdım... Ne yazık ki fazla dokunaklıydı, belki de hüzün dolu kalbim elimde olmaksızın bu canavardan yanaydı; oturduğum yeri özenle gizlemiştim; eşyalarımla birlikte odamdaki azıcık parayı da göndermesi için yalvarıyordum ona. Yirmiyle yirmi beş yaşları arasında, hayat dolu ve son derece akıllı bir köylü kızı mektubumu götüreceğine söz verdi, el altından toplayacağı tüm bilgilerle, kendisini sorguya çekeceğimi söylediğim her konuda beni fazlasıyla aydınlatacağını sözlerine ekledi; geldiği yeri kesinlikle gizlemesini, benden hiçbir şekilde söz etmemesini, mektubu on beş fersah uzaktan gelen bir adamdan aldığını söylemesini öğütledim. Janette, ulağımın adıdır bu, yola koyuldu, yirmi dört saat kadar sonra da cevabımı getirdi. Size, aldığım mektubu göstermeden önce, Marki de Bressac'ın konağında geçenleri anlatmalıyım, Madam.

Şatodan ayrıldığım gün ağır bir hastalığa yakalanmış olan annesi Kontes hazretleri yirmi dört saat sonra korkunç ağrılar ve sancılar içinde kıvranarak ölmüş. Ailenin yakınları, akrabaları koşup gelmişler; büyük bir keder içinde görünen oğlu, Sophie adındaki bir oda hizmetçisinin annesini zehirleyip kaçtığını ileri sürmüş; şimdi bu oda hizmetçisini araştırıyorlardı, tek düşünceleri onu bulup idam sehpasını boylatmaktı. Sonunda Marki, bu miras

sayesinde, umduğundan çok zenginleşmişti, Madam de Bressac'ın kasaları, mücevherleri, pek bilinmeyen, o güne dek gizli kalmış eşyaları olağan gelirler dışında, oğlunu altı yüz bin franklık mal ya da nakit paraya sahip kılmıştı. Söylenenlere bakılırsa, yapmacık acısının ardında sevincini zorlukla gizlemeye çalışıyordu; annesinin vücudunun açılmasını isteyen Markinin çağırdığı akrabalar, zavallı Kontesin kara yazısına ne kadar üzüldüklerini belirttikten sonra, cinayeti işleyen kızı ellerine geçirirlerse Kontesin intikamını alacaklarına yeminler ederek genç adamı cinayetinin meyvalarıyla başbaşa bırakmışlardı. Janette'le Mösyö de Bressac'ın kendisi konuşmuş, ona çeşitli sorular sormuş, genç kızın kesin ve içten cevapları üzerine onu daha fazla sıkıştırmadan bir cevap göndermeye karar vermişti.

— İşte o uğursuz mektup, –dedi Sophie cebinden bir kâğıt çıkararak–, alın, Madam, bazan durulmak bilmez yüreğim için çok gerekli oluyor bu mektup, onu son nefesime kadar saklayacağım; okuyunuz, tabiî titremeden okumayı başarabilirseniz.

Mektubu güzel serüvencimizin elinden alan Madam de Lorsange aşağıdaki satırları okudu:

«Annemi zehirleyecek kadar güçlü, üstün yetenekleri olan bir cani bu iğrenç cinayetinden sonra yine de bana yazma cesaretini göstermiş. Yaptığı en akıllıca iş saklandığı yeri

iyice gizlemesi; eğer yakalanırsa başının alabildiğine derde gireceğinden hiç kuşkusu olmasın. İstemek cesaretinde olduğu şey nedir... para ve eşyalardan nasıl söz edebiliyor? Burada bıraktıkları, evde yaşadığı sırada ya da son cinayetini işlerken çaldıklarını karşılar mı acaba? Buna benzer bir ikinci yazışmadan sasakınsın, yoksa suçlunun saklandığı yer adalet tarafından ortaya çıkarılıncaya dek mektubu getiren kişinin tutuklanacağı bildirilir.»

— Devam edin, sevgili kızım, –dedi Madam de Lorsange pusulayı Sophie'ye uzatarak–, işte insanı dehşetlere sürükleyen davranışlar... Bir yandan altın içinde yüzerken öte yandan, bir cinayete katılmak istemediği için, zavallı bir kıza alnının teriyle kazandıklarını vermemek eşi benzeri görülmemiş bir alçaklıktır.

—Ah, Madam, –diye içini çekerek hikâyesine devam etti Sophie–, bu uğursuz mektup üzerine iki gün boyunca ağladım, geri çevirmelerinden çok, betimlediği davranış biçimleri inletti beni.

«Demek ki suçluyum, –diye haykırdım–, demek ki kararlarına kelimesi kelimesine uyduğum için ikinci kez adaletin eline teslim ediliyorum... Teslim ederse etsin, yaptıklarımdan pişman değilim; başıma ne gelirse gelsin ru-

hum temiz kaldığı sürece ne ruhsal bir acı, ne de vicdan azabı çekeceğim, beni hiçbir zaman terk etmeyecek olan erdem ve dürüstlük duyguları dışında tek bir suçum olmayacak.»

Markinin sözünü ettiği aramaların gerçekliğine inanmak benim için imkânsızdı; doğruluktan çok uzaktı bu sözler, hem sonra, beni adaletin karşısına çıkartmak Marki için o kadar tehlikeliydi ki tehditlerinden tiril tiril titrememin boşuna olduğunu, asıl onun beni görmekten çekinmesi, karşılaşmamızdan ürkmesi gerektiğini düşündüm. Bu düşünceler üzerine bulunduğum yerde kalmaya, eğer mümkün olursa, uzaklaşmama olanak sağlayacak kadar para biriktirene dek buraya yerleşmeye karar verdim. Mösyö Rodin, evinde kaldığım cerrah, kendisine hizmet etmemi önerdi. Otuz beş yaşında, sert karakterli, kaba, hoyrat, ama bütün çevrede çok iyi tanınan bir adamdı; sanatını gerçekleştirmedeki ustalığı herkesçe kabul edilmişti; evinde tek bir kadın bulunmadığı için hem ev işlerini görecek, hem de kendisiyle ilgilenecek birini bulmak çok sevindirmişti onu; yılda iki yüz frankla birlikte tedavilerinden de yararlanma olanağı vereceğini söyledi, her şeyi kabul ettim... Ama yeni efendime hiçbir zaman açılmadım ve kim olduğumu hiçbir zaman öğrenemedi.

Bu eve geleli iki yıl olmuştu, Efendim, görevimi yapmam dışında, hiçbir şey istememişti

benden-acı çekmekten kurtulamamışsam da ruhumun kavuştuğu azıcık huzur aşağı yukarı tüm dertlerimi unutturmuştu bana, ama kalbimde yeşerecek en küçük bir erdemin bile en kısa zamanda beni yeni acılara sürüklemesini arzulayan Tanrı, içinde bulunduğum zavallı mutluluktan çekip aldı ve yeni mutsuzlukların, kötülüklerin içine attı beni.

Evde yalnız, tek başıma kaldığım bir gün görevimin gerektirdiği çeşitli bölümleri dolaşırken mahzenin derinliklerinden gelen iniltiler duyar gibi oldum; yaklaştım... sesler daha anlaşılır olmaya başlamıştı, genç bir kızın feryatlarını duyuyordum, ama sıkı sıkıya kapalı bir kapı ikimizi birbirimizden ayırıyordu; bu hücreyi açmama imkân yoktu. Bir anda binlerce düşünce geçti kafamdan... Bu yaratık ne arıyordu burada? Mösyö Rodin'in ne bir çocuğu, ne kızkardeşi, ne de cezalandırmak için buraya kapatabileceği bir yeğeni vardı bildiğim kadarıyla; yakından tanık olduğum düzgün yaşantısı da bu kızın gönül eğlendirmek için buraya getirilmiş olabileceğini düşünmeme olanak vermiyordu. Öyleyse neden bu mahzene kilitlemişti onu? Bu anlaşılmaz noktaları çözümlemek için büyük bir meraka kapılarak kızı soru yağmuruna tutmaya karar verdim, burada ne aradığını, kim olduğunu sordum kendisine.

— Ah, Matmazel, –diye cevap verdi bu talihsiz kızcağız göz yaşları içinde–, ormanda

yaşayan bir kömürcünün kızıyım ben, daha yeni bastım on iki yaşıma; dün, babamın evden uzaklaştığı bir sırada, bu evin sahibi olan adam arkadaşıyla birlikte kaçırdı beni; ellerimi, kollarımı bağlayıp kepek dolu bir çuvalın içine attılar, bağıramıyordum, sesim çıkmıyordu, sonra bir atın terkisine koydular çuvalı ve gecenin karanlığında buraya geldik; hemen bu mahzene kapatıldım; ne yapacaklarını bilmiyorum, ama daha buraya varır varmaz beni çırılçıplak soydular, vücudumu dikkatle incelediler, kaç yaşında olduğumu sordular; evin sahibi olduğu anlaşılan adam, fazla korktuğum için ameliyatı ertesi günün akşamına ertelemek gerektiğini söyledi ötekine, biraz sakinleşirsem deneylerinin çok daha başarılı olacağını, *kobayda* aradığı tüm şartları üzerimde taşıdığımı da sözlerine ekledi.

Küçük kız, bu sözlerden sonra susup sarsıla sarsıla, eskisinden daha şiddetle ağlamaya başladı yeniden; ona sakinleşmesini, kendisine yardım edeceğimi söyledim. Mösyö Rodin'le kendisi gibi cerrah olan arkadaşının bu talihsiz yavrucağı ne yapacaklarını kestirmek benim için giderek güçleşiyordu; bununla birlikte, her fırsatta sık sık sözünü ettikleri *kobay* sözcüğü üzerine, hemen o an, bu zavallı kızın canlı vücudu üzerinde anatomik açımlama (teşrih) yapabileceklerinden kuşkulandım; bu korkunç düşünceyi kabullenmeden önce her

şeyi daha iyi anlamaya, daha açıkça öğrenmeye karar verdim. Rodin arkadaşıyla birlikte eve geldi, karşılıklı yemek yediler, beni odadan uzaklaştırdılar, emirlerine boyun eğer gibi göründüm, bir köşeye saklandım ve konuşmaları, tasarladıkları korkunç projeye fazlasıyla inandırdı beni.

— Hiçbir şey korkunç işkenceler altında can çekişerek ölen bir çocuğun damarlarının incelenmesi kadar iyi öğretemez anatomiyi, –dedi Rodin–. Ancak bu kasılışlar sonunda vücudun böylesine ilginç bir bölümünün eksiksiz çözümlemesini yapabiliriz.

— Aynı şey bakireliği koruyan zar için de söz konusu, –dedi öteki–; bu işlem için muhakkak çocuk denecek kadar genç bir kız gerekli. Ergenlik çağındaki bir kızda ne gözlenebilir ki? - hiçbir şey, aybaşlarındaki akıntılar zarı yırtar ve tabiî tüm araştırmalar da yanlış sonuç verir.

— Bilimin gelişmesini batlalayan bu boş, bu basit düşünceler ne kadar iğrenç, – diye devam etti Rodin–... Ne yani, milyonlarca insanın hayatını kurtarmak için yalnızca birini feda ediyoruz; bunun için idam edilir mi insan? Yasaların gerçekleştirdiği cinayetin bizimkinden ne farkı var sanki; bu son kerte bilgece yapılmış yasaların konusu da binlerce kişiyi kurtarmak için birini feda etmek değil midir? Demek ki bizi hiçbir şey durdurmamalı.

— Oh, bana sorarsan çoktan kararlıyım

bu işe, –dedi beriki–, eğer tek başıma yapmaya cesaret etseydim, şimdiye kadar beklemez, çoktan gerçekleştirmiş olurdum bu düşüncemi. Acı çekmek için yaratılmış olan bu zavallı kız yaşadığından hoşnut olacak bir durumda mıydı? Bu, ona ve ailesine yapılan bir hizmettir.

— Zaten istemiş olsaydık onu bize parayla da satarlardı. Bakın, dostum, bir ilkem vardır benim, buna göre aşağılık sınıfların tüm kişileri yalnızca deneyler için yararlıdırlar; ancak onların üzerinde yapacağımız deneylerle bizim için son derece değerli olan el yatkınlığımızı koruyabilir, böylece bol bol para kazanabiliriz. Hastahanede çalıştığım sıralarda başkalarının kazandığını gördüğüm, benim de içinden payıma düşeni aldığım altın tomarlarının tümüne sahip olabilirim.

Bu konuşmanın devamını anlatamayacağım size, o kadar bilimseldi ki tümünü de unuttum; ama hemen o an, her ne pahasına olursa olsun bu zavallı kızı, gelişmelerinin bedeli çok pahalıya, suçsuz bir insanın kurban edilmesine mal olan değerli bir sanatın elinden kurtarmak için çalışmaya koyuldum. İki arkadaş ayrıldılar ve Rodin hiçbir şey söylemeden yattı. Bu korkunç kurban etme işlemini kararlaştırdıklarının hemen ertesi günü, arkadaşıyla birlikte akşam yemeğine geleceğini söyleyerek alışageldiği üzere çıkıp gitti; daha dışarı adımını atar atmaz tasarılarımdan başka hiçbir şey düşünemez

oldum... Kader ona yardım etti, ama bunun karşılığında ben nasıl ödüllendirildim!

Mahzene inip yeniden sorguya çektim küçük kızı... hep aynı hikâyeler, hep aynı korkular; hücresinden çıktıklarında anahtarı nereye bıraktıklarını görüp görmediğini sordum... Pek emin değilim, –diye cevap verdi–, ama galiba yanlarında götürdüler... Tabiî dört bir yanı aradım, kumların arasında ayağıma bir şey takılınca diz çöktüm... ben de onu arıyordum, kapıyı açtım... Zavallı küçük talihsiz bacaklarıma kapandı, minnet göz yaşlarıyla ellerimi ıslattı, beni bekleyen tehlikeleri aklımın köşesinden bile geçirmeden, başıma gelecekleri hiç düşünmeden, yalnızca bu çocuğu kurtarmak için çalıştım, Tanrı'ya şükür kimseyle karşılaşmadan kasabanın dışına çıkarmayı başardım onu, orman yoluna bıraktım, hem kendinin duyduğu, hem de babasına tattıracağı mutluluktan sevinerek sarıldım, kucakladım.

İki cerrah, tam söyledikleri saatte, iğrenç tasarılarını gerçekleştirme umuduyla eve geldiler, acele etmeksizin, neşeyle yediler yemeklerini ve bitirir bitirmez de mahzene indiler. Yaptığımı gizlemek için kilidi kırıp anahtarı da bulduğum yere bırakmaktan başka bir tedbir almamıştım, böylece küçük kızın kendi kendine kaçmayı başardığını düşüneceklerini sanmıştım; ama kandırmak istediğim insanlar kolay kolay inanacak cinsten değillerdi... Rodin

öfkeyle yukarıya çıktı, üzerime atıldı, vurdukça vurdu, vurdukça vurdu, darbelerinden bitik bir duruma düştüğümde hapsetmiş oldukları kızı ne yaptığımı sordu; ilk işim sözlerini yadsımak oldu tabiî... ve zavallı dürüstlüğüm sonunda her şeyi söyletti bana. Hiçbir söz bu iki adamın kullandığı deyimler kadar öfkeli ve sert olamazdı; biri beni çocuğun yerine koymayı önerdi, öteki daha korkunç işkenceler ileri sürdü, bu sözler, bu tasarılar, daha buna benzer bir sürü davranış, tüm bunlara karışan, beni birinden ötekine sürükleyen tokatlar yüzünden çok geçmeden kendimi kaybedip yere yuvarlanacak kadar sersemlemiştim. Bunun üzerine aşırı kızgınlıkları biraz yatışır gibi oldu, Rodin ayılttı beni ve, kendime gelir gelmez, çırılçıplak soyunmamı emretti. Titreyerek boyun eğdim; arzulladıkları duruma gelince birisi sıkıca tuttu, öbürü de ameliyata başladı; iki ayağımın birer parmağını kestiler, yeniden oturtup bu kez ikisi de ağzımın geri tarafından birer diş çektiler.

— Daha bitmedi, -dedi kan dökücü adam ateşe bir demir sürerek-, onu *kırbaçlanmış* bir durumda bulmuştum, *damgalanmış* olarak göndermek istiyorum.

Ahlâksız adam bunları söyledikten sonra, arkadaşı beni sıkıca tutarken, hırsızların damgalandığı kızgın demiri omuzumun arkasına yapıştırdı.

daha ertesi günler de öyle; ama kendime hiçbir yön çizemediğimden, hiçbir şey düşünemediğimden Paris'in çevresinde dönüp durdum ve bu uzun yürüyüşümün dördüncü gününün akşamı ancak Lieusaint'e varabilmiştim; beni Fransa'nın güney kentlerine götüreceğini bildiğim için bu yolu izlemeye, ülkemde benden acımasızca esirgenen huzur ve barışı belki de dünyanın öbür ucunda bulacağımı umarak taşranın uzak bölgelerine gitmeye karar verdim.

Uğursuz yanlışlık! Daha ne kadar acı çekecektim! Rodin'in yanında kazandıklarım Marki de Bressac'ın yanında kazandıklarımdan çok daha azdı ve bu azıcık servetim kazancımın bir kısmını biriktirmeye zorlamamıştı beni; bereket versin hepsi yanımdaydı, yani aşağı yukarı on lui, bu da Bressac'tan kurtarabildiğim parayla cerrahın yanında kazandığımın toplamıydı. Acılarımın doruğunda bile paralarımı almadıkları için kendimi mutlu hissediyor, hiç olmazsa iyi bir iş bulana dek bunların beni idare edeceğini düşünerek seviniyordum. Bana yapmış oldukları alçaklıklar açıkta, göz önünde bulunmadığından onları her zaman için saklayabileceğimi, açtıkları yaraların hayatımı kazanmamı engelleyemeyeceğini düşlüyordum; yirmi iki yaşındaydım, ince ve narin olmama rağmen sağlığım yerindeydi,

— Şimdi insan önüne çıkmaya cesaret etsin bakalım, kaltak, – dedi Rodin öfkeyle –, cesaret etsin de görelim; bu utanç verici işareti göstererek onu böyle gizlice ve çarçabuk göndermemin nedenini fazlasıyla açıklayabilir, kendimi haklı çıkarabilirim.

Bunları söyledikten sonra iki arkadaş kollarıma girdi; geceydi; ormanın kenarına götürüp, içinde bulunduğum bu aşağılatıcı durumda onları suçlamaya kalktığım an başıma gelecek felâketleri hissettirdikten sonra beni yalnızlığa terk ettiler.

Benim yerimde kim olsa bu tehditlerden pek tasalanmazdı; uğradığım haksız davranışın bir mahkeme kararı sonucu gerçekleştirilmediğini kanıtlayabildikten sonra neden çekinecektim? Ama güçsüzlüğüm, doğal saflığım, Paris'te ve Bressac şatosunda karşılaştığım kötülüklerin ürküntüsü, her şey korkutmuştu gözümü; tek düşüncem, ağrılarım biraz durulur durulmaz, bu uğursuz yerden bir an önce uzaklaşmaktı; açtıkları yaraları özenle sardıkları için hemen ertesi gün iyileştim ve bir ağacın altında geçirdiğim hayatımın en korkunç gecesinin ardından, sabahın ilk ışıklarıyla yürümeye başladım. Ayağımdaki yaralar hızla ilerlememi engelliyordu, bununla birlikte benim için son derece uğursuz olan bu ormanın çevresinden bir an önce uzaklaşmayı arzuladığımdan ilk gün dört fersahlık yol aldım, ertesi ve

zararıma gereğinden fazla övülen bir yüze, bana habire zararı dokunan bazı erdemlere sahiptim; bunlar beni içten içe rahatlatıyor, Tanrı'nın, ödüllendirmese bile, içine sürüklediği acılara bir ara vereceğini umuyordum.

Umut ve cesaretle dolu olarak Sens'a kadar devam ettim yoluma; oraya vardığımda tamamen iyileşmemiş olan ayaklarımın acısı dayanılmaz bir şekil aldığından birkaç gün dinlenmeye karar verdim, ağrılarımın nedenini hiç kimseye açıklayamıyordum, Rodin'in bu gibi yaralar için kullandığı uyuşturucu ilâçları hatırlayıp satın aldım ve kendi kendimi tedavi ettim. Bir haftalık dinlenme sonunda tamamen iyileşmiştim; belki Sens'ta bir iş bulabilirdim, ama buradan bir an önce uzaklaşmak zorunda olduğumdan, daha doğrusu uzaklaşmak istediğimden, iş aramaya gerek bile duymaksızın talihimi Dauphiné'de aramak amacıyla yoluma devam ettim; çocukluğumda bu ülkeden söz edildiğini çok duymuştum, mutluluğun orada bulunduğunu düşünürdüm hep; orada ne başarılar kazandığımı görelim şimdi.

Hayatımın hiçbir devresinde dinsel duygular bir an olsun terk etmemişti beni; yerleşmiş düşüncelere karşı çıkan insanların anlamsız, boş safsatalarından nefret ederek, onları güçlü bir inançtan çok inançsızlıkla dolu sanarak tümüne de vicdanım ve kalbimle karşı çıkıyor, birinin ya da öbürünün yardımıyla

vermem gereken cevapları bulabiliyordum. Başıma gelen felâketler bazan dinsel görevlerimi yerine getirmemi engelliyordu, ama fırsat bulur bulmaz bu suçumu affettirmeye çalışıyordum. Auxerre'den 7 haziranda ayrıldım, bu tarihi hiçbir zaman unutmayacağım, aşağı yukarı iki fersah kadar ilerledim, yakıcı sıcağın etkisi altında yorgunluk giderek benliğimi sarmaya başladığı için bir handan daha ucuz, ana yoldan daha güvenli bir yerde serinlemek ve iki saat kadar uyumak amacıyla yolun uzağında, sol taraftaki, ağaçlarla kaplı bir tepeye çıkmaya karar verdim. Tepeye tırmanıp bir meşe ağacının dibine yerleştim, ekmek ve sudan oluşan yemeğimi yedikten sonra kendimi uykunun çekiciliğine bıraktım; iki saatten fazla, gönül rahatlığıyla zevkini çıkarttım bu dinlenmenin. Az sonra, gözlerimi açtığımda, yolun solunda görülen şahane manzarayı seyre koyuldum; göz alabildiğine uzanan ormanın ortasında, üç fersah kadar ötemde, gösterişsizce yükselen küçük bir çan kulesi görür gibi oldum.

«Tatlı yalnızlık,– dedim kendi kendime–, bu insanlardan uzak bölgende kalmayı ne kadar arzuluyorum bir bilsen! ödevlerini yerine getirmekten başka hiçbir şeyle ilgilenmeyen, kendilerini tüm benlikleriyle dine vermiş, günahın habire saflıkla çarpıştığı ve sonunda her zaman galip geldiği o tehlikeli toplumdan uzaklaşmış rahibeler ya da bazı aziz keşişler yaşıyor olmalı

orada; tüm erdemlerin bu kutsal evde toplandığına eminim.»

Bu düşünceler içinde bocalayıp dururken, ovada birkaç kuzuyu otlatan benim yaşlarımda genç bir kız ilişti gözüme; ilerideki ev üzerine sorular sordum ona, orasının Veli Françesko tarikatına* ait bir manastır olduğunu, içinde inzivaya çekilmiş dört keşişin oturduğunu, oradaki dine bağlılık, cinsel eğilimlerden kendini tutma ve kanaatkârlıkla hiçbir şeyin boy ölçüşemeyeceğini söyledi.

— Dindar kişilerin kendisinden istedikleri her şeyi elde edebildikleri mucizevi bir bakire için yılda bir kez hacca gidilir oraya, -dedi genç kız.

Hemen o an gidip,Tanrı'nın bu kutsal annesinin ayaklarına kapanıp yardımlarını istemek arzusuyla yanıp tutuşarak benimle birlikte gelip gelmeyeceğini sordum. Bunun imkânsız olduğunu, annesinin evde kendisini beklediğini, ama yolu bulmanın hiç de zor olmadığını söyledi; izlemem gereken yolu gösterdikten sonra içlerinde en saygıdeğer, en kutsal kişi olan başrahibin beni yalnız kabul etmekle kalmayacağını, eğer ihtiyacım varsa, yardımlarda bile bulunabileceğini sözlerine ekledi.

— Ona herkes saygıdeğer peder Raphaël

* Aziz Françis d'Assise tarafından 1209 yılında kurulmuş olan dinsel bir örgüt. (Çev.)

der, –diye devam etti genç kız–, aslen italyandır, ama bütün hayatı Fransa'da geçmiştir, bu yalnızlıktan çok hoşlanıyor, akrabası olan papanın verdiği en yüksek rütbeleri bile geri çevirmiş; büyük bir aileden gelen, yumuşak huylu, yardımsever, gayretli, dindar, aşağı yukarı elli yaşlarında ve bütün ülkenin aziz olarak kabul ettiği bir adamdır.

Çoban kızın anlattıkları daha da alevlendirmişti duygularımı, bu manastıra hacca gitmeye ve boşlamak hatasına düştüğüm tapınmalarımı orada, en dinsel eylemlerle yerine getirmeyi arzuluyor, bu arzularımın önüne geçemiyordum. Sadakaya asıl benim ihtiyacım olmasına rağmen kızın eline bir şeyler sıkıştırdım ve *Ormanların Kutsal Meryemi*'ne giden yola koyuldum, sözünü ettiğim manastırın adıydı bu. Düzlüğe indiğimde çan kulesini göremez olmuştum, izleyeceğim yolu yalnızca ormanın yardımıyla kestirebiliyordum; bu bilgileri veren kıza, kendisiyle karşılaştığım yerle manastır arasında kaç fersahlık bir uzaklık bulunduğunu sormayı unutmuştum; az sonra uzaklığın tahmin ettiğimden çok başka olduğunu anladım. Ama hiçbir şey kırmadı cesaretimi, ormanın kıyısına vardım, daha havanın kararmasına çok zaman olduğundan ormanın derinliklerine dalmaya karar verdim, gece bastırmadan manastıra varabileceğimden hemen hemen emin gibiydim... Bununla birlikte tek bir insan izi,

tek bir ev çarpmadı gözüme, yol olarak önümde, rasgele izlediğim, pek kullanılmayan dar bir patika uzanıyordu.

Manastırla aramda üç fersahlık bir uzaklık olduğunu sandığım tepeden bu yana en azından beş fersahlık bir yolu geride bırakmıştım ve hâlâ hiçbir şey göremiyordum, güneş beni terk etmeye hazırlanırken nihayet, aşağı yukarı bir fersah uzaktan gelen, bir çan sesi duydum. Sese doğru yöneldim, hızlandım, acele ettim, yol biraz genişledi... ve çan sesini duyduğum andan bu yana bir saat kadar yürüdükten sonra nihayet birkaç çit ve az sonra da manastırı gördüm. Hiçbir şey bu yalnızlık kadar kırsal olamazdı, çevresinde tek bir ev yoktu, en yakını altı fersahtan daha uzaktı, üstelik üç fersahlık bir orman da giriyordu araya; bir çukurun içine yerleştirilmişti, oraya varmak için indikçe indim, indikçe indim; ovaya varır varmaz çan kulesini gözden kaybetmemin nedeni de buymuş meğerse. Bahçevan biraderin kulübesi içteki barınağın duvarına yaslandırılmıştı, içeri girmeden önce buraya başvuruluyordu. O aziz keşişe başrahiple konuşmama izin olup olmadığını sordum...ondan ne istediğimi sordu...dinsel bir görevin söz konusu olduğunu... bir adak nedeniyle bu insanlardan uzak eve geldiğimi, bakirenin ve o mucizevi resmin bulunduğu evde aziz yöneticinin ayaklarına kapanabildiğim an buraya

gelmek için çektiğim tüm acılardan kurtulacağımı söyledim.*

Papaz, biraz dinlenmemi söyleyip hemen manastıra girdi; gece alabildiğine bastırdığından, söylediğine göre, papazlar akşam yemeklerini yiyorlardı, dolayısıyla geri dönmesi bayağı zaman aldı. Sonunda bir din adamıyla birlikte göründü:

— İşte peder Clément, Matmazel, –dedi papaz–, kendisi evimizin kâhyasıdır, arzunuzun başrahibi rahatsız etmeye değip değmeyeceğini öğrenmeye geldi.

Peder Clément son derece şişman, dev gibi uzun boylu, karanlık ve sert bakışlı, kalın ve boğuk sesli bir adamdı; yanıma yaklaşması rahatlatacağı yerde korkudan titretmişti beni... Elimde olmaksızın sarsılmaya başladı vücudum, başımdan geçentüm felâketlerin birbiri ardı sıra gözlerimin önünden geçmesini engelleyemedim.

— Ne istiyorsunuz–, dedi keşiş son derece sert bir sesle–, kiliseye gelinecek zaman mı şimdi? zaten tam bir serüvenci havası var sizde.

— Kutsal insan, –dedim yerlere kapanarak–, Tanrı'nın evine girmenin bir saati olmadığını, oraya her zaman girilebileceğini düşündüm; şevk ve aşkla dolu, çok uzak yollardan geldim, mümkünse günah çıkartmak istiyorum, ru-

* Manastırda cezalandırılan altıncı erdem: dindarlığı. Oraya kendini dine vermek için gider, ırzına geçilir.

humu tanıdığınızda, kutsal evinizde sakladığınız mucizevi resmin önünde secdeye varmaya lâyık olup olmadığımı anlayacaksınız.

— Ama şimdi günah çıkartmak için hiç de elverişli bir zaman değil, – dedi keşiş yumuşayarak –; geceyi nerede geçireceksiniz? sizi yatıracak yerimiz yok; en iyisi siz yarın sabah gelin.

Bunun üzerine ertesi sabaha kadar beklememe neden olanak bulunmadığını en küçük ayrıntısına kadar anlattım, bana cevap vermeden duyduklarını başrahibe anlatmaya gitti. Birkaç dadika sonra kilisenin kapısının açıldığını duydum ve başrahibin bahçevanın kulübesine doğru yaklaştığını gördüm, beni kendisiyle birlikte tapınağa girmeye davet etti. Peder Raphaël, görünüşü hakkında vakit geçirmeden bir fikir vermek yerinde olur sanıyorum, bana söyledikleri yaşta, ama taş çatlasa kırktan fazla göstermeyen bir adamdı; zayıf, uzun boyluydu; dili azıcık italyancaya çalıyor ama fransızcayı çok güzel konuşuyordu; özentili ve gönül okşayıcı dış görünümüne karşın sert ve karanlık bir ruhu vardı, bunun o kadar çok örneğini gördüm ki sizi inandırmak fazla güç olmayacak benim için.

— Çocuğum, –dedi bu din adamı incelikle –, bu uygunsuz saate ve bu kadar geç kimseyi kabul etmeme alışkanlığında olmamıza rağmen yine de dinleyeceğim sizi, sonra, yarın sabaha, elimizdeki kutsal resmi selâmlayaca-

ğınız ana kadar geceyi geçirtmek için bir çare ararız.

Bunları söyledikten sonra, keşiş günah çıkartma yerinin çevresindeki birkaç lambayı yaktırdı, oraya yerleşmemi söyledi ve papazı dışarı çıkartıp tüm kapıları kapattırdı, hiçbir şeyden çekinmeksizin, güven içinde, günahlarımı bir bir sayıp döktürmeye başladı; görünürde böyle yumuşak bir adamla birlikte olmak peder Clément'ın yarattığı korkulardan arındırmıştı beni, yol göstericimin ayaklarına kapanarak ona tüm kalbimi açtım, içimi döktüm, alışagelmiş yürek temizliğim ve güvenimle beni ilgilendiren her şeyi en küçük bir kuşkusu, bilmediği en küçük bir nokta kalmamacasına anlattım. Tüm hatalarımı itiraf ettim, tüm felâketlerimi açıkladım, her şeyi, hattâ iğrenç Rodin'in sırtıma vurduğu döğmeyi bile saklamadım ondan.

Peder Raphaël beni büyük bir dikkatle dinledi, bir sürü ayrıntıyı ilgi ve dindarlık havasına bürünerek tekrarlattı... ana soruları sık sık şu konular üzerinde dönüp durdu:

— 1 Yetim ve Paris'li olduğum gerçek miydi;

— 2 Ne akrabam, ne dostum, ne koruyucum olduğu, dünyada kimsemin bulunmadığı kesin miydi;

— 3 Yalnızca çoban kıza mı bu manastıra gideceğimi söylemiştim, dönüşte buluşmak için onunla randevulaşmış mıydım;

— 4 Bakire ve yirmi iki yaşında olduğum yüzde yüz doğru muydu;

— 5 Kimsenin beni izlemediğinden ve manastıra girerken görmediğinden emin miydim?

Bu sorular yetmişti ona, büyük bir saflıkla verdiğim cevaplar üzerine keşiş ayağa kalktı:

— Öyleyse, –dedi elimden tutarak–, geliniz çocuğum; bu gece bakireyi selâmlamanız için çok geç oldu artık; resminin önünde kutsal şaraplı ekmeği yeme mutluluğuna erişmenizi yarın sağlarım, ama şimdi işe sizi nasıl yedirip yatıracağımızı düşünmekle başlayalım.

Bunu söyledikten sonra beni kilisenin içine doğru götürdü.

— Nereye götürüyorsunuz, –diye sordum elimde olmaksızın endişelenerek–, neden evinize götürüyorsunuz, aziz pederim?

— Ya nereye götürecektim, gönül çekici hacı, –diye cevap verdi keşiş, kiliseye açılan kapılardan birini aralayıp beni içeri soktu–... Yoksa geceyi dört papazla geçirmekten korkuyor musun? Göründüğümüz kadar kaba sofu olmadığımızı, acemi bir kızla nasıl hoşça vakit geçirdiğimizi göreceksin, meleğim...

Keşişin vücudumun, erdemin anlatmama izin vermediği yerlerini densizce sıkarak, utanmasızca mıncıklayarak söylediği bu sözler ruhumun ta derinlerine kadar titretti beni: «Oh, ulu Tanrı'm, –dedim kendi kendime–, yoksa yine iyi duygularımın kurbanı mı oluyorum, yok-

sa yine dinin en saygıdeğer yanlarına erişmeyi arzulamam bir günah gibi cezalandırılacak mı?» Bu arada habire karanlığın içinde ilerliyorduk; keşişin solukları sıklaşmış, hızlanmıştı, uygunsuz davranışlarını tekrarlamak için duruyordu zaman zaman. Tasarılarının mutlu başarısından yüreklenerek bir elini etekliğimin altına kaydıracak kadar özgür davranmaya başladı, kaçmamı engellemek için öteki eliyle sıkıca sarılarak vücudumun hemen hemen her yerini utanç verici okşamalarla kirletti ve beni tiksintiden korkuya sürükleyen uygunsuz öpücüklerini kabul etmeye zorladı.

— Ah! Tanrı'm, işte şimdi mahvoldum! –dedim papaza doğru dönerek.

— Hiç kuşkun olmasın, –dedi vicdansız adam–, ama artık bunu düşünecek zaman değil.

Yürüyüşümüze devam ettik, o her zamankinden daha cüretli, ben, yarı yarıya bayılmış bir biçimde; nihayet dehlizlerden birinin bitiminde bir merdiven çıktı önümüze. Raphaël beni öne geçirdi, biraz karşı koymaya çalıştığımı görünce, en sert şekilde sövüp sayarak kabaca ileri doğru itti ve bana artık gerilemek için çok geç olduğunu tekrarlayarak:

— Ah! –dedi–, hırsızların yuvasına düşmektense seninle eğlenecek olan bizim gibi ahlâk yasalarını hiçe sayan dört çapkının arasına düşmenin daha iyi olduğunu göreceksin az sonra.

Beni dehşetten dehşete sürükleyen konu-

lar o denli hızla artıyordu ki bu sözlerden telâşa kapılacak zaman bile bulamadım; sözleri daha beni yeni yeni etkilemeye başlarken korku verici yeni olaylar duygularıma baskın yaparcasına saldırıyordu; kapı açıldı ve masanın çevresinde üç keşişle üç genç kızın durduğunu gördüm, altısı da dünyanın en uygunsuz durumundaydı; bu kızlardan ikisi çırılçıplaktı, üçüncü kızı soymaya uğraşıyorlardı, keşişlerin durumu da onlardan pek farklı değildi.

— Dostlarım, –dedi Raphaël içeri girerken–, bir kız eksikti aramızda, işte o da burada şimdi; sizlere gerçekten şaşılacak bir olay göstermeme izin verin; işte hem omuzlarında en düşük kızların damgasını taşıyan, hem de burada, –diye sürdürdü sözlerini uygunsuz olduğu kadar anlamlı bir hareketle–... burada, dostlarım, kabul edilmiş bir bakireliğin en kesin delilini saklayan bir Lucrèce.

Bu kabul töreni üzerine salonun dört bir köşesinden kahkaha sesleri yükseldi ve Clément, ilk gördüğüm adam, hemen o an, yarı sarhoş bir durumda, «Gerçekleri hiç zaman kaybetmeden doğrulamak lâzım,» diye bağırdı. Birlikte bulunduğum kişileri betimlemek zorunda olduğumdan anlattıklarıma biraz ara vermem gerekiyor; durumum konusunda elimden geldiğince az askıda bırakmaya çalışacağım sizi. Durumumun ilginizi uyandırabilmesi için bunun çok önemli olduğunu sanıyorum.

Raphaël'le Clément'ı daha şimdiden yeterince tanıdığınız için ötekilere geçebilirim.

Peder Jérôme, manastırın başkanı, altmış yaşında, ahlâksız, Clément kadar sert ve kaba, ondan daha sarhoş bir adamdı. Doğanın verdiği hazlardan bıkkınlık getirdiğinden, zevklenebilmek için, en ahlâksız, en sapkın şekiller aramak zorunda kalmıştı.

Antonin kısa boylu, kırk yaşında, kuru, ince yapılı, ateşli, şehvetliliği yüzünden okunan, vücudu bir ayı gibi kıllarla kaplı, aşırı derecede sefih, eşi benzeri görülmemiş sataşmaları ve kötü davranışları olan bir adamdı.

Evin en genç kadını olan on dört yaşındaki *Florette* Dijon'luydu. Bu kentin zengin burjuvalarından birinin kızıydı ve, tutkularına yarayabilecek en küçük bir şeyi bile boşlamayan, zengin ve sınıfında son derece itibarlı olan Raphaël'in adamları tarafından kaçırılmıştı; esmerdi, çok güzel gözleri, göz alıcı çizgileri vardı. Aşağı yukarı on üç yaşındaki *Cornélie*'yse sarışındı, çok ilginç bir havaya, güzel saçlara, göz kamaştırıcı bir tene ve yeryüzünde raslanılması mümkün en alımlı boya sahipti; Auxerre'liydi, bir şarap tüccarının kızıydı ve Raphaël'in kendisi tarafından baştan çıkarılıp gizliden gizliye tuzağa düşürülmüştü. *Omphale* otuz yaşında, çok uzun boylu, son derece yumuşak ve hoş yüzlü, düzgün ve belirgin hatları, görkemli saçları olan, en güzel boyna, görülmesi

mümkün en sevecen gözlere sahip bir kadındı; rahatı, huzuru oldukça yerinde Joigny'li bir bağcının kızıydı; on altı yaşında, geleceğini garanti altına alacak bir adamla evlenmesine bir gün kala, en olağanüstü baştan çıkarıcı yöntemleri sayesinde Jérôme tarafından kaçırılmıştı. İşte bundan sonra içinde yaşamak zorunda olduğum topluluğun durumu, işte bu insanlardan uzak, bu saygıdeğer manastırı bulmakla erdemlere kavuştuğumu sanıp mutlanırken içine düştüğüm, namussuzluk ve iffetsizlikten oluşan çirkef kuyusu.

Korkunç çemberin ortasına düşer düşmez yapabileceğim en doğru şeyin kadın arkadaşlarım gibi davranmak olduğunu belli ettiler davranışlarıyla.

— Karanlık yıldızınızın sürüklediği bu insanlardan uzak, kuş konmaz, kervan geçmez manastırda karşı koymanın hiçbir işe yaramayacağını anlamışsınızdır sanırım, – dedi Raphaël –. Başınıza bir sürü felâket geldiğini söylemiştiniz, anlattıklarınız da doğruluyor bunu, ama yine de iffetli bir kız için hepsinden daha büyük olan bir felâket hâlâ yer almamış mutsuzluklar listenizde. Sizin yaşınızda bakire kalmak doğal mıdır, bu, daha fazla sürmesine olanak bulunmayan bir mucize değil midir?... İşte, bize hizmet etmek zorunda olduklarını görünce önceleri sizin gibi davranmaya yeltenen, ama bunun yalnızca kendilerine kötü davranmamızı

sağladığını görünce de boyun eğmek zorunda kalan arkadaşlarınız; siz herhalde uslu uslu kabullenirsiniz her şeyi.

İçinde bulunduğunuz bu durumda kendinizi korumayı nasıl umabiliyorsunuz, Sophie? Dünyadaki şu terk edilmişliğinize, yalnızlığınıza bakın bir; ne akrabanız, ne dostunuz kaldığını kendi ağzınızla itiraf ettiniz; her türlü yardımdan uzak, bir çölde olduğunuzu, yeryüzünde kimsenin varlığınızdan haberi olmadığını, sizi kurtarmaya hiç niyeti olmayan dört sefih insanın eline düştüğünüzü düşünün... kimden yardım isteyeceksiniz, yoksa büyük bir içtenlikle yalvardığınız, bu sofuluğunuzdan yararlanarak sizi biraz daha kesinlikle bu tuzağa sürükleyen Tanrı'dan mı?

İnsan gücünün de, tanrısal gücün de sizi elimizden kurtarmayı başaramayacağını, ne gerçekleşmesi mümkün olan şeyler, ne de mucizeler arasında bu son derece gururlandığınız iffetinizi daha fazla korumanızı sağlayacak tek bir çarenin bulunmadığını görüyorsunuz; her yönünüzle ve akla hayale gelebilecek her şekilde arzularımızın kurbanı olmanızı, dördümüzün de üzerinizde en kirli zevklerimizi tatmin etmemizi hiçbir şey engelleyemez. Hadi, soyunun, Sophie, tüm benliğinizle boyun eğerseniz iyiliklerimizle karşılaşırsınız, ama boyun eğmediğiniz an aşırı davranışlarımız ve kabalıklarımızdan korunamayacağınız gibi duy-

gularımızı daha çok kamçılayan en sert ve en utanılacak işlemlere kurban olursunuz.

Bu korkunç söylev tek bir kurtuluş yolumun bulunmadığını fazlasıyla duyurdu, ama kalbimin işaret ettiği, doğanın da önümde açık tuttuğu tek yolu denemezsem suçlu sayılmaz mıydım? Raphaël'in ayaklarına kapandım, içinde bulunduğum durumdan yararlanmaması için tüm benliğimle yalvardım, en acı göz yaşı selleri dizlerini kapladı, kalbimin fısıldadığı en duygulu, en dokunaklı sözleri ağlayaraktan denemeye cesaret ettim, ama göz yaşlarının günah ve ahlâksızlığın önünde bambaşka bir çekiciliği olduğunu daha bilmiyordum, bu canavarları etkilemek için tüm yaptıklarımın onları yalnızca çoşturmaya, hazlarını alevlendirmeye yaradığını daha öğrenememiştim... Raphaël öfkeyle ayağa kalktı:

— Tutun bu alçağı, Antonin, –dedi kaşlarını çatarak–, onu hemen gözlerimizin önünde soyarak bizim gibi insanların içinde acıma duygusuna yer olmadığını kanıtlayın.

Antonin sert ve sinirli koluyla sıkıca kavradı vücudumu, sözleriyle korkunç sövgüleri birbirine karışarak iki dakika içinde elbiselerimi çıkartıp tüm topluluğun karşısında çırılçıplak bıraktı beni.

— İşte güzel yaratık diye buna denir, –dedi Jérôme–, otuz yıldan beri böylesine güzel bir kızla karşılaşmışsam şu manastır başıma yıkılsın.

— Bir dadika, – dedi başrahip –, davranışlarımıza biraz çeki düzen verelim; kabul kurallarımızı biliyorsunuz, dostlarım; bir tekini bile boşlamadan hepsine katlanmalı, bu arada öteki üç kadın da ihtiyaçlarımızı karşılamak, ya da duygularımızı kızıştırmak için çevremizde yer alsınlar.

Hemen o an bir çember kuruldu, ve orada, iki saat boyunca, sırayla hepsinin beğeni ya da eleştirilerini dinleyerek bu dört sefih adam tarafından incelendim, dikkatle seyredildim, ellendim, okşandım...

Bu ilk törende karşılaştığım ahlâksızlık sahnelerinin bir kısmını saklamama izin veriniz, Madam, –dedi güzel tutuklumuz utançtan kıpkırmızı kesilerek–; böyle bir durumda ahlâksızlığın bu sefih adamlara ne ilhamlar verebileceğini, sırayla bana yöneldiklerini, öteki kızlarla karşılaştırdıklarını, oranladıklarını, bakıp bakıp söyleştiklerini, bu ilk âlemlerde olagelenler konusunda küçük bir fikir edinmek için, imgeleminizde canlandırın; daha sonraları kurbanı olacağım iğrenç davranışların yanında bunlar yine de hafif kalıyordu.

— Hadi, –dedi arzuları şaşılacak derecede kırbaçlanan ve artık çığrından çıkmış olan Raphaël –, tutsağımızı arzularımıza kurban et-

menin zamanı geldi; hadi; içimizden herbiri en gözde hazlarını üzerinde söndürmeye hazırlansın.

Ve bu namussuz adam, beni iğrenç arzularına uygun bir biçimde bir divanın üzerine yerleştirdikten sonra Antonin'le Clément'a sıkıca tutturdu... ahlâksız bir adam olan italyan papaz Raphaël bakireliğimi bozmaksızın, onur kırıcı bir şekilde duygularını tatmin etti. Ey sapıklığın doruğu! bu rezilce zevk ve eğlenceye düşkün insanların herbiri, iğrenç isteklerinin seçiminde doğayı hiçe saymakla zaferler kazandıklarını sanıyorlardı sanki...

Clément ilerledi, üstünün alçaklıklarından ve özellikle kendisini kaptırmış olduğu sahnelerden tahrik olmuştu. Benim için şefinden daha tehlikeli olmayacağını, sungusunu takdim edeceği yerin iffetime hiç leke sürmeyeceğini söyledi. Önce önünde diz çöktürdü, sonra ayağa kaldırdı ve bu durumda, vücudunu vücuduma yapıştırarak tutkularının açlığını giderdi; kurban töreni sırasında sahip olduğu yer sapkınlığından yakınmamı engelliyordu.

Jérôme onu izledi, tapınağı Raphaël'inkiyle aynıydı, ama ta mihraba kadar ilerlemedi; çifte sütunlu dar girişi seyretmekten hoşnut, hayasızlığını anlatmak için kelimelerin yetersiz kaldığı ilkel davranışlarla duyguları kamçılanmış olarak, hazlarını ancak kurbanını çocukluğuna dönüştüren, bazı bilgiççe safsataların des-

teklediği barbarca uygulamalarla tamamlayabiliyor, üzerinde bir çeşit baskı kurarak zevke erişebiliyordu; ne yazık ki, yüzyıllar boyu devreden bu iğrenç âdetler karşısında insanlık her zaman titreyecektir.

— İşte mutluluk verici hazırlıklar, –dedi Antonin beni yakalayarak–, geliniz, güzel Sophie, gelin de meslektaşlarımın sapıklıklarından intikamınızı alayım ve uygunsuzluklarının bana bıraktığı ilk döllerin ürünlerini toplayayım...

Ama ne ayrıntılar... ulu Tanrı'm... bunları size anlatmama imkân yok; doğanın amaçlarından en az uzaklaşmış olmasına rağmen dördünün de en sapığı olan bu şehvet adamının doğaya yaklaşmak, tapınmasını daha az uygunsuz bir şekilde tamamlamak, bu görünüşten tüm zararlarını çıkartmak ve beni daha fazla aşağılamak, rezil etmek için elinden geleni ardına koymadığı rahatlıkla söylenebilir... Bazan bu zevkleri hayalimde canlandırarak doğru yoldan ayrıldığım anlar olmuştu tabiî, ama o sıralar bu duyguların, onları insanın içinde uyandıran tanrı kadar erdemli olduğunu, âdemoğullarını avutmak için doğa tarafından verildiğini, aşk ve incelikten doğduğunu sanmıştım; insanların da vahşi hayvanlar gibi karşısındakine acı vererek zevklendiklerini düşünmekten çok uzaktım; bu acıları yaşadım, hem o denli şiddetliydiler ki bu tehlikeli saldırı sırasında bekaret zarının doğal yırtılmasından

duyduğum acı ötekilerin yanında çok hafif kalmıştı; ama zevkin doruğuna eriştiği an Antonin öyle öfkeli haykırışlar, vücudumun her noktasında yaptığı öyle yaralayıcı gezintiler ve nihayet kaplanların kanlı okşamalarına son derece benzeyen ısırmalarla tamamlamıştı ki işini, bir an, ancak beni yutarak sakinleşebilecek vahşi bir hayvanın avı olduğumu sandım. Bu vahşet bittiğinde kendimden geçmiş, taş kesilmiş bir halde kurban edildiğim sunağın üzerine yığılıp kaldım.

Raphaël beni tedavi edip yemek vermelerini emretti kadınlara, ama bu kadar korkunç bir zamanda dayanılmaz bir acı tüm ruhumu kapladı; uğrunda binlerce kez canımı feda etmeye hazır olduğum bu bekaret hazinesini en sonunda da kaybetmiş olmama, kendilerinden yardım ve ruh huzuru aramaya geldiğim insanlar tarafından kirletildiğimi görmeye katlanamıyordum. Gözlerimden oluk gibi yaşlar boşandı, feryatlarım odanın duvarlarında yankılandı, yerlerde yuvarlandım, saçlarımı yoldum, beni öldürmeleri için yalvardım cellâtlarıma; bu kara ruhlu adamlar böyle sahnelere çoktan alışmış ve duyguları körleşmiş olduğundan acılarımı dindirmek ya da beni avutmak şöyle dursun arkadaşlarımla yeni yeni zevklerin tadını çıkartmaya koyuldular, yine de feryatlarım onları tedirgin etmiş olacak, dinlenmem için sesimi duyamayacakları bir yere

döndermeye karar verdiler... Omphale'in yardımıyla tam dışarı çıkarken Raphaël, şehvet dolu bakışlarını vücududumda gezdirerek, içinde bulunduğum korkunç duruma rağmen beni bir kez daha arzularına kurban etmeden göndermek istemediğini söyledi... Tasarısını açıklamasıyla gerçekleştirmesi bir oldu... ama arzularının daha bir alevlenmesi, tahrik edilmesi gerektiğinden, yeni günahını işleyecek gücü ancak Jérôme'un kan dökücü yöntemlerini kullanarak bulabildi kendinde... o ne aşırı ahlâksızlıktı öyle, ulu Tanrı'm! bu canavarların vahşetlerini, geçirmekte olduğum acılarla dolu bir bunalım anını seçip böylesine barbarca fiziksel işkenceler çektirmeye kadar arttırmaları mümkün müdür?

— Oh! inan olsun, –dedi Antonin beni yeniden ele geçirerek–, hiçbir şey bir üstün yolundan ilerlemek kadar iyi, hiçbir şey aynı günahları işlemek kadar çekici olamaz; acı insanı zevke hazırlar, denir, bu güzel kızın beni erkeklerin en mutlusu yapacağına eminim.

Ve tüm iğrenmelerime, feryatlarıma ve yalvarmalarıma rağmen, ikinci kez, bu alçak adamın saygı tanımaz arzularının zavallı maskarası oldum.

— İlk kez için bu kadar yeter, –dedi Raphaël yanına Florette'i de alıp odadan çıkarken–, hadi, gidip yatalım artık; tatlı Angés'in derslerimden yararlanıp yararlanmadığını yarın gö-

rürüz; ve dağıldılar. Omphale'in yönetimi altındaydım; ötekilerden daha yaşlı olan bu sultanın rahibelerin bakımıyla görevlendirilmiş olduğunu anlamıştım; beni birlikte kaldığımız odaya götürdü, burası kale biçiminde bir çeşit kuleydi ve her köşesine dördümüzden birinin yatağı yerleştirilmişti. Kızlar odalarına çekilirken her zaman papazlardan biri onları izliyor ve kapıyı iki, üç kez üzerlerine kilitliyordu; bu görevi Clément yüklendi; bir kez içeriye girince dışarı çıkmak imkânsızlaşıyordu artık; buranın bitişiğinde ihtiyaçlarımız ve tuvaletlerimiz için ayrılmış bir odadan başka tek bir delik yoktu; üstelik bunun da pencereleri yattığımız odanınkiler gibi demir parmaklıklarla sımsıkı örtülmüştü. Zaten möble diye pek bir şey yoktu içeride, bir iskemle, alacalı basmadan çirkin bir perdeyle çevrili yatağın yanında bir masa, tuvalet odasında birkaç tahta sandık, lâzımlık iskemleleri, taharet çanakları, ortaklaşa kullanılan bir tuvalet masası; bunları ancak geldiğimin ertesi günü gördüm; ilk anda hiçbir şey göremeyecek kadar bitkindim, ancak acılarımla ilgilenebilmiştim.

«Oh adil Tanrı'm, –dedim kendi kendime–, demek ki kalbimden yayılan tüm erdemli davranışlarımı hemen ardından gelen büyük acıların izlemesi yazılmış alnıma! Bazı dinsel görevlerimi yerine getirmek için bu eve gelmeyi arzulamakla bir günah mı işledim, kendimi dine

vermeyi istemekle Tanrı'ya hakaret mi etmiş oldum, bunların karşılığında beklemem gereken ödül bu muydu? Ey yüce yargıcın akıl almaz kararı, eğer yasalarınıza başkaldırmamı istemiyorsanız, lütfedin de bir an için düşüncelerinizi gözlerimin önüne serin!»

Bu düşüncelerimi acı göz yaşları izledi, gün doğarken Omphale yatağıma yaklaştığında hâlâ göz yaşları içinde boğulmuş bir durumdaydım.*

— Sevgili arkadaşım, –dedi–, yüreklendirici öğütler vermek için geldim yanına; ilk günler ben de senin gibi ağlamıştım, şimdi alıştım artık, sen de alışacaksın benim gibi; ilk anlar dayanılmayacak kadar korkunçtur, hayatımızı işkence haline getiren yalnızca bu ahlâksızların çığırından çıkmış düşüncelerini aralıksız tatmin etmek zorunda olmamız değil, bu rezil evde özgürlüklerimizi kaybetmemiz, karşılaştığımız kaba, hayvansı davranışlardır aslında... Mutsuz insanlar yanıbaşlarında acı çekenleri görerek avuturlar kendilerini.

Yüreğimi parçalayan tüm acılara rağmen, onları bir süre için yatıştırarak, beni burada ne gibi kötülüklerin beklediğini açıklaması için yalvardım arkadaşıma.

— Dinle, –dedi Omphale yatağımın yanına oturarak–, sana güvendiğim için konuşacağım,

* Omphale'in söylevi.

ama bu güvenimi hiçbir zaman kötüye kullanmaman gerektiğini aklından çıkartma... Acılarımızın en korkuncu geleceğimizin bellisizliğidir, sevgili dostum; buradan ayrılanların ne olduğunu söylemek tam anlamıyla imkânsızdır. Yalnızlığa bırakılmışlığımızın izin verdiğince elde ettiğimiz deliller, papazların özgürlüklerini bağışladığı kızların bir daha yeryüzünde görünmediğini fazlasıyla öğretti bize; zaten onlar da önceden belirtirler bunu, bu insanlardan uzak yerin mezarımız olduğunu saklamazlar bizden; bununla birlikte her yıl iki ya da üç kız ayrılır yanımızdan. Öyleyse ne oluyor onlara? Özgürlüklerine kavuşuyorlar mı? Bazan bize «evet» diye cevap veriyorlar, bazan da kesinlikle «hayır» diyorlar; ama buradan çıkanların hiçbiri, bu manastırı ihbar edeceklerine ve özgürlüğümüz için çalışacaklarına yeminler eden kızların hiçbiri sözünü tutmadı. Acaba şikâyetlerini mi yatıştırıyorlar, yoksa şikâyet edemeyecek bir duruma mı sokuyorlar onları? Yeni gelenlerden eski arkadaşlarınız hakkında bilgi istediğimizde yalnızca hiçbir şey bilmediklerini öğreniyoruz.

Bu zavallı kızlara ne oldu öyleyse? İşte bize işkence çektiren de bu, Sophie, mutsuz günlerimizin gerçek acısı işte bu uğursuz bellisizliktir. On dört yıldan beri bu evdeyim ve buradan elli kadar kızın çıktığını gördüm... neredeler şimdi? Neden hepsi de bize yardım

etmeğe yemin ettikleri halde hiçbiri sözünü tutmadı? Sayımız dört kişi olarak kısıtlandı, en azından bu odada, çünkü karşımızdaki kulede de aynı sayıda kız barındırdıklarına hepimiz inanıyoruz; pek çok davranışları, pek çok sözleri güçlendiriyor bu kanımızı, ama sandığımız gibi başka arkadaşlarımız varsa da şimdiye dek hiçbirinin yüzünü görmedik. Onlara iki gün arka arkaya hizmet etmememiz de bu konuda en büyük delillerden biri; dün kullandılar bizi, bugün istirahat edeceğiz; bu ahlâksız insanlar kuşkusuz bir gün olsun sapkınlıklarından vazgeçemezler. Bununla birlikte hiçbir şey odamıza çekilmemizi sağlamaya yetmez, yaşımız, çizgilerimizin değişmesi, sıkıntı, tiksinmeler hep etkisiz kalır, ne şekilde yararlanabileceğimizi bilmemize imkân olmayan bu uğursuz dinlenme iznini ancak tutkuları verdirtir onlara.

Burada yetmiş yaşında bir kız gördüm; ancak geçen yaz ayrılabildi yanımızdan; buraya geleli altmış yıl olmuş, üç yüzden fazla kızın bu evden çıktığını görmüş, o buradayken daha on altı yaşına basmamış on ikiyi aşkın kızı serbest bıraktıklarına şahit oldum. Bazı kızların geldiklerinin üçüncü gününde, bazılarının bir ay, bazılarının da yıllar sonra gittiklerini gördüm; bunun için arzuları ve tutkuları dışında tek bir kural yoktur yürürlükte olan. Bu konuda davranışların da bir etkisi yoktur; her arzularını yerine getiren ve altı haftada gönderilen kızlar

gördüm; öbür yandan somurtkan ve dikbaşlı olanlarını yıllarca yanlarında barındırdılar. Demek istediğim, yeni gelen bir kıza bazır davranış biçimleri önermek gereksiz; değişik hevesleri tüm yasaları hiçe saymakta, onların karşısında hiçbir şeyden emin olamaz insan.

Papazlara gelince, aralarında pek az fark vardır; Antonin buraya on yıl önce geldi, Clément on altı, Jérôme otuz, Raphaël'se on altı yıldan beri burada bulunuyor; altmış yaşında, aşırı bir ahlâksızlık anında ölen eski başrahibin yerine geldi... Aslen Floransalı olan bu Raphaël, papanın yakın akrabasıdır ve aralarından su sızmaz; zaten kutsal bakirenin söz konusu mucizesi asıl onun, yani papanın sayesinde manastırın ününü dört bir yana saldı ve yine onun sayesinde dedikoducuların burada olup bitenleri yakından izlemeleri engellendi; ama ev, senin de gördüğün gibi, o geldiğinde kuruluydu. Söylendiğine göre bu ev yapılalı aşağı yukarı yüz yıl olmuş, başrahipler de zevklerine son derece uygun olan bir düzeni yıllardır sürdürüyorlar; çağının en ahlâksız papazlarından biri olan Raphaël zevklerine uygun bir hayat yaşayabilmek için kendisini buraya tayin ettirdi; gizli ayrıcalıklarını mümkün olduğunca uzun süre saklamaktır arzusu. Burası Auxerre piskoposluğuna bağlı; haberi var mı, yok mu bilmiyorum, ama piskoposun buraya geldiğini hiç görmedik; genellikle pek az kişi zi-

yaretlerine gelir; ağustos sonuna rastlayan bayram zamanını bir yana bırakırsak, yılda on kişiyi bulmaz buraya gelenlerin sayısı. Bununla birlikte, bazı yabancılar uğradığında başrahip onları iyi karşılamaya, sayısız ağırbaşlılık gösterileri ve dindar davranışlarla kendilerini kabul ettirmeye büyük özen gösterir; son derece hoşnut olarak geriye dönerler, evi övüp göklere çıkarırlar; böylece bu vicdansız adamları her zaman halkın hoşgörüsü ve kendilerine sofuca bağlı olanların saflıkları sayesinde cezaya çarptırılmaksızın yaşamaktadırlar.

Bununla birlikte hiçbir şey davranışlarımızı düzenleyen yasalar kadar sert olamaz, hiçbir şey bunlara karşı gelmek tehlikeli değildir. Bu konuda seninle bazı ayrıntılara inmem gerek, diye devam etti yol göstericim, çünkü: *Bu yasayı çiğnediğim için cezalandırmayın beni, bilmiyordum*, demek bir özür olarak kesinlikle kabul edilmez; ya arkadaşlarına sorup soruşturarak kendini eğitmek, ya da her şeyi kendi kendine sezinlemek zorundasın; hiçbir şeyi önceden bildirmezler ve her davranışımızı en ağır cezalara çarptırırlar. Kabullendikleri tek cezalandırma yöntemi *kırbaç*tır, vücudun şu ya da bu bölümüne, bu alçaklık için en akıl almaz noktalara, hattâ en ince, en dayanıksız yerlere bile, suçun büyüklüğüne göre, bin ayrı biçimde uygulanır; bu şevhet adamlarının en beğendiği cezalar zevklerinin bir bölümünü

oluşturmaktadır; dün tek bir hata yapmaksızın bunu yaşadın, yakında bir suç işlediğin için aynı şeyleri hissedeceksin; dördü de bu kan dökücü ahlâk bozukluğuna üyedir, dördü de cezalandırıcı görevini yüklenir sırayla.Her gün birisi *günün saltanat naibi* olarak atanır; oda başrahibesinin raporlarını alan, iç güvenlikten, kabul edildiğimiz yemekte yapılanların ayrıntılarından sorumlu olan odur, hataları o değerlendirir ve kendi elleriyle cezalandırır; bu maddeleri tek tek ele alalım:

Her zaman sabahın dokuzunda kalkmak ve giyinmiş olmak zorundayız; saat onda kahvaltı için ekmek ve su getirirler; saat ikide çok lezzetli bir çorba, bir parça haşlanmış et, bir tabak sebze, bazan biraz meyva ve dördümüz için bir şişe şaraptan oluşan öğle yemeğimiz dağıtılır. Sürekli olarak her gün, yaz-kış demeden, akşamın beşinde saltanat naibi bizi ziyarete gelir; işte o zaman başrahibeden bilgi alır; şikâyetleri odasındaki kızların davranışlarıyla ilgili olabilir yalnızca; kötü bir davranış ya da başkaldırma olmuş mudur, kararlaştırılan saatte kalkılmış mıdır,saç tuvaleti ve temizlik yerli yerindeliğiyle yapılmış mıdır, yemek gerektiği gibi yenilmiş midir, herhangi bir kaçış hareketi düşünülmüş müdür? Tüm bunlara eksiksiz ve doğru cevap vermek gerekir, yoksa cezalandırılma tehlikesiyle karşı karşıya kalırız.

Bundan sonra saltanat naibi odamıza

geçip çeşitli şeyleri gözden geçirir; görevini bitirince içimizden biriyle, genellikle dördümüzün üstünde zevk duygularını söndürmeden dışarı çıktığı pek görülmemiştir. Dışarı çıkar çıkmaz, eğer yemek günümüz değilse, kendi aramızda eğlenebilir, dilediğimizce okuyabilir, konuşabilir ve istediğimiz an yatabiliriz; eğer o akşam keşişlerle yemek yemek zorundaysak, bir zil çalar; bu, hazırlanmamızı haber vermektedir; bizi almaya saltanat naibinin kendisi gelir, hep birlikte bizi görmüş olduğun salona ineriz, orada yapılan ilk iş son beraberliğimizden bu yana yaptığımız yanlış davranışların işlendiği hata defterinin okunmasıdır; önce, son yemekteki hizmetimiz sırasında keşişlere karşı gösterdiğimiz özensizlik, soğukluk, yerine göre gönüllerini okşama arzularına boyun eğmeme ve davranışlarımızdaki aksaklıklar ele alınır; buna iki gün boyunca odamızda yaptığımız hataların yazıldığı başrahibenin raporu eklenir. Suçlular sırayla salonun ortasına gelir; günün saltanat naibi hatalarını sayıp cezalarını bildirir; sonra kızlar başrahip ya da, başrahibin işi varsa, bir başkası tarafından soyulur; bu işlem de bittikten sonra naib, kendisi tarafından okunan cezayı bir daha unutmaya olanak bırakmayacak kadar sert bir şekilde yerine getirir. Aslında bu câni yaratıkların sanatı o denli gelişmiştir ki aramızdan birinin cezalandırılmadığı tek bir gün bile yok gibidir.

Bu iş de bittikten sonra zevk âlemleri başlar, bunları ayrıntılarıyla anlatmak imkânsız; bu denli tuhaf hevesler hiçbir zaman bir düzene sokulamaz mı? Önemli olan hiçbir zaman hiçbir şeyi geri çevirmemek... her şeyi önceden sezinleyip yerine getirmektir; bunları ne kadar iyi yerine getirirsen getir yine de insan güven altında hissedemez kendini. Sefahat âlemleri süredursun, bir yandan eğlenilirken bir yandan da yemek yenilir; bizler, her zaman bizimkilerden çok daha leziz, çok daha şaşaalı olan bu yemeğe kabul ediliriz; keşişlerimiz yarı sarhoş bir duruma girince Bakkhos* onuruna yapılan şenlikleri anımsatan eğlenti tüm curcunasıyla başlar; ve işte o zaman çığırından çıkmış olan imgelemleri her türlü davranış üzerinde büyük titizlik gösterir; gece yarısı ayrılınır, hepsinin içimizden birini seçmeye hakkı vardır, bu seçilen gözde kendisini seçenin odasında geçirecektir geceyi ve ertesi gün hücresine, kabul edilmemiş olanların yanına geri dönecektir; ötekilerse, geri döndüklerinde, odalarını temizlenmiş, yataklarını yapılmış bulurlar. Bazı sabahlar, kahvaltı saatinden önce, bir keşiş içimizden birini odasına çağırtır; bizi

* Bakkhos: Yunan ve Roma mitolojisinde şarap tanrısıdır. Atina ve Roma'da şerefine düzenlenen törenler sırasında ona tapanlar bir araya gelerek şarap içip sarhoş olurlardı. (Çev.)

bir frer tedavi eder, yaralarımızı sarar, çağırıldığımızda aramaya gelir ve arzulayan kişinin odasına kadar götürür; odasına çağırıldığımız papazın bize ihtiyacı kalmadığı an ya kendisi, ya da yine aynı frer tarafından hücremize geri götürülürüz.

Odalarımızı temizleyen, bazan da bizi papazların odasına götüren bu gardiyan, sen de az sonra göreceksin, yetmiş yaşında, tek gözlü, topal ve dilsiz bir ihtiyardır; evin işlerini yapmakta üç kişi yardım eder kendisine, biri yemekleri hazırlar, biri pederlerin hücrelerini derleyip toplar, her tarafı siler, süpürür, mutfak işlerine yardımcı olur, üçüncüsü de içeri girerken gördüğün kapıcıdır. Biz, işlerimize bakmakla yükümlü olan uşağı görürüz yalnızca, ona söyleyeceğimiz tek bir söz suçlarımızın en büyüğü olacaktır. Ara sıra, zorunlu olduğu günler dışında da, bizleri görmeye gelir gardiyan; işte o zaman, uygulamaların sana da çok geçmeden öğreteceği, bazı uygunsuz törenler yapılır; isterlerini yerine getirmemek en büyük suçtur, aslında cezalandırmanın zevkini tatmak için suç bulma arzuları bunların sayısını sonsuza kadar arttırmaktadır. Raphaël'in bir ard düşüncesi olmaksızın odamıza gelmesi pek enderdir: o içeri girdiğinde boyun eğmek yasamız, en büyük alçalmalar kısmetimizdir. Günün geri kalan kısımlarını burada kapalı olarak geçiririz, hayatta hava alma fırsatımız hemen

hemen yok gibidir. Her ne kadar geniş bir bahçemiz varsa da parmaklıklarla çevrili olmadığı için kaçmamızdan, burada işlenen cinayetleri insansal ve ruhsal adalete şikâyet etmemizden, kısa zamanda buranın düzene sokulacağından çakinmektedirler. Hiçbir zaman dinsel görevlerimizi yerine getiremiyoruz; onlardan söz etmek kadar onları düşünmek de yasaktır bizim için, bu davranışlar kesinlikle en ağır cezayı gerektiren suçlardan biridir.

İşte sana öğretebileceklerim bu kadar, sevgili arkadaşım, -dedi başrahibe vereceği bilgileri tamamlayınca-, gerisini artık burada geçireceğin deneyler öğretecektir sana; eğer elindeyse tüm cesaretini topla, ama dünyayı unut unutabildiğin kadar; bu evden çıkan bir kızın onu yeniden görebildiğini şimdiye dek kimse duymamıştır.

Beni fazlasıyla tedirgin eden bu son cümle üzerine, Omphale'a, buradan çıkan kızların kaderi konusunda gerçek düşüncesinin ne olduğunu sordum.

— Buna ne cevap vereyim istiyorsun yani, -dedi-, umut her an bu mutsuz düşüncemi ortadan kaldırıyor; ama her şey son sığınaklarının bir mezar olduğunu kanıtlamakta, bir yandan da yalnızca kuruntuların doğurduğu binlerce düşünce bu uğursuz kanımı habire yok ediyor.

Bizim için düşündükleri özgürlüğü ancak sabahleyin haber verirler; günün naibi sabah

kahvaltısından önce gelir ve sanımca şöyle der: *Omphale, paketinizi hazırlayın, manastır size özgürlüğünüzü bağışlıyor, gecenin başlangıcında sizi almaya geleceğim,* sonra çıkar. Özgürlüğünü kazanan kız arkadaşlarıyla kucaklaşır, onlara yardım edeceğine, şikâyette bulunacağına, burada olup bitenleri kulaktan kulağa dört bir yana yayacağına yüzlerce, binlerce kez söz verir; beklenen saat gelip çatar, keşiş görünür, kız gider ve ne olduğunu hiçbir zaman öğrenemeyiz. Bununla birlikte, eğer bir yemek günündeysek, her şey alışageldiği üzere yapılır; o günlerde gözümüze çarpan tek değişiklik keşişlerin kendilerini çok daha az yordukları, çok daha fazla içtikleri, bizleri erkenden odalarımıza gönderdikleri, yanlarında yatmaya alıkoymadıkları ve ertesi sabah da çağırtmadıklarıdır.

— Sevgili dostum, –dedim rahibeye verdiği bilgiler için teşekkür ederek–, belki de yalnızca verdikleri sözü tutacak kadar güçleri olmayan çocuklarla işiniz oldu...

— Çocuklar mı, – diye sözümü kesti Omphale–; dört yıldan beri biri otuz dokuz, biri kırk, biri kırk altı, biri de elli yaşında olan dört kadın bana durumlarını bildireceklerine dair söz verdiler ve hiçbiri de sözünü tutmadı.

— Boş ver, – diye cevap verdim–, bu sözleşmeyi birbirimizle, karşılıklı olarak yapmamızı ister misin? Hemen şimdi bu dünyada kutsal

saydığım her şeyin üzerine yemin ederim, ya ölecek ya da tüm bu ahlâksızlıklara son vereceğim. Sen de, kendi yönünden, aynı şeyler için söz verir misin?

— Elbette–, dedi Omphale–, ama emin ol bu söz vermeler hiçbir işe yaramayacak; yaşça senden daha büyük, belki de, mümkünse eğer, senden çok daha fazla öfkelenmiş, taşranın en köklü ailelerinden gelen, dolayısıyla senden daha güçlü silâhlara sahip olan kızlar, tek kelimem üzerine kanlarını benim uğrumda akıtmaya hazır olan kızlar da yeminlerini tutmadılar; acı deneylerime dayanarak bizimkinin de bir başarı sağlayabileceğine güvenemiyorum ve birbirimize vereceğimiz söze de fazla bel bağlamamak gerektiğine inanıyorum.

Daha sonra keşişlerle arkadaşlarımızın karakterleri üzerinde durduk.

— Tüm Avrupa'yı gezsen, Raphaël'le Antonin kadar tehlikeli tek bir erkeğe rastlayamazsın, –dedi Omphale–; sahtekârlık, ikiyüzlülük, kötülük, alaycılık, gaddarlık, dinsizlik onların en doğal özellikleridir; ancak tüm bu kötülüklere, tüm bu ahlâksızlıklara iyice giriştikleri an gözlerinde bir neşe parıltısı görülebilir. En sertleri görüldüğü halde, içlerinde en iyisi yine de Clément'dır; yalnız sarhoş olduğu zamanlar ondan korkmak gerekir; o zaman ona gereği gibi davranmaya büyük özen göstermek lâzımdır, aksi halde korkunç teh-

likelerle karşı karşıya kalır insan. Jérôme'sa doğal olarak hayvan gibidir, onunla birlikteysek dayak ve yaralamalar hiç eksik olmaz, ama hazları yatışınca kuzu gibi yumuşar; onunla yalnızca hainlik ve canavarlıkla tutkuları alevlenen ilk ikisi arasındaki başlıca fark da budur.

Kızlara gelince, –diye konuşmasını sürdürdü rahibe–, onlar için söylenecek pek az şey var; fazla akıllı olmayan bir çocuktur Florette, arzuladıkları her şeyi yaparlar onunla. Cornélie ince ruhlu ve duyguludur, geleceği konusunda hiçbir şey avutamaz onu, içine kapanıktır yaratılış olarak, arkadaşlarına da pek az açılır.

Tüm bu bilgileri aldıktan sonra, arkadaşıma, kilisenin başka bir bölümünde de bizim gibi zavallıların bulunup bulunmadığını, böyle bir şeyin mümkün olup olmadığını sordum.

— Eğer, aşağı yukarı emin olduğum gibi, başka kızlar varsa, –dedi Omphale–, bunu ancak papazların bazı boşboğazlıklarından ya da işlerimizle ilgilenen dilsiz frerden öğrenebiliriz; ama bizim için çok tehlikeli olabilir bu açıklamalar. Zaten birbirimize yardım edemedikten sonra yalnız olup olmadığımızı öğrenmek ne işimize yarayabilir ki? Şimdi bu olayların doğruluğu konusunda elimde ne gibi deliller bulunduğunu soracak olursan, sana, papazların düşünmeden ya da farkında olmaksızın yapmış oldukları davranışlar bizi inandırmaya yeter de artar bile, diye cevap vereceğim; hattâ

bir keresinde, Raphaël'le yattığım gecenin sabahında yanından ayrılırken, kapının eşiğinden geçtiğim ve kendisinin de beni odama götürmek için arkamdan gelmeye hazırlandığı sırada dilsiz frerin on yedi, on sekiz yaşlarında, bizim odadan olmayan çok güzel bir kızla Antonin'in odasına girdiğini gördüm; frer, görüldüğünü anlayınca kızı hızla Antonin'in hücresine itti, ama yine de gördüm onu. Bu olaydan sonra tek bir yakınmayla karşılaşmadım, her şey orada kaldı; eğer kızı gördüğüm öğrenilmiş olsaydı büyük tehlikelerle karşı karşıya kalırdım kuşkusuz. Sözün kısası, burada bizim gibi başka kadınların da bulunduğu bir gerçek; papazlarla gün aşırı yemek yediğimize göre arada kalan günlerde de kuşkusuz onlar alıyor yerimizi.

Florette geceyi geçirdiği Raphaël'in yanından döndüğünde Omphale konuşmasını ancak bitirmişti, kızlara bu durumda başlarından geçenleri anlatmaları kesinlikle yasaklanmış olduğundan bize yalnızca iyi geceler dileyip yorgun argın yatağının üzerine attı kendini ve dokuza, yani genel kalkış saatine kadar öylece kaldı. Tatlı Cornélie yanıma yaklaştı, ağlayarak yüzüme baktı... ve bana:

«Oh sevgili Matmazelim, –dedi–, ne kadar zavallı, mutsuz yaratıklarız!»

Kahvaltılarımız getirildi, arkadaşlarım bir şeyler yemem için zorladılar beni, onları mem-

nun etmek için bir, iki lokma atıştırdım; gün oldukça sakin bir şekilde geçti. Omphale'in dediği gibi saat tam beşte günün naibi içeri girdi; gelen Antonin'di, gülerek bu serüveni nasıl bulduğumu sordu, cevap olarak yalnızca yaşlarla ıslanmış gözlerimi yere eğdiğimde:

— Alışacak, alışacak, –dedi alay ederek–, kızları buradan daha iyi eğitecek tek bir ev yoktur Fransa'da.

Gereken kontrolü yaptı, hatalar listesini –bunu fazla doldurmayacak kadar iyi yürekli bir insan olan ve genellikle yazacak bir şeyi olmadığını söyleyen– rahibenin elinden aldı ve odamızdan ayrılmadan önce yanıma yaklaştı... Korkudan titredim, bir kez daha bu canavarın kurbanı olacağımı sandım, ama böyle bir şey her an başımıza gelebileceğine göre ha bugün olmuş, ha yarın olmuş, ne fark ederdi? Yine de birkaç kaba okşayışla elinden kurtuldum ve Antonin Cornélie'nin üzerine saldırıp bir yandan işlemini sürdürürken, bir yandan da bizlere gelip hazlarına hizmet etmemizi emretti. Tek birisini bile boşlamaksızın her türlü zevkle boğazına kadar dolu olan vicdansız adam bu zavallı kızla olan işini, tıpkı bir gece önce bana yaptığı gibi, en kaba ve en ahlâksız davranışlarla sona erdirdi.

Bu çeşit gruplar sık sık oluşturuluyordu; bir papaz kızlardan biriyle eğlenirken öteki üçü de tüm duygularını kamçılamak, zevkin tüm

organlarından içine işlemesini sağlamak için çevresini sarıyordu. Bir daha bu konuya dönmemek için bu adi ayrıntıları araya sıkıştırıyorum, bu sahnelerin ahlâksızlıkları üzerine ağırlık vermek niyetinde de değilim. Aslında bunlardan birini anlatmak hepsini anlatmak olacaktır, uzun süre kaldığım bu evde yalnızca başımdan geçen olayları gözlerinizin önüne sermek niyetindeyim, ayrıntılarla sizleri daha fazla ürkütmek istemem. O gün bizim yemek günümüz olmadığından son derece sakindik, arkadaşlarım ellerinden geldiğince yatıştırmaya çalıştılar beni, ama acılarımı hiçbir şey yumuşatamazdı; boşu boşuna avutmaya çalıştılar, oysa sözü edildikçe daha fazla yakıcı gelmeye başlamıştı acılarım.

Ertesi sabah saat dokuzu vurur vurmaz gardiyan, günü olmamasına rağmen, beni görmeye geldi; alışmaya, bu hayata katlanmaya başlayıp başlamadığımı sordu Omphale'a, verdiği cevaba pek kulak asmadan odamızdaki sandıklardan birini açıp bir sürü kadın elbisesi çıkardı içinden:

— Yanınızda bir şeyler getirmediğiniz için sizi giydirmeyi düşünmek zorundayız,– dedi–, belki de sizden çok bizim için gerekli bu; yani bunu size iyilik olsun diye yaptığımızı sanmayın; bu gereksiz elbiselere hiç de taraftar değilim aslında, bize hayvanlar gibi çıplak hizmet eden kızları öylece bırakmanın bir zararı ol-

mayacağı kanısındayım, ama aziz pederlerimiz salon insanıdırlar, lükse ve gürünüşe önem verirler, dolayısıyla tatmin edilmeleri gerek.

Ve yatağın üstüne bir sürü elbiseyle, yarım düzine gömlek, boneler, çoraplar ve ayakkabılar atarak hepsini denememi söyledi; giyinirken yanımda bekledi, durumun elverdiğince iğrenç okşamalarda bulunmaktan da geri durmadı. Üzerime bir hint kumaşıyla üç tafta elbise uyabildi; onları yanımda alıkoymama ve ötekileri de üzerime uydurmama izin verdi, bir yandan da bunların eve ait olduğunu, eğer yıpratmadan önce dışarı çıkarsam hepsini burada bırakmak zorunda olduğumu unutmamam gerektiğini hatırlattı durdu; bu çeşitli ayrıntılar kanını kızıştırmıştı, hoşuna gittiğini bildiğim durumu kendiliğimden almamı emretti... bağışlaması için yalvarmak istedim, ama gözlerindeki öfke ve hırsı görünce yapılacak en doğru işin boyun eğmek olduğuna inandım, emrettiği şekli aldım... öteki üç kızla çevrilen ahlâksız adam, alışageldiği üzere, gelenekleri, dini, doğayı hiçe sayarak susuzluğunu giderdi iğrenç duygularının. Bu aşağılık italyan gibi davranışlarına sıkı sıkıya bağlı bir tek kişi daha yoktur; hiçbir zaman ayrılmaz iğrenç uygulamalarından. Onu zevklendirmiştim, yemekte beni tebrik etti, geceyi de onunla geçirmek için seçildim; arkadaşlarım çekildiler, ben de odasına götürüldüm.

Artık size ne acılarımdan, ne de tiksintilerimden söz edeceğim, Madam, bunları aşırı bir biçimde imgeleminizde canlandırıyorsunuzdur kuşkusuz, belki de bu tabloların tekdüzeliği anlatacaklarımın geri kalan bölümüne zarar verebilir. Raphaël'in şehvet ve zevkle döşenmiş şahane bir odası vardı; insanlardan uzak bu yeri sevimli olduğu kadar hazlara özgü bir şekle sokmak için hiçbir şeyden kaçınılmamıştı. Odaya kapandığımızda Raphaël soyundu, bana da kendisini taklit etmemi emretti; sonra da çeşitli etkenlerle kendi kendini zevklendirmeye koyuldu. O gece aldığım eksiksiz derslerle, sefahat âlemlerinde yetişmiş bir kız kadar ahlâksızlığın tüm ayrıntılarını öğrendim. Metres olduktan az sonra yeniden öğrenci oluverdim; ama çok geçmeden onlara bana davrandıkları gibi davranmam gerekti, benden kendilerini bağışlamamı dilemedikleri halde kısa süre sonra, sıcak göz yaşları içinde, onlara yalvaracak duruma girmiştim; ama yalvarmalarımla alay edildi, en barbarca tedbirlerle karşılık verildi davranışlarıma, tüm benliğime hâkim olunduğu anda da, iki saat boyunca eşi benzeri görülmemiş bir sertlikle davranıldı. Bu iş için ayrılmış bölümlerle yetinilmedi, belli belirsiz her bir tarafla, en ince, en dayanıksız yuvarlaklarla ilgilenildi, acı belirtilerimi gözleriyle yercesine seyreden, bunların etkisi altında şehvet ürpetileriyle sarsılan cellâdımın

gazabından hiçbir şey kurtulamıyordu. Bazı olaylar kendini kaptırmış olduğu kan dökücü davranışlarındaki çabukluğu bir an için durduruyordu; kudurganlığının yarattığı çürüklere elleriyle dokunuyor, iğrenç öpücükleri tüm yakıcılıklarıyla damgalarını basıyordu üzerlerine. Bazan kendimi korumamı, odanın içinde, üzerime hızla inen kırbacının darbelerinden kaçışımı zevkle seyretmek için bir ara serbest bırakıyordu beni. Aşkın sunağını bile gözetmedikten sonra daha ne söyleyebilirim ki, Madam; davranışlarım bu barbar adamın saldırılarını arttırmaktan başka bir işe yaramıyordu. Kan revan içinde kalmıştım.

— Yatalım–, dedi bu iğrenç hazırlıklardan şaşılacak derecede ateşlenmiş olan şehvet adamı–, bu davranışlar belki aşırı geliyor sana, ama kuşkusuz benim için hiç de yeterli değil bunlar; hiç bıkılmaz bu kutsal oyunlardan, hepsi de gerçekte yapmak istenilenlerin bir görüntüsüdür yalnızca.

Yatağa girdik, her zamanki gibi ahlâksız ve sapıkça zevklerini elden bırakmamıştı Raphaël, bütün gece boyunca bu suçlu zevklerinin tutsağı oldum. Bu çılgınlıklar arasında elime geçen bir durgunluk anından yararlanıp: «Bir gün bu evden çıkmayı ümit edebilecek miyim?» diye sordum, cevap vermesi için yalvardım.

— Tabiî,– diye karşılık verdi Raphaël–, zaten bunun için girdin buraya; dördümüz

de emekliliğine karar verdiğimiz an özgürlüğüne kavuşacaksın kuşkusuz.

— Peki,– dedim kendisinden bir şeyler öğrenmek amacıyla–, benden daha genç ve ağzı daha az sıkı –yemin ederim hayatım boyunca tek bir söz çıkmayacak ağzımdan– olan kızların bu evde olup bitenleri dışarda açıklamalarından korkmuyor musunuz?

— Buna imkân yok,– dedi başrahip.

— İmkân yok mu?

— Oh, pek tabiî...

— Bunu biraz daha açıklayabilir misiniz...

— Hayır, bizim sırrımızdır bu, yalnız sana şu kadarını söyleyebilirim, ağzın ister sıkı olsun, ister olmasın, dışarıya çıktığında burada gördüklerini hiçbir zaman açıklayamayacaksın.

Bunları söyledikten sonra sertçe konuyu değiştirmemi emretti, bir daha soru sormaya cesaret edemedim. Sabahın yedisinde frerle odama gönderdi beni, ağzından alabildiklerimle Omphale'dan öğrendiklerimi birleştirerek en sert davranışların bu evden ayrılan kızlara uygulandığına ve eğer hiçbir zaman konuşmuyorlarsa, onları bir tabuta kapatıp konuşma olanaklarını tümüyle ellerinden aldıkları için konuşamadıklarına yüzde yüz emin oldum. Beni uzun süre titreten bu korkunç düşünceyi umudun verdiği bir güçle kafamdan silip attıktan sonra, arkadaşlarım gibi, kendi kendimi avutmaya koyuldum.

Turnelerim bir haftada bitti, bu süre içinde her bir papazın sırayla yaptığı çeşitli alçaklıkları, iğrenç sapkınlıkları korkunç bir kolaylıkla öğrendim; ama hepsinde de, tıpkı Raphaël'de olduğu gibi, ahlâksızlığın meşalesi ancak aşırı barbarlıkla yanıyordu, sanki kokuşmuş kalplerinin bu kötülüğü, tüm öteki kötülüklerin aracı olmak zorundaymışcasına, harekete geçirilmeden hiçbir papaz zevkin doruğuna erişemiyordu.

Antonin, yanında en çok acı çektiğim kişi oldu; çarpıtılmış zevklerinin çoşkunluğu içindeki bu şehvet adamının gaddarlığını hayal etmek hemen hemen imkânsız gibidir. Her zaman karanlık sapkınlıklarıyla yöneltiliyor, ancak onların aracılığıyla tatmin olabiliyordu. Tadına vardıkları an şehvet ateşlerini sürdürüyor, zevklerinin doruğuna eriştikleri an bunu tek başlarına geliştiriyorlardı. Tüm bunlara rağmen, son noktasına kadar sürdürdükleri sevişmelerinin nasıl olup da kurbanlarından birini döllemediğine şaşırmıştım; Antonin'in kendini bundan nasıl koruyabildiğini sordum rahibemize:

— Azgınlığının meyvesini hemen o an ortadan kaldırarak, –diye cevap verdi Omphale–; azıcık bir ilerleme, bir gelişme olduğunu fark ettiği an bir çeşit ilâçtan dört gün sırayla altı büyük bardak içirtir bizlere, artık dördüncü gün kendini tutamazlığının tek bir izi kal-

mamıştır ortada; bu, pek az bir zaman önce Cornélie'nin başına geldi, daha önceleri üç kez de benim başıma gelmişti; bunun sağlığınıza da hiçbir zararı dokunmuyor, hattâ tam tersine, sonradan daha iyi hissediyor insan kendini.

Aslında, senin de gördüğün gibi, –diye devam etti arkadaşım–, bu konuda tehlikeli olan, dölleme yeteneği bulunan tek kişi odur; ötekilerin arzularındaki uygunsuzluk içimizde böyle bir korkuya yer vermeyecek kadar aşırıdır.

Bu arada Omphale, hepsinin içinde en az Clément'dan yakındığımın doğru olup olmadığını sordu.

— Ne yazık ki, –diye cevap verdim–, bazan iğrendiren, bazan başkaldırtan bu pislik ve ahlâksızlık yığınının ortasında hangisinin beni daha az yorduğunu söylemek oldukça güç; artık her şeyden bezdim, beni bekleyen gelecek ne olursa olsun buradan bir an önce dışarı çıkmak istiyorum.

— Belki de bu isteğine erişmen yakında gerçekleşebilir, –diye devam etti Omphale–, bir raslantı sonucu geldin buraya, senin geleceğini hiç hesaplamamışlardı; sen gelmeden sekiz gün kadar önce bir kızı serbest bırakmışlardı; oysa hiçbir zaman yerini alacak bir yenisi gelmeden eskisini dışarı salmazlar. Yeni üyeleri de kendileri toplamazlar her zaman; çok iyi para ödedikleri ve onlara canla, başla hizmet

eden ajanları vardır; çok yakında yeni bir kızın geleceğinden aşağı yukarı emin gibiyim, böylece arzularının gerçekleşmesi de mümkün olabilecek. Zaten bayram arifesindeyiz; bu sıralarda onlara bir şeylerin gelmediği hemen hemen hiç görülmemiştir; ya günah çıkartma bahanesiyle kızları baştan çıkarırlar, ya da birini hapsediverirler, bu arada bir pilici tuzaklarına düşüremedikleri de pek enderdir.

Nihayet o ünlü bayram geldi çattı; bu olay sırasında papazların yaptığı dindışı davranışları, canavarca saygısızlıkları düşünebiliyor musunuz, Madam? Gözle görünür bir mucizenin ünlerini arttıracağını düşündüler, içimizde en kısa boylu olan Florette'i Meryem'in tüm süsleriyle donattılar, görünmeyen kordonlarla vücudunun ortasından bağladılar ve kendisine mayasız ekmek sunulduğunda kollarını ağırbaşlılıkla gökyüzüne kaldırmasını emrettiler. Bu küçük yaratığı, bir kelime söyler ya da rolünü başarıyla oynayamazsa en korkunç, en kan dökücü davranışlarla karşılaşacağını söyleyerek tehdit etmişlerdi; hileleri umulduğundan daha büyük bir başarıyla sonuçlandı; halk «Mucize!» diye bağırıştı, Meryem'e zengin sungular bırakıldı ve herkes bu kutsal annenin lütuflarının etkililiğine biraz daha inanmış olarak döndü evine.

Bizim ahlâksızlar, saygısızlıklarını tamamlamak için Florette'in, herkesin sonsuz say-

gısını toplamış olan elbiseleriyle yemeğe inmesine karar verdiler, ve zavallı kızı bu giysilerinin altında en sapık tutkularına boyun eğdirerek kendi iğrenç arzularını tutuşturdular, canavarlar bununla da yetinmediler; daha sonra onu çırılçıplak, yüzükoyun büyük bir divanın üzerine yatırdılar, mumlar yaktılar, başucuna kurtarıcımızın resmini yerleştirdiler ve talihsiz kızın üzerinde sırlarımızın en korkuncunu tüketmeye cesaret ettiler. Bu iğrenç manzaranın karşısında daha fazla dayanamadım, bayıldım. Bunu gören Raphaël, beni alıştırmak için, sunak yerine kullanılmam gerektiğini söyledi. Beni yakalayıp Florette'le aynı yere yatırdılar, sapkın italyan daha korkunç ve daha saygısız davranışlarla az önce arkadaşımın üzerinde uyguladığı iğrençlikleri bir kez de benim üzerimde tekrarladı. Oradan kaldırdıklarında kaskatı kesilmiştim, beni odama kadar taşımaları gerekti, elimde olmaksızın hizmet ettiğim bu korkunç günah için üç gün, üç gece acı göz yaşları döktüm... Bu anı hâlâ yüreğimi parçalıyor, Madam, göz yaşı dökmeksizin onu düşünmek elimde değil; benim için din, duyguların bir sonucudur, onu aşağılayan, ya da ona saygısızlık eden her şey kalbimi deşiyordu.

Bununla birlikte beklediğimiz yeni arkadaşın halk kalabalığından alınmamış olduğunu sanıyoruz; belki de bu seçim öteki saray için yapılmıştı, ama bize kimse gelmedi. Böy-

lece birkaç hafta daha geçti; bu arada olagelen yeni bir olay endişelerimi daha da arttırdı. Raphaël sabahın dokuzuna doğru odamıza girdiğinde bu iğrenç eve geleli bir ay dolmak üzereydi. Çok ateşli görünüyor, gözlerinde bir çeşit şaşkınlık parıltısı okunuyordu; hepimizi dikkatle inceledi, bizleri en sevdiği biçimde yanyana dizdi, ve özellikle Omphale'in üzerinde durdu. Bu durumda onu dakikalarca seyretti, elleriyle sertçe okşadı, en gözde zevklerinden birkaçını uyguladı, ama hiçbirini tamamlamadı... Sonra ayağa kaldırarak çizgilerinde canavarlık okunan acımasız gözlerini üzerine dikti.

— Bize yeterince hizmet ettiniz, –dedi sonunda–, cemiyetimiz özgürlüğünüzü bağışlıyor, artık tatile hak kazanmış olduğunuzu bildiririm, hazırlanın, bu gece başlarken gelip ben alacağım sizi.

Bunları söyledikten sonra onu aynı havayla bir kez daha seyretti, aynı eski şekline soktu, bir süre eziyet edip canını yaktı ve hemen odadan çıktı.

Onun odadan çıkmasıyla Omphale'in kollarıma atılması bir oldu:

— Ah,– dedi göz yaşları içinde–, işte yıllardır arzuladığım, bir o kadar da korktuğum an nihayet geldi... ne olacağım, ulu Tanrı'm!

Sakinleştirmek için elimden geleni yaptım, ama hiçbir şey onu yatıştıramazdı; bizi kurtarmak için her çareye başvuracağı, eğer imkân

verirlerse bu hainleri şikâyet edeceği konusunda en anlamlı yeminleri etti; söz veriş şekli yeminlerini tutmasının ya da düşündüklerini yerine getirmesinin imkânsız olduğuna dair en küçük bir kuşkuya yer bırakmıyordu. Gün her zamanki gibi sona erdi, saat altıya doğru Raphaël geldi.

— Hadi,– dedi Omphale'a sertlikle–, hazır mısınz?

— Evet, aziz pederim,.

— Gidelim, hemen gidelim.

— İzin verin de arkadaşlarımı kucaklayayım.

— Hadi, hadi, bunun hiç gereği yok,– dedi papaz kolundan çekiştirerek–, sizi bekliyorlar, beni takip edin.

O zaman elbiselerini almasının gerekip gerekmediğini sordu:

— Hiçbir şey almayacaksınız, hiçbir şey, –dedi Raphaël–, hepsi eve ait değil mi onların? Hem bundan sonra onlara bir ihtiyacınız da olmayacak artık.

Sonra, fazla konuşmuş bir insan gibi kendini toplayarak:

— Bu gündelik elbiselerin size bir gereği kalmadı, –dedi–, ölçülerinize göre, kendinize daha çok yakışanlarını yaptırtırsınız.

Evin kapısına kadar Omphale'a eşlik etmeme izin verir mi diye sordum papaza, ama öyle vahşi ve sert bir bakışla cevapladı ki so-

rumu, isteğimi tekrarlamaya cesaret edemeden geriledim. Zavallı arkadaşımız dışarıya çıkarken endişe ve göz yaşlarıyla dolu gözlerini son bir kez üzerime çevirdi, daha eşikten dışarıya adımını atar atmaz üçümüz de bu ayrılığın yarattığı acılara bıraktık kendimizi. Yarım saat kadar sonra Antonin yemek için bizi almaya geldi; aşağıya indiğimizden ancak bir saat kadar sonra göründü Raphaël, çok sinirli bir hali vardı, ötekilerle sık sık alçak sesle konuştu, bununla birlikte her şey alışageldiği üzere sona erdi. Omphale'in bana daha önce anlatmış olduğu gibi papazlar bizi her zamankinden çok daha erken odalarımıza çıkarttılar, alışageldiğinden çok daha fazla içtiler, yalnızca arzularını uyandırmakla yetindiler, işi boşalmaya kadar götürmediler. Bu gözlemlerden hangi sonuçları çıkartmalı acaba? Bu gibi fırsatlarda insan gözünü dört açıp her şeye aşırı derecede dikkat ettiği için bu gözlemleri yapabilmiştim, ama bunlardan bir sonuç çıkaracak kadar aklım yoktu, eğer üzerimde uyandırdıkları şaşırtıcı etki olmasaydı belki de bu özellikleri bile aktaramayacaktım size.

Bazan ettiği yeminden geri dönmeyeceğine emin olarak, hemen ardından, ona uyguladıkları korkunç yöntemlerle bize yararlı olma olanağını elinden aldıklarına inanarak iki gün boyu Omphale'den gelecek haberleri bekledik; ama yedi gün sonra da ondan bir haber çıkmayınca

endişelerim daha da arttı. Omphale'in ayrılışının dördüncü günü bizi yemeğe indirdiler, zaten o gün papazlara bizim eşlik etmemiz gerekiyordu; bizim bölüme açılan kapıda belirdiğimiz an dışarıya açılan kapıdan yeni bir arkadaşın girmekte olduğunu üçümüz de büyük bir şaşkınlıkla gördük.

— İşte, Matmazeller, cemiyetimizden son giden kızın yerini alacak olan yeni arkadaşınız, –dedi Antonin–; onunla bir kızkardeş gibi yaşama iyiliğini gösterin, size bağlı olan konularda kaderini yumuşatmaya çalışın. Sophie, –dedi aziz peder bu sözlerin hemen ardından–, bölümün en yaşlı kızı sizsiniz, bunun için de sizi başrahibeliğe yükseltiyorum; ödevlerinizi biliyorsunuz, doğruluk ve titizlikle yerine getirmeye dikkat edin.

Bu görevi kabul etmemeyi çok isterdim, ama bunu yapamadığım için arzularımı da, irademi de sürekli olarak bu aşağılık adamlarınkine kurban edecektim; önünde eğilerek kendisini memnun etmek için elimden gelen her şeyi yapacağıma söz verdim.

Sözlerimi tamamlar tamamlamaz yeni arkadaşımızın gövdesini örten kısacık paltoyla, başını ve vücudunu saran tülleri üzerinden çıkardılar; karşımızda son derece zarif ve ilginç yüzlü, on beş yaşında genç bir kız belirdi; göz yaşlarıyla ıslanmış olmasına rağmen gözleri bize son derece hoş bir bitkinliği yansıtıyormuş

gibi geldi, onları büyük bir incelikle kaldırarak hepimize teker teker baktı, bu denli yürek parçalayan bakışlarla hayatım boyunca karşılaşmadığımı rahatlıkla söyleyebilirim; kendinden bukleler halinde omuzlarının üzerinde uçuşan uzun, kül rengine kaçan kumral saçları vardı, başı büyük bir soylulukla yerleştirilmişti vücudunun üzerine; genel görüntüsünün öyle baştan çıkarıcı bir havası vardı ki bir kez bakınca elinde olmaksızın ona doğru sürüklendiğini hissediyordu insan. Az sonra adının Octavie, kendisinin de Lyon'lu büyük bir tüccarın kızı olduğunu, eğitimini Paris'te tamamladığını, dadısıyla birlikte ailesinin yanına dönerken Auxerre'le Vermenton arasında haydutların saldırısına uğradıklarını, tüm karşı koyuşlarına rağmen bu eve getirilmek için kaçırıldığını, kendisini taşıyan arabayla yanındaki kadına ne olduğunu hiçbir zaman öğrenemediğini kendi ağzından dinledik; uzun yeraltı yollarından geçerek ulaştığı basık tavanlı bir odaya tek başına kapatılalı ve kendisini umutsuzluğa kaptıralı bir saat olmuş, yanımıza getirmek için almaya gittiklerinde de papazların hiçbiri ona tek bir söz söylememişti.

Bu kadar güzellik karşısında bir an için kendilerinden geçen bizim dört sapkın adam, bir süre ancak hayran hayran seyrettiler bu çekicilikleri; güzelliğin etkisi saygıyı zorunlu kılar, en ahlâksız insan bile elinde olmaksızın

bir çeşit tapar ona, vicdan azabı duymaksızın karşı gelemez. Ama başımızın derde girdiği bu canavarlar böyle engeller karşısında acı çekecek insanlardan değillerdi:

— Hadi bakalım, Matmazel, –dedi başrahip–, çekiciliklerinizin arta kalan kısmı da, doğanın çizgilerinize aşırı bir cömertlikle yerleştirdiği güzelliklere uyuyor mu, gösterin bize, lütfen.

Ve şaşkına dönmüş olan bu güzel kız kendisine ne demek istediklerini anlayamadan kıpkırmızı kesildi, kaba Antonin onu kolundan yakaladığı gibi tekrarlanmasına olanak vermeyecek kadar uygunsuz küfürler, en adi hakaretler arasında:

— Bırak bu gülünç davranışları, küçük fahişe, –diye bağırdı–, hemen şimdi çırılçıplak soyunmanı istiyoruz, hâlâ anlayamadınız mı...

Yeni göz yaşları... yeni korunmalar, ama, Clément bu gönül çekici kızı hiç zaman kaybetmeden yakalayıp güzelliklerini koruyan örtüleri bir dakika içinde yok ediverdi.

Kuşkusuz şimdiye dek bundan daha beyaz bir ten, daha düzgün kıvrımlı bir vücut görülmemiştir yeryüzünde, ama gördüğüm bu güzellikleri çizmek benim fırçama düşmez tabiî; bu kadar körpe bir vücut, bu kadar saf ve ince bir insan az sonra bu barbarların avı olacaktı. Doğa, genç kıza, sanki sırf onların saldırması için vermişti bunca güzelliği.

Çevresinde bir çember oluşturuldu, ve

tıpkı benim yapmış olduğum gibi, zavallı kız, çemberi baştan sona dolaştı. Ateşli Antonin'in karşı koyacak gücü kalmamıştı, bu yeni gelişmekte olan güzelliklere yapılan acımasız bir saldırı sunguyu ortaya çıkardı ve tanrının ayakucunda övgüler birbirini izledi... Bu sırada Raphaël daha ciddî şeyler düşünmenin sırası geldiğini görür; o da bekleyecek durumda değildir, kurbanını yakalar, arzularına göre yerleştirir; yeni yeni güzellikler serilir gözlerimizin önüne, hem de ne güzellikler! Gösterdiği özenleri yeterli bulmayarak Clément'dan kendisine yardım etmesini ister. Octavie ağlar, kimse duymaz sesini; bu iğrenç İtalyan'ın gözleri alev alev yanar; saldırıyla ele geçireceği bölgenin sahibidir artık, tüm direnmeleri iyice önlemek için çevre yolları incelemektedir sanki; tek bir hile, tek bir hazırlık yapılmaz. Başkaldıranla arasındaki aşırı orantısızlığa rağmen saldırıcı fetih hareketine girişmekten geri kalmaz; kurbanının yürek paralayıcı feryadı zaferini ilân eder. Ama hiçbir şey bu gururlu galibin içini sızlatamaz; bağışlanmasını dileyen bir görünüm aldıkça iğrenç adam onu daha acımasızca sıkar kollarında ve zavallı kız, tıpkı benim gibi, bakireliğini kaybetmeksizin rezilce kirletilir.

— Hiçbir zaman böylesine güç kazanılmamıştır defne yaprakları, –dedi Raphaël kendisine çeki-düzen vererek–, onları koparırken hayatımda ilk kez başarısızlığa uğrayacağımı sandım.

— Ben de şurasını ele geçireyim, –dedi Antonin kızın kalkmasına fırsat vermeden–, sipere yalnızca bir gedik kalmış, siz de en darını açmışsınız.

Bunları söyler söylemez, savaşa gururla katılarak, bir dakika içinde bölgeyi ele geçirdi; yeni iniltiler duyuldu...

— Tanrı'ya şükürler olsun, –dedi bu iğrenç canavar–, yenilenin yanık türkülerini duymasaydım yenildiğimi sanacaktım az daha, zaferlerim ancak göz yaşlarıyla ödüllendirildiği an bir değer kazanmış olur.

— Gerçekte, –dedi Jérôme elinde ince değnekler olduğu halde ilerleyerek–, bu tatlı duruşu bozmayacağım, çünkü tasarılarıma fazlasıyla uyuyor.

İnceledi, dokundu, okşadı, hava birdenbire korkunç bir ıslık sesiyle yankılandı. Bu güzel etler hemen o an renk değiştiriverdiler, en canlı kiraz pembesi zambağın parıltısıyla karıştı; ılımlılık, eğer bu garip alışkanlıklarını yönetecek olsaydı, belki bir an için bu tuhaf sevişmeyi durdurabilirdi, ama bu da kendi yasalarına karşı yadsınmaz bir cinayet olurdu. Bu dinsiz, imansız papazı hiçbir şey durduramadı, öğrenci kız yakındıkça naibin sertliği arttı... tüm davranışları aynı biçimde cevaplandırıldı, zaten hiçbir şey bağışlamayı gerektirmez onların gözünde; az sonra barbarlığının izlerini taşımayan tek bir yer kalmamıştı bu güzel vücutta,

ve hain adam, en sonunda, iğrenç zevklerinin kanlı kalıntıları üzerinde söndürdü ateşini.

— Bunların tümünden daha yumuşak davranacağım size, –dedi Clément güzel kızı kolları arasına alıp mercan ağzına iğrenç bir öpücük yapıştırarak–... işte kurban edeceğim tapınak...

Venüs'ün kendi elleriyle yaratmış olduğu bu tapılacak ağıza kondurulan birkaç yeni öpücük ateşini daha da alevlendirmişti. Pis yılan bir gülü kirletiyordu. Kendisini zevke ulaştıran iğrenç sapıklıklara uymaya zorladı kızı, Octavie kendini korudu, ama az sonra susmak zorunda kaldı, şehvet adamı zaferler kazanmıştı, ve hazların mutlu organı, aşkın en tatlı sığınağı bu iğrençliklerle lekelendi.

Gecenin geri kalan bölümü bildiğiniz gibi geçti, ama genç kızın güzelliği, dokunaklı yaşı bu vicdansız adamların tutkularını daha da ateşlendirmişti, tüm canavarlıkları arttı ve acıma duygusundan çok doymuşlukları, bu zavallıyı odasına göndermekle en azından ihtiyacı olan birkaç saatlik bir dinlenme fırsatı verdi ona. Hiç olmazsa bu ilk gece onu birazcık avutmak isterdim, ama geceyi Antonin'le geçirmek zorundaydım, dolayısıyla da asıl yardıma ihtiyacı olan bendim; bu ahlâksız adama kendimi beğendirmek değil –bu deyim de pek uygun düşmedi ya– ama sapkın zevklerini bir başkasından daha fazla uyandırmış olmak şanssızlığına uğramıştım; uzun süreden beri

dört, beş geceyi odasında geçirmediğim hafta hemen hemen yok gibiydi.

Ertesi gün odama döndüğümde yeni arkadaşımı göz yaşları içinde buldum; beni yatıştırmak için söylenmiş olan tüm sözleri tekrarladım ona; tıpkı beni hiçbir zaman yatıştırmayı başaramadıkları gibi, ben de onu yatıştırmayı bir türlü beceremedim. Bu denli beklenmedik bir kader değişikliğinde avunmak pek de kolay değildir ya; aslında büyük bir dindarlık, erdem, şeref ve duygu yatıyordu bu genç kızın temelinde; durumunun korkunçluğunu fazlasıyla hissediyordu. Birçok geceyi kendisine büyük bir arzuyla sahip olan Raphaël'in yanında geçirdi; ama bu acımasız lütuf onu daha da mutsuz etmişti. Omphale, buradan çıkmakta eskiliğin bir önemi olmadığını, yalnızca papazların hevesleri, ya da bazı yeni zevk araştırmaları sayesinde sekiz gün içinde özgürlüğe kavuşulabileceği gibi, bu sürenin yirmi yıl da sürebileceğini söylemekte çok haklıymış; Raphaël buradan ayrılacağını kendisine bildirmeye geldiğinde Octavie aramıza katılalı daha altı hafta bile dolmamıştı... Omphale'in vermiş olduğu sözleri aynen tekrarladı, tıpkı onun gibi ortadan kayboldu ve ne olduğunu hiçbir zaman öğrenemedik.

Aramıza yeni bir katılmadan aşağı yukarı

bir ay geçti. Bu süre içinde Omphale gibi ben de bu evde yalnız olmadığımıza, kuşkusuz başka bir bölümde aynı sayıda kızın yaşadığına kesinlikle inanma fırsatını elde ettim; Omphale yalnızca kuşkulanmıştı, çok daha inandırıcı olan serüvenimse kuşkularımızı tümüyle doğrulayıp bunun gerçek olduğunu ortaya koydu; bakın her şey nasıl meydana geldi:

Geceyi Raphaël'in yanında geçirmiştim ve alışageldiği üzere sabahın yedisinde yanından ayrılıyordum, tam o sırada, şimdiye dek hiç görmediğim, bizimki kadar yaşlı ve iğrenç bir papazla karşılaştık koridorda, yanında on sekiz, yirmi yaşlarında, bana son derece güzel görünen, ressam tablolarına model olmak için yaratılmış bir kız vardı. Beni odama kadar götürmek zorunda olan Raphaël bir süre duraksadı; kızla yüz yüze gelmiştik, papaz, gözlerimden saklamak için onu nereye sokuşturacağını bilemiyordu.

— Bu yaratığı nereye götürüyorsunuz? –diye sordu başrahip öfkeyle.

— Sizin odanıza, saygıdeğer peder, –dedi iğrenç adam–. Piskopos hazretleri dün akşam verdikleri emri unuttular galiba.

— Size saat dokuzda demiştim.

— Hayır, yedide, Monsenyör, ayinden önce görmek istediğinizi söylemiştiniz.

Bu süre içinde yüzüme aynı şaşkınlıkla bakan bu kız arkadaşını dikkatle inceliyordum.

— Olmuş bir kere, boşver, –dedi Raphaël beni de kızla birlikte yeniden odasına sokarak–. Bakın, Sophie,– diye devam etti kapıyı kapatıp freri dışarıda bekleterek–, başka bir bölümde oturan bu kız, senin kendi bölümünde yaptığın görevi yerine getiriyor, o da başrahibedir; bence iki başrahibemizin tanışmasında hiçbir sakınca yok; bu tanışma töreninin tam olarak gerçekleşmesi için Marianne'ı çırılçıplak göstereceğim sana.

Bana pek yırtık, pek yüzsüz bir kız gibi görünen bu Marianne hemen o an soyunuverdi. Raphaël, kendi gözleri önünde, hayasızlığı son sınırına vardırarak utangaçlığım karşısında zaferler kazanmak isteyen bu yeni Sapho'nun saldırılarına katılmaya zorladı beni. İki, üç kez tekrarlanan bu gösteri keşişin arzularını yeniden alevlendirdi, Marianne'ı kavrayarak en seçkin zevklerine boyun eğdirdi, bu arada ben de güzel bir görüntü sağlıyordum önlerinde. Sonunda, bu yeni ahlâksızlığından son derece mutlanarak, ağzımızı sıkı tutmamızı emretmeyi unutmaksızın herbirimizi kendi yönümüze gönderdi.

Bu sırrı benden istendiği gibi saklayacağıma söz verdim ve arkadaşlarımın yanına geri döndüm; bu çığırından çıkmış ahlâksızların canavarca zevklerine bizden başka kimselerin de hizmet ettiğine artık kesinlikle inanmıştım.

Octavie çok geçmeden unutuldu; yerini,

kendisi kadar güzel olmamakla birlikte, taptaze, sevimli ve albenisi olan on iki yaşında küçük bir kız aldı. Florette de, sırası gelince, Omphale gibi durumunu bildireceği konusunda yeminler ederek çıkıp gitti; ama yine onun gibi bu talihsiz kızdan da ses seda çıkmadı. Çok geçmeden yerini alan on beş yaşındaki güzel Dijon'lu kız beni de Antonin'in iğrenç sevgisinden kurtardı, ama bu papazın sevgisini kaybettiğim an hiç kuşkusuz ötekilerin de yakınlığını kaybedeceğimi fark ettim. Bu günahkârların kararsızlığı geleceğim konusunda titretti beni, emekliliğimi haber vereceklerini hissettim; bu acımasız gönderilişin bir ölüm emri olduğuna artık kesinlikle inanmıştım, bunları öğrendikten sonra bir saniye olsun kaygulanmadan yaşamak imkânı ortadan kalkmıştı. Bir saniye dedim! içinde bulunduğum bu mutsuz durumdan sonra yaşamayı arzulayabilecek miydim, benim için en büyük mutluluk buradan kurtulmak değil miydi?

Endişelerimi yatıştıran bu düşünceler, itibarımı yükseltmek için hiçbir girişime başvurmaksızın geleceğimi büyük bir boyun eğişle beklememi sağladı. Kötü davranışları çökertiyordu beni, benden şikâyetçi olmadıkları tek bir saniye, cezalandırılmadığım tek bir gün yoktu; Tanrı'ya dua ediyor, buradan kurtulmamı sağlayacak emri bekliyordum; Kader'in eli beni hep aynı acılar içinde kıvrandırmaktan bıkmış olacak, yeni felâketlere sürüklemek için

bu bataklıktan kurtardığında belki de bu emeklilik emrini almak üzereydim. Olayların üzerinde durmayı bir yana bırakalım, hepimizi bu iğrenç evden neyin kurtardığını açıklamakla başlayayım işe.

Hayatım boyunca başımdan geçen tüm olaylarda karşılaştığım gibi, ödüllendirilmiş kötülüğün korkunç örnekleri bu koşullar içinde sürüp gitti; beni acılar içinde kıvrandıran, aşağılayan, zincirlere vuranların tüm cinayetleri, Tanrı sanki erdemin gereksizliğini bana göstermeyi iş edinmişcesine, gözlerimin önünde ödüllendiriliyordu; bu uğursuz ders beni hiçbir zaman yola getiremedi, ve başımın üstünde asılı duran kılıçtan kaçmam gerekse bile hiçbir şey ölünceye dek kalbimdeki tanrının tutsağı olmamın önüne geçemez.

Bir sabah, hiç beklemediğimiz halde, Antonin odamıza geldi, papanın yakın akrabası olan ve onun himayesi altında bulunan saygıdeğer peder Raphaël'in bu ulu din adamı tarafından Saint François tarikatına başkan olarak atandığını bildirdi.

— Ve ben de, çocuklarım, -dedi-, Lyon başrahipliğine geçiyorum; bu evdeki yerimizi, belki de bugün buraya varacak olan, iki yeni pedere devredeceğiz; onları daha tanımıyoruz, hepinizi burada tutabilecekleri gibi evlerinize göndermeleri de mümkün; ama, geleceğiniz ne olursa olsun, hem kendi yönünüzden, hem

de burada bıraktığımız iki meslektaşımızın şerefi için davranışlarımızın ayrıntılarını gizlemenizi ve yalnızca saklamanıza imkân olmayan noktaları açıklamanızı öğütlerim hepinize.

İsteklerini geri çevirmemize izin vermeyecek kadar güzel bir haberdi bu; tüm arzularını yerine getireceğimize söz verdik, ahlâksız adam dördümüzle de vedalaşmak istedi. Mutsuzluklarımızın sona ereceğini sezinlemenin verdiği şevkle son darbelere yakınmaksızın katlandık; ondan hiçbir şey esirgemedik ve bir daha buluşmamak üzere yanımızdan ayrıldı. Her zamanki gibi yemeklerimizi dağıttılar; aşağı yukarı iki saat kadar sonra Clément, hem yaşları, hem de görünüşleriyle saygı uyandıran iki din adamıyla birlikte odamıza girdi.

— Kabul ediniz, aziz peder, -dedi içlerinden biri Clément'a-, bu ahlâksızlığın korkunçluğunu, Tanrı'nın bunlardan böylesine uzun süre acı çekmesinin garipliğini kabul ediniz.

Clément alçak gönüllülükle her şeyi kabullendi; kendisinin de, arkadaşlarının da yeni bir şey icad etmediklerini, her şeyi aynen bu durumda bulduklarını söyleyerek özürler diledi; doğrusunu söylemek gerekirse kişiler sık sık değişiyordu, ama onlar bu düzeni kurulu bulmuşlardı burada, dolayısıyla kendilerinden öncekilerin göstermiş olduğu yolu izlemişlerdi yalnızca.

— Kabul, -diye söze başladı yeni başrahi-

bimiz olduğunu sandığım peder–, söylediklerinizdoğru, kabul ediyorum, ama bu iğrenç ahlâksızlığı bir an önce yok edelim, pederim, burada olup bitenler toplumdaki insanları bile ayaklandıracak korkunçlukta, bunların din adamları üzerinde ne etkiler yapacağını varın siz düşünün.

Daha sonra bizlere dönerek ne yapmak niyetinde olduğumuzu sordu. Kızların hepsi de ya memleketine, ya da ailesinin yanına dönmek istediğini söyledi.

—Bu isteğiniz gerçekleşecek, –çocuklarım, diye cevap verdi papaz–, hattâ istediğiniz yere gidebilmeniz için hepinize gerekli olan parayı da vereceğim, ama birbirinizin ardı sıra, iki gün arayla ve yayan olarak yola çıkmalı, bu evde olup bitenlerden kimseye bir şey açıklamamalısınız.

Ona yeminler ettik... ama başrahip verdiğimiz bu sözlerle yetinmedi, kutsal eşyalara yaklaşmamızı istedi; hiçbirimiz bunu reddetmedik ve orada, mihrabın önünde, bu manastırda geçen olayları gizleyeceğimize yeniden yemin ettirdi bizlere. Ben de ötekiler gibi yemin ettim, şimdi bu yeminimi yanınızda bozuyorsam, Madam, bunun nedeni, iyi yürekli papazın ettirdiği yeminin kelimelerinden çok bununla güdülen amacı sezinlemiş olmamdır; onun istediği hiçbir zaman herhangi bir şikâyette bulunulmamasıydı, bu serüvenleri size

anlatmakla pederlerin başına hiçbir kötülük gelmeyeceğinden eminim.

Önce arkadaşlarım gitti; buluşmak için birbirimizle randevulaşmamız yasaklanmış olduğu ve daha yeni başrahip gelir gelmez birbirimizden ayrıldığımız için bir daha görüşemedik. Grenoble'a gitmek istediğimi söyleyince oraya varabilmem için iki lui verdiler; bu eve geldiğimde üzerimde bulunan elbiseleri de geri aldım, sekiz luim hâlâ cebinde duruyordu; nihayet kötülüğün bu korkunç evinden bir daha hiç geri dönmemecesine kaçmanın, oradan bu derece beklenmedik ve güzel bir şekilde ayrılmanın verdiği sevinçle ormana daldım; tam üç yıl önce, yani yirmi beş yaşına basmama üç ay kala kendi kendime tuzağa düştüğüm yere, Auxerre yoluna çıktım.

İlk işim, elimde olmaksızın işlediğim günahları bağışlaması için yere kapanıp Tanrı'dan af dilemek oldu; bu yeminimi, büyük bir sevinçle ayrıldığım o rezil evdeki mihrapların, kirletilmiş mihrapların önünde ettiğim dualardan çok daha içtenlikle, çok daha ağırbaşlılıkla yerine getirdim. Sonra pişmanlık yaşları boşaldı gözlerimden.

«Yazık, çok yazık! –dedim kendi kendime–, eskiden uğursuzca kandırılan, çarpıtılan bir sofuluğun yönetiminde bu yoldan ayrıldığımda

tertemiz bir kızdım... Oysa şimdi ne kadar acıklı bir durumda görüyorum kendimi!»

Özgür olmanın yarattığı sevinçle bu uğursuz düşüncelerim biraz olsun yatışınca yoluma devam ettim. Sabrınızı taşıracağından korktuğum bu ayrıntılarla sizi daha fazla sıkmamak için, Madam, eğer doğru bulursanız, bana çok önemli şeyler öğreten, ya da hayatımın akışını değiştiren olaylar üzerinde duracağım yalnızca.

Birkaç gün Lyon'da dinlendikten sonra, bir gün, evinde kaldığım kadının aldığı yabancı bir gazeteye şöyle bir göz attığımda, yine günahın ödüllendirildiğini, felâketlerimin en başta gelen yaratıcılarından birinin yüksek mevkilere çıktığını görünce ne kadar şaşırdığımı anlatamam. Rodin, bir cinayet işlemesini önlediğim için beni acımasızca cezalandıran, kuşkusuz daha başka cinayetler işlediği için de Fransa'yı terk etmek zorunda bırakılan o alçak adam, bu gazete yaprağının yazdığına göre, hatırı sayılır bir aylıkla İsveç kralının hekimbaşılığına getirilmişti. «Talihi açık olsun rezil herifin, –dedim kendi kendime–, talihi açık olsun, çünkü Tanrı öyle istiyor, ve sen zavallı yaratık, tek başına acı çek, kimseye yakınmaksızın acı çek, çünkü keder ve sıkıntıların erdemin korkunç ortakları olması gerektiği buyurulmuş!»

Dauphiné yolunu tutmak için, bu taşra

kentinde beni azıcık bir mutluluğun beklediğini düşünerek, bu delice umutla dolu olarak üç gün sonra Lyon'dan ayrıldım. Bir çift gömlek ve ceplerimde bir sürü mendille her zamanki gibi yaya olarak ilerliyordum; Lyon'dan ancak iki fersah kadar uzaklaşmıştım ki yüzünde acı dolu bir havayla bana yaklaşan, kendisine biraz sadaka vermem için yalvaran yaşlı bir kadınla karşılaştım.

Sevecen bir yaradılışta olduğumdan, dünyada yardım etmek* kadar güzel hiçbir şey bulunmadığına inandığımdan, içinden birkaç kuruş alıp bu kadına vermek için hemen o an kesemi çıkardım; ilk bakışta yaşlı ve sakat sandığım bu aşağılık kadın meğerse benden çok daha çabukmuş, büyük bir çeviklikle paramı kaptığı gibi mideme indirdiği şiddetli bir yumrukla yere yıktı beni; ayağa kalktığımda, yüz adım kadar uzağımda durduğunu, yaklaşma cesaretini gösterdiğim an tehdit dolu hareketlerle üzerime yürüyen dört haydutla çevrili olduğumu gördüm...

«Oh! ulu Tanrı'm, –diye haykırdım acıyla–, daha başında evrenin en korkunç, en insafsız felâketleriyle cezalandırılmayan tek bir erdemli davranışta bulunamayacak mıyım!»

Bu korkunç anda tüm cesaretimi yitirmek üzereydim. Bugün Tanrı'dan bağışlamasını dili-

* Cezalandırılan yedinci erdem: yardımseverlik.

yorum, ama o sırada neredeyse kendisine başkaldırmak üzereydim. Önümde birbirinden iğrenç iki yol vardı: ya beni acımasızca soyan bu dolandırıcılarla birleşecektim, ya da Lyon'a dönüp kendimi ahlâksızlığın kucağına atacaktım... Tanrı beni bu yolda ezmeme iyiliğini gösterdi; ruhumda yeniden uyandırdığı ümitle, her ne kadar en korkunç talihsizliklere itilmişsem de, beni desteklemiş olduğu için kendisine teşekkürü borç bilirim. Suçsuz olmama rağmen bugün beni idam sehpasına götüren felâketler zinciri sayesinde ölüme kavuşacağım; yaşamak utanç, vicdan azabı, namus lekesinden başka hiçbir şey kazandırmayacağına göre ölüm ötekilerin yanında en az korkunç olanıydı benim için.

Grenoble'a gidebilmek için üzerimdeki azıcık eşyayı Vienne'de satmaya kararlı olarak yoluma devam ettim. Üzgün üzgün ilerliyordum, o sırada, şehirden bir çeyrek fersah uzakta, yolun sağ tarafına düşen ovada atlı iki adamın bir üçüncüsünü atlarının ayakları altında ezdiklerini gördüm... Bu korkunç manzara beni iki gözüm iki çeşme ağlatacak kadar etkiledi...

«İşte benden çok daha acınacak durumda olan bir zavallı, –dedim kendi kendime–; sağlığım da, gücüm de yerinde en azından, hayatımı kazanabilirim, ya hem yoksul, hem de benim gibi kötü bir durumdaysa, üstelik bundan sonraki günlerini de sakat olarak geçirecek. Ne

kadar güç bir hayat bekliyor onu!»

Kendimi her ne kadar bu acıma duygularından uzak tutmak istemişsem de, az önce bu duygular yüzünden ne denli acımasızca ce zalandırılmış olursam olayım, yine da ona yardım etmekten kendimi alamadım. Can çekişmekte olan insana doğru yaklaştım; yanımda azıcık ispirtolu su vardı, biraz koklattım; gözlerini açtı, ilk hareketi duyduğu minnettarlığı belirtmek oldu, beni tedaviye devam etmem için zorladı; yaralarını sarmak için gömleklerimden birini, hayatımı sürdürebilmem için yanımda kalan tek tük elbiselerden birini yırttım, bu adam için parça parça ettim. Yaralarından sızan kanları dindirdim, yorgunluk anlarımda yürüyüşümü hızlandırmak amacıyla yanımda, bir şişe içinde taşıdığım şarabı içmesi için ona verdim, geri kalanını da eziklerini ıslatmak için kullandım.

Sonunda, bu zavallı adam birdenbire gücünü ve cesaretini toplayıverdi; yürüyerek seyahat etmesine ve üzerindeki elbiselerin yırtık pırtık olmasına rağmen hiç de yoksul gibi bir hali yoktu, bazı pahalı eşyaları, yüzükleri, bir saati ve daha başka mücevherleri vardı, ama bu olaydan oldukça zarar görmüşlerdi. Nihayet, konuşabilecek duruma gelince, kendisine yardım eden iyilik perisinin kim olduğunu ve borcunu ödemek için ne yapabileceğini sordu. Gönül borcuyla dolu bir yüreğin bana geri

dönmemecesine bağlı kalacağına hâlâ inanacak kadar saf olduğumdan, acılarımı kollarıma göz yaşlarını boşaltan insanla paylaşmanın, hem de hiçbir şeyden çekinmeksizin paylaşmanın sonsuz zevkine erişebileceğimi sandım, tüm başımdan geçenleri bir bir sayıp döktüm, sözlerimi ilgiyle dinledi, içinde bulunduğum korkunç durumun kendisine fazlasıyla açıkladığı son felâketimi de anlatmayı bitirince:

— Hiç olmazsa benim için yaptıklarınızın karşılığını verebileceğim için ne kadar mutluyum bir bilseniz! –diye bağırdı–. Adım Dalville, diye devam etti bu serüvenci, buradan on beş fersah uzaktaki dağlarda çok güzel bir şatom var; benimle gelmek isterseniz, oraya çekilmenizi önereceğim size, bu sununun ince ruhunuzu ürkütmemesi için de bana ne şekilde yararlı olabileceğinizi hemen açıklayayım. Evli bir adamım ben, eşimin güvenebileceği bir kadına ihtiyacı var, geçenlerde kötü yürekli birinin işine son verdik, onun yerini size vermek istiyorum.

Koruyucuma alçakgönüllülükle teşekkür ettim ve haydutların kötü davranışlarıyla karşılaştığı bu tehlikeli yerlerde onun gibi bir erkeğin nasıl olup da adamlarını yanına almadan gezintiye çıktığını sordum...

— Biraz şişman, aynı zamanda genç ve güçlü olduğum için evimden Vienne'e bu şekilde gidip gelme alışkanlığını edineli uzun za-

man oldu,– dedi Dalville–; hem sağlığım, hem de kesem kazançlı çıkıyor bundan. Aslında, harcayacağım parayı düşünmemi gerektirecek bir durumda değilim, çünkü, Tanrı'ya şükür, çok zenginim, eğer evime gelme dostluğunu gösterirseniz bunun delilini kendi gözlerinizle görürsünüz. Başımın belâya girdiği o görmüş olduğunuz adamlar malı mülkü olmayan iki küçük kanton soylusudur, biri muhafız, ötekiyse jandarma; yani senin anlayacağın ikisi de hırsızın teki; geçen hafta Vienne'deki bir evde yüz liretlerini almıştım; bu paranın otuzda biri bile yoktu yanlarında, verdikleri sözle yetindim, bugün yolda onlara rastladım, bana olan borçlarını ödemelerini istedim... ve işte nasıl ödediklerini de gördünüz.

Birlikte yola koyulmamızı önerdiğinde kurbanı olduğu çifte felâkete ben de en az bu namuslu asilzade kadar üzülmüştüm.

— Gösterdiğiniz özenler sayesinde kendimi biraz daha iyi hissediyorum,– dedi Dalville–; gece bastırmak üzere, buradan iki fersah uzaktaki bir eve varalım her şeyden önce, yarın sabah bineceğimiz atları oradan sağlar, belki de aynı akşam evime varabiliriz.

Bana Tanrı tarafından gönderildiğini sandığım bu yardıma dört elle sarılarak yürümesi için Dalville'e yardım ettim, yol boyunca ona destek oldum, bilinen tüm yolları tamamen bırakıp keçi yollarından Alpler yönünde iler-

ledik. Gerçekten de iki fersah uzakta Dalville'in sözünü etmiş olduğu hanı bulduk, birlikte neşeyle ve namusluca çorbalarımızı içtik; yemekten sonra, geceyi yanında geçireceğim ev sahibesiyle tanıştırdı beni, ertesi sabah kiralık iki katırın sırtında, bize yaya olarak eşlik eden hanın uşağıyla birlikte, durmaksızın dağlara doğru ilerleyerek Dauphiné sınırına vardık. Dalville pek fena hırpalanmış olduğundan bu yolculuğun sonuna dek dayanamadı, buna hiç üzülmemiştim doğrusu, çünkü alışık olmadığım bu yolculuk beni de fazlasıyla yormuştu. Yol göstericimin hiç eksilmeyen özen ve iyiliklerini gördüğüm Virieu'de durduk, ertesi sabah yine aynı yönda yürüyüşümüze devam ettik.

Akşamın dördüne doğru dağın eteklerine vardık; burada yol hemen hemen geçilmez bir şekil aldığından Dalville, bir kaza olur korkusuyla, katırcıya yanımdan ayrılmamasını emretti ve boğazlar arasından ilerlemeye başladık; dört fersah kadar tırmanmamıza döne döne devam ettik, insanlardan ve yerleşme merkezlerinden öylesine uzaklaşmıştık ki bir an evrenin sonuna vardığımızı sandım. Elimde olmaksızın endişeye kapıldım. Bu aşılmaz kayalıklarda ilerlerken Ormanların Kutsal Meryemi manastırının bulunduğu ormanın dolambaçlı yollarını hatırladım ve insanlardan uzak yerlere karşı duymuş olduğum nefret burada da

titretti beni. Nihayet korkunç bir uçurumun kenarına kondurulmuş, sarp bir kayanın ucuna asılı gibi duran, ilk bakışta toplum insanlarından çok bir hayaletler evi izlenimini uyandıran şatoyu gördük. Şatoyu görüyorduk ama oraya giden tek bir yol yoktu sanki; bizim izlediğimiz, yalnızca keçilerin kullandığı, her tarafı taşlarla dolu olan bir patika sonsuz dönemeçlerle şatoya ulaşıyordu.

— İşte evim,– dedi Dalville şatonun gözüme çarptığını sandığı an; böyle kuytu bir yerde oturmasından duyduğum şaşkınlığı açıkladığımda bana son derece sert bir sesle insanın kendisine en elverişli yerde oturmaya hakkı olduğunu söyledi cevap olarak.

Bu ses tonundan hem şaşırmış, hem de son derece korkmuştum; felâket uçurumuna düşmüş olan hiçbir şey kaçıp kurtulamaz oradan, kendisine bağlı olduğumuz kişilerin tutumlarındaki az ya da çok açıklanmış bir değişiklik umudu boğar ya da güçlendirir; ama artık geri dönmeme olanak bulunmadığından hiçbir şey belli etmemeye çalıştım. Nihayet, bu eski evin çevresinde döne döne ilerlerken şato birdenbire karşımıza çıkıverdi; orada Dalville katırından inip bana da aynı şeyi yapmamı söyledi, katırların ikisini de uşağa iade etti, parasını ödedi ve geri dönmesini emretti, bu iş de hiç hoşuma gitmemişti.

— Neyiniz var, Sophie, –dedi yürüyerek

evine doğru ilerlerken–, Fransa'nın dışında değilsiniz ki, bu şato Dauphiné sınırları içindedir ve oraya bağlıdır.

— Olabilir, Mösyö,– diye cevap verdim–, olabilir, ama böyle tehlikeli bir yere yerleşmek nereden aklınıza geldi?

— Oh, tehlikeli yer mi–, dedi Dalville bir yandan yürürken bir yandan da beni sinsice süzerek–, yok canım, pek de öyle tehlikeli bir yer değil burası, çocuğum, ama namuslu insanların oturduğu bir yer hiç değil.

— Ah, Mösyö, –diye cevap verdim–, beni korkutuyorsunuz, hem nereye götürüyorsunuz beni?

— Kalpazanlara yardım etmeye götürüyorum, kaltak,– dedi Dalville, koluma sıkıca yapışıp biz geldiğimizde inen ve hemen ardımızdan kaldırılan köprüden zorla geçirerek–. İşte geldin,– diye ekledi bahçeye girer girmez–; şu kuyuyu görüyor musun? –diye devam etti kapının yanındaki büyük ve derin bir sarnıcı göstererek; zincire vurulmuş iki çıplak kadın bir hazneye su akıtan tekerleği çeviriyordu.*

— İşte arkadaşların ve işte görevin; günde on iki saat bu tekerleği çevireceksin, onu elinden bıraktığında arkadaşların gibi bir güzel dayak yersin, bu iş karşılığında sana günde

* Cezalandırılan sekizinci erdem: kalpazanların ölmek üzere olan şeflerinin hayatını kurtarması.

altı dirhem kara ekmekle bir tabak bakla verilecek. Özgürlüğüne gelince, unut onu, bir daha gökyüzünü hiç göremeyeceksin; yorgunluktan öldüğünde kuyunun yanında gördüğün şu deliğe, halen içinde bulunan otuz ya da kırk kadar kızın üstüne atacaklar seni ve yerine bir başkası bulunacak.

— Aman Tanrı'm,– diye bağırdım Dalville'in ayaklarına kapanarak–, lütfedin de hayatınızı kurtarmış olduğumu hatırlayın, şükran duygularınızın etkisiyle bir an bana mutluluğu sunar gibi oldunuz, böyle bir davranışla karşılaşabileceğimi hiç ummamıştım.

— Rica ederim, sayesinde beni avucunun içine aldığını sandığın bu şükran duygusundan ne anlıyorsun, –dedi Dalville–, iyi düşün, cılız yaratık, bana yardıma geldiğinde ne yapıyordun? Yoluna devam etmekle bana yardıma gelme olanakları arasından, kalbin öğütlediği için, bu sonuncuyu seçtin... Demek ki bir zevke kaptırmıştın kendini? Kendi kendine sunduğun bu zevkler için hangi kör olası şeytana uyup seni ödüllendirmemi istiyorsun, benim gibi altın ve bolluk içinde yüzen bir adamın, benim gibi bir milyondan fazla geliri olan ve keyfince yaşamak için Venedik'e geçmeye hazırlanan bir adamın senin gibi aşağılık birine borçlanmak için alçalmaya tenezzül edeceğini naslı düşünebiliyorsun?

Hayatımı kurtarmış bile olsan, kendin

için çalıştığından sana hiçbir şey borçlu olamam. Hadi, köle, iş başına, iş başına! şunu da kafana iyice sok, uygarlık doğanın kuruluşlarını alt-üst ederken yine de haklarını elinden almadı; doğa temelde güçlü ve zayıf kişiler yarattı, amacı bunların güçlüye bağlı olarak yaşamasıydı, her zaman kuzunun aslana, böceğin file boyun eğdiği gibi; insanın yeteneği ve aklı kişilerin durumlarını değiştirdi; artık toplum sınıflarını saptayan fizikî güç değildi, bunun yerini zenginlik almıştı. En zengin adam en güçlü adam oldu, en yoksuluysa en zayıf insan oldu, bunun yanı sıra kudreti, güçlünün zayıf üzerindeki önceliği her zaman doğanın yasaları arasında yer aldı, zayıfı köle eden zincirin en zengin ya da en güçlünün elinde olması ve en zayıf ya da en yoksulu ezmesi onun için hiçbir şey değiştirmez.

Ama doğa, Sophie, şu dilendiğin şükran duygularını hiç tanımaz; yasalarında yalnızca karşısındakini zorlayarak kendini zevke kaptıran kişinin kendi haklarından öteki lehine vazgeçmek zorunda olduğu açıklanmıştır. Bize hizmet eden hayvanlarda şu öğünüp durduğun duyguların bir örneğini görüyor musunuz? Senin üzerinde zenginliğim ya da gücümle egemenlik kurduğumda, kendi kendine hizmet ettin diye, ya da siyasetin bana hizmet edip kendini kurtarmanı öğütledi diye haklarımı sana terk etmem doğal mıdır?

Ama hizmet eşit kimseler arasında yapılmış olsa da hiçbir zaman yüksek bir ruhun gururu şükran duyguları yüzünden aşağılanmasına izin vermeyecektir. Başkasının sadakalarını kabul eden kimse her zaman aşağılanmamış mıdır, bu hissettiği aşağılanma ötekinin yapmış olduğu hizmetleri fazlasıyla ödemez mi –benzerinden üstün olmak gurur için büyük bir zevk değil midir, karşısındakini gönül borcu altında bırakan kimse için başka bir şeye gerek var mıdır, ve gönül borcu, bunu kabul eden kişinin gururunu kırarak, onun için bir yük oluyorsa, onu ne hakla bunu korumaya zorlayabiliriz? Beni gönül borcu altında bırakan kişinin gözleri her üzerime çevrilişinde neden aşağılanmama izin vermeliyim?

İyilikseverlik nasıl zayıf ruhlara özgü bir erdemse, nankörlük, bir kötülük olmaktan çok, güçlü ruhlara özgü bir erdemdir; köle, sahibi için, her zaman nankör olduğunu söyler, çünkü buna ihtiyacı vardır, öküz ya da eşek, konuşabilselerdi eğer, aynı şeyleri söyleyeceklerdi kuşkusuz; ama tutkuları ve davranışları doğa tarafından daha iyi yönetilen en güçlü insan yalnızca işine yarayan ya da hoşuna giden şeylere teslim olur. Eğer bir zevk duyuyorlarsa bırak istedikleri kadar yardım etsinler karşısındakilere, ama yardım etmiş olmak için kimseden bir şey istemesinler.

Bu sözlerden sonra Dalville cevap ver-

meme zaman bırakmadı, emirleri üzerine iki uşak beni sıkıca yakalayıp soydu ve iki arkadaşımla birlikte zincire vurdular; hemen aynı akşam, yaptığım uzun yürüyüşten sonra bir an olsun dinlenmeme izin verilmeksizin, onlara yardım etmek zorunda bırakıldım. İşlerini bitirmiş olan kalpazan çetesi üyeleri, başlarında şefleri olduğu halde beni incelemeye geldiklerinde bu uğursuz tekerleğin başına geçeli daha on beş dakika dolmamıştı bile. Özellikle zavallı vücudumda haksız yere taşıdığım hırsız damgasıyla ilgili acı alay ve saygısızca davranışlarla canımı çıkardılar; yanıma yaklaştılar; elimde olmaksızın gözlerinin önüne serdiğim şeylerle acımasızca alay ederek her yanımı kabaca elledıler.

Bu acıklı sahne tamamlandığında biraz uzaklaştılar; bunun üzerine Dalville, her zaman yakınımızda duran bir arabacı kırbacını eline alıp kolunun tüm gücüyle vücudumun her bölümünde beş ya da altı kez şaklattı:

— Görevini boşlayacak olursan işte böyle cezalandırılacaksın, alçak–, dedi, vücudumu kırbaçlayarak–; bunu, görevini yerine getirmediğin için değil, ama görevini boşlayanlara nasıl davrandığımı göstermek için yapıyorum.

Her kırbaç vuruşu derimin bir parçasını götürdüğünden ve şimdiye dek de Bressac'ın da, barbar papazların da elinden böylesine şiddetli acılar duymadığımdan zincirlerimin

arasında çırpınarak korkunç sesler çıkardım; bu çırpınma ve feryatlarım beni seyreden canavarlar için alay konusu oldu; ve orada, intikam ya da iğrenç hazlarla yönetilen insanların yanı sıra, gururlarını tatmin ve iğrenç meraklarını gidermekten başka hiçbir neden olmaksızın aynı çekicilikleri tatmak için son derece barbar bir biçimde örgütlenmiş insanların da bulunduğunu acı bir şekilde öğrenme mutluluğuna eriştim. Demek ki insan yaratılıştan kötü, demek ki zevk çılgınlığı sırasında olduğu gibi dinginlik anında da, tüm durumlarda da benzerinin acıları onun için iğrenç birer zevk haline gelebiliyor.

Bu kuyunun çevresine birbirinden ayrı, hapishane gibi kilitli ve kapkaranlık üç hücre yerleştirilmişti; beni bağlamış olan uşaklardan biri hücremi gösterdi, benim için ayrılmış olan su, bakla ve ekmeği alarak odama çekildim. Orada kendimi tamamen durumumun tüm korkunçluğuna rahatlıkla bırakabildim.

«Yeryüzünde içlerindeki şükran duygularını yok edecek kadar, namuslu bir insan beni kendisine minnet duyacak bir duruma soktuğu an büyük bir zevkle kendimi kul-köle edeceğim bu erdemi içlerinde boğacak kadar barbar insanların bulunması mümkün müdür? –diyordum kendi kendime–; bunları böyle insandışı bir şekilde içlerinde öldürenler canavar değil de nedir?»

Göz yaşlarıyla desteklenen bu düşüncelere dalıp gitmişken hücremin kapısı birdenbire açıldı; gelen Dalville'di. Tek kelime söylemeksizin, tek bir söz mırıldanmaksızın kendisini aydınlatan mumu yere bıraktı, vahşi bir hayvan gibi üzerime saldırdı, kendimi korumak için karşı koyuşlarımı yumruklarıyla savuşturarak, düşüncemin ürünlerini hor görerek beni arzularına kurban etti, hoyratça tatmin oldu, yeniden eline aldı ışığını, dışarı çıktı ve kapıyı kilitledi.

«Eh, iyi, –dedim kendi kendime–, bir insana bundan daha fazla hakaret edilebilir mi, böyle bir adamla ormanların en az ehlileştirilmiş hayvanı arasında ne gibi bir fark olabilir ki?»

Bir saniye bile dinlenmeye fırsat bulamadan güneş yükseliverdi, hücrelerimiz açıldı, bizleri yeniden zincire vurdular ve yeniden yürek karartıcı işimize başladık. Arkadaşlarım yirmi beş, otuz yaşlarında iki kızdı, geçirmiş oldukları felâketlerden aptallaşmış, çektikleri fiziksel acılardan, bu acıların çokluğundan biçimlerini yitirmiş olmalarına rağmen güzelliklerinin belirgin izlerini hâlâ üzerlerinde taşıyorlardı; uzun boylu ve alımlıydılar, birinin hâlâ son derece güzel saçları vardı. Aramızda geçen acıklı bir konuşma sonunda ikisinin de değişik zamanlarda, birinin Lyon'da, ötekinin de Grenoble'da Dalville'in metresi olduklarını öğrendim; onları bu korkunç sığınağa getir-

miş, bir süre daha eski yaşamlarını sürdürmüşler ve ona vermiş oldukları zevklerin karşılığında da Dalville tarafından bu alçaltıcı işe mahkûm edilmişlerdi.

Şu sıralarda Dalville'in gönül çekici bir metresi olduğunu öğrendim kızlardan, ama o, yolculuk hazırlıklarında bulunan sevgilisini Venedik'te izleyeceğinden kendilerinden çok daha şanslıydı; ancak Dalville'in son olarak İspanya'ya geçirmiş olduğu hatırı sayılır paralar kendisine İtalya için beklediği poliçeleri sağlarsa çıkacaktı bu yolculuğa, çünkü Venedik'e götürmek istemiyordu altınlarını; oraya hiçbir zaman para göndermemişti, kalp paralarını iş yaptığı kişilere oturmayı düşündüğü ülkenin dışındaki ülkelerde geçiriyordu; bu sayede, yerleşmek istediği yerde başka bir krallığın paralarıyla zenginliğini sağlamış olduğundan çevirdiği dolaplar hiçbir zaman ortaya çıkarılamayacak, serveti de sağlam bir şekilde giderek artacaktı. Ama hepsi bir an içinde yok olabilirdi, uzun süreden beri işten el çekmeyi tasarlıyordu, ama bu, servetinin büyük bir kısmını tehlikeye atmış olduğu son işine bağlıydı; eğer Cadix kalp kuruşlarıyla luilerini kabul eder ve bunun için kendisine Venedik için çok değerli poliçeler gönderirse günlerinin geri kalan bölümünü mutluluk içinde geçirebilecekti; eğer sahtekârlık ortaya çıkacak olursa ihbar

edilmek ve hak ettiği idam cezasına çarptırılmak tehlikesiyle karşı karşıya kalacaktı.

«Ah,– dedim kendi kendime bu durumları öğrenince–, kader en azından bir kez adil davranacak, böyle bir canavarın başarı kazanmasına izin vermeyecek, böylece hepimizin de intikamı alınmış olacak...»

Her gün saat on ikide dinlenmemiz için iki saat izin veriyorlardı, biraz soluk almak ve yemeklerimizi yemek için odalarımıza çekilerek yararlanıyorduk bundan; saat ikide bizi yeniden zincire vuruyorlar ve şatoya dönmemize izin vermeksizin geceye kadar tekerleği çevirtiyorlardı. Yılın beş ayında bizleri böyle çıplak tutmalarının nedeni bu aşırı çalışmayla dayanılmaz hale gelen sıcakların yanı sıra, arkadaşlarımın kesinlikle söylediğine göre, yabanıl efendimizin zaman zaman uyguladığı darbelere daha iyi hedef olmamız içindi. Kışın bir pantolonla dar bir yelek veriyorlardı, her tarafımızı sıkı sıkıya saran bu elbiseler de cellâdımızın darbeleri için vücutlarımızı aynı kolaylıkla ortaya koyuyordu.

O gün Dalville hiç görünmedi, ama gece yarısına doğru odama gelip bir gün önceki davranışını aynen tekrarladı. Acı kaderimi hafifletmesi dileğiyle kendisine yalvarmak için bu andan yararlanmak istedim.

— Ne hakla bunları söyleyebiliyorsun,– dedi barbar adam arzularını doyurunca–, hevesi-

mi bir an seninle geçiştirmek istediğim için mi bu hakkı buluyorsun kendinde? Karşılığında zararını karşılamamı istediğin lütuflara sahip olmak için ayaklarına mı kapanacağım yani? Senden hiçbir şey istemiyorum... her istediğime kendim sahip olurum ve senin üzerinde bir hakkımı kullandıysam, bir ikincisini kullanmamak için ortada bir neden bulunduğu kanısında da değilim. Davranışlarımda aşkın da hiç yeri yoktur, kalbimin şimdiye dek tanımadığı bir duygudur bu. Kadınları zorunluluk yüzünden kullanırım, tıpkı başka bir ihtiyaç için kullanılan küpler gibi, ama paramın ve sertliğimin arzularıma boyun eğdirttiği bu varlığa ne sevgi, ne de saygı gösteririm; ele geçirdiğim her şeyi yalnızca kendime borçlu olduğum, ondan yalnızca boyun eğmesini istediğim için, tüm bunlardan sonra ona karşı neden bir gönül borcu duyacakmışım, anlamıyorum. Ondan daha güçlü olduğu için ormanda bir adamı soyan hırsızın, yaptığı kötülükten ötürü, soyulan kişiye gönül borcu duyması gerektiğini söylemekle senin söylediğin şey aynı kapıya çıkıyor; bir kadına yapılan hakaret de aynı şeydir, bu, ikinci bir sövgü için bir başlangıç olabilir, ama onun zararlarını karşılamak için hiçbir zaman yeterli bir neden olamaz.

Hazlarını tatmin etmiş olan Dalville bu sözleri söyler söylemez beni yeni düşüncelerin

kucağına atarak çekip gitti, tabiî bu düşüncelerin hiç de onun yararına olmadığını tahmin etmişsinizdir. Akşam bizleri çalışırken görmeye geldi ve gün içinde yeterli suyu sağlayamadığımızı görünce arabacı kamçısını kaptığı gibi her üçümüzü de kan içinde bıraktı; ama bu, aynı gece odama gelip (öteki kızlardan daha yumuşak davranmamış olduğum halde) tıpkı öbür günler gibi arzularını tatmin etmesini engellemedi.

Ona vücudumda açtığı yaraları gösterdim, elbiselerimi yırtıp yaralarını sardığım zamanı hatırlatmaya cesaret ettim, ama Dalville, üzerimde zevkini çıkarmaya devam ederken, yakınmalarıma bir sürü değişik küfürle karışık bir düzine tokatla cevap verdi ve işini bitirir bitirmez beni her zamanki gibi öylece bırakıp gitti. Bir ay kadar süren bu oyunun ardından cellâdım, benden artık o korkunç işkencelere katlanmamı istemeyeceğini bildirme lütfunda bulundu, bunu her an bekliyor, ama elde edebileceğimi hiç sanmıyordum. Bununla birlikte yaşantım hiç değişmedi, az ya da çok bir rahata kavuşamadığım gibi kötü davranışlarında da ne az, ne de çok bir değişme oldu.

Bu dayanılmaz durum içinde bir yıl akıp geçti, o sırada. Dalville'in büyük servet sahibi olduğu, Venedik için arzuladığı kıymetli kâğıtlarda sürülerle geldiği, bunların dışında kendisinden hâlâ birkaç milyon kalp para istendi-

ği, karşılıklarının kıymetli kâğıt olarak Venedik'e geçirileceğinin garanti edildiği haberi yayıldı. Bu kara ruhlu adamın böylesine parlak ve umulmadık bir servete kavuşması imkânsızdı; kaderin benim için hazırladığı yeni örnek buydu işte, beni hâlâ zaferin suça, mutsuzluğun da erdeme eşlik ettiğine inandırmak için uyguladığı yeni yöntem buydu işte.

Dalville gitmeye hazırlandı, yola çıkmadan bir gün önce, uzun süreden beri ilk kez beni görmeye geldi; hem yola çıkacağını, hem de sahip olduğu serveti bildiren kendisi oldu. Ayaklarına kapandım, özgürlüğümü bağışlaması ve Grenoble'a gidebilmem için gönlünden kopan parayı vermesi için ısrarla yalvardım.

— Grenoble'da beni ihbar edersin.

— E, peki, Möysö, –dedim bacaklarını göz yaşlarımla sulayarak–, öyleyse oraya ayak basmayacağıma yemin ediyorum; hattâ kendinizi inandırmak için daha iyisini yapın, beni de Venedik'e götürün; belki de orada kendi ülkemdeki kadar nasırlaşmamış kalplere rastlarım, beni serbest bırakmaya karar verdiğiniz an, inandığım en kutsal şeyler üzerine yemin ederim, sizi hiç rahatsız etmeyeceğim.

— Sana hiçbir yardımda bulunmayacağım, tek bir ekü bile vermeyeceğim,– diye sertçe cevap verdi bu alçak adam–, sadaka ya da yardımseverlik denilen şey yaradılışıma son derece iğrenç geliyor, elimdekinin üç katı altınla da

kaplansam yardım dilenen birine kırk para bile vermeyi kabullenemem; hiçbir zaman ayrılmayacağım kesin ilkelerim vardır bu konuda. Yoksul, doğanın düzeni içinde yer almıştır; doğaysa, değişik güçlerde insanlar yaratarak, uygarlığımızın yasalarına getirdiği değişikliklerde bile bu eşitsizliği korumayı arzulayarak bizleri inandırmıştır.

Güçsüz yoksulun yerini aldı, bunu sana daha önce de söylemiştim, onun derdine merhem olmak kurulu düzeni ortadan kaldırmak, doğa düzenine karşı çıkmak, en ulu kuruluşlarının temelinde yatan dengeyi alt üst etmek demektir. Topluma tehlikeli olabilecek bir eşitlik için çalışmaktır, gevşeklik ve tembelliği isteklendirmek, kışkırtmaktır, eğer canı yardım etmek istemiyorsa, bu yardımı çalışmadan elde etmeğe alışmış olan yoksula zengini soymayı öğretmektir.

— Oh Mösyö, bu ilkeler ne kadar da katı! eğer zengin olmasaydınız bu şekilde konuşabilir miydiniz?

— Yeterince zengin sayılabilmem için çok para kazanmam gerek, ama kaderi yenmesini bildim; insanı her zaman ya ipe, ya da akıl hastanesine götüren o erdem hayaletini ayaklar altına almasını bildim; din, iyilikseverlik ve insanca duyguların servete giden her yolu engellediklerini zamanında fark etmesini bildim, insanların boş inanç kalıntıları üzerinde

sağlamlaştırdım geleceğimi. Tanrısal ve insansal yasaları alaya alarak, yoluma çıkan güçsüzleri her zaman feda ederek, başkalarının iyi niyet ve saflığından yararlanarak, yoksulu iflâs ettirip zengini soyarak dalkavukluk ettiğim tanrının sarp tapınağına ulaştım. Neden taklit etmedin beni? mutlu kaderin avucunun içine kadar gelmişti, buna yeğ tuttuğun imgesel erdem kendisi için yaptığın fedakârlıklardan ötürü seni avundurdu mu? Artık çok geç, zavallı insan, artık çok geç; otur ağla yaptığın hatalar için, acı çek ve saflığının sana kaybettirdiklerini, eğer elindeyse, o saygı duyduğun hayaletlerinin koynunda bulmaya çalış.

Bu acı sözlerin ardından Dalville üzerime saldırdı... ama beni öylesine tiksindirmiş, korkunç sözlerinden öylesine nefret etmiştim ki onu sertçe ittim; güç kullanmak istedi, yine de başaramadı, vahşet gösterileriyle zararını çıkardı; darbeleriyle çürük içinde bıraktı vücudumu, ama arzuladığı zaferi elde edemedi; başarı kazanamadan söndü ateşi, çılgın yaratığın göz yaşları en sonunda bana etmiş olduğu hakaretlerin intikamını aldı.

Ertesi gün, yola çıkmadan önce, bu hain adam, örneğiyle Andronic'lerin, Neron'ların, Venceslas'ların ve Tibére'lerin* tarihlerinde bile

* *Andronic I:* Doğu imparatoru (1112-1185). Tahtına geçmek için Alexis II yi boğdurur, İsaac II tara-

rastlanmayan yeni vahşet ve barbarlık sahnelerine kurban etti hepimizi. Herkes metresinin de onunla gideceğini sanıyordu, öyle bir hava yaratmıştı; tam ata binileceği sırada metresini bize doğru getirdi:

— işte senin yerin burası, adi yaratık, –dedi soyunmasını emrederek–, arkadaşlarımın beni her zaman hatırlamasını istiyorum, bunun için de en çok tutkun olduğumu sandıkları kadını hediye ediyorum onlara; ama burada yalnızca üç kişiye gerek olduğundan... silâhlarımı kullanmak zorunda kalabileceğim tehlikeli bir yolculuğa çıktığımdan tabancalarımı içinizden birinin üzerinde deneyeceğim.

Bunları söyledikten sonra tabancaların-

---

fından tahttan indirilir. *Andronic II:* (1258-1332). Türklere ve küçük oğluna karşı başarısız savaşlar yapar. *Andronic III:* (1295-1341). Büyükbabasını tahttan indirip yrrine geçer, Türklerle yiğitçe savaşır. *Andronic IV:* Babasını devirip yerine geçer ve ancak 1376-1379 yılları arasında iktidarda kalabilir.

Neron: (37-68). Roma imparatoru. Britannicus, annesi Agrippine, karısı Octavie'yi öldürtür, hıristiyanlara korkunç işkenceler çektirtir.

Venceslas I: Bohemya kralı; *Venceslas II:* Bohemya ve Polonya kralı; *Venceslas III:* Bohemya ve Macaristan kralı; *Venceslas IV:* Bohemya kralı ve Almanya imparatoru.

Tibére (İ.Ö. 42-İ. S. 37): Roma'nın ikinci imparatoru; Becerikliliği, gaddarlığı ve şüpheciliğiyle tanınmıştır. (Çev.)

dan birini doldurdu, tekerleği döndüren üç kadının da ayrı ayrı göğsüne tuttu ve en sonunda eski metreslerinden birine seslenerek:

— Uğurlar ola,– dedi beynini dağıtırken–, haberlerimi öbür dünyaya ilet, şeytana dünyanın en zengin haydutu Dalville'in hem Tanrı'nın, hem de onun yasalarına küstahça karşı gelen bir insan olduğunu söyle.

Bu talihsiz kız ruhunu hemen teslim edemedi, zincirlerinin altında uzun süre çırpındı, alçak adam bu iğrenç sahneyi zevkle seyretti; sonunda, yerine metresini yerleştirmek için, zincirlerini çözdürtüp dışarı çıkarttırdı, tekerleği dört ya da beş kez döndürmesini, kendi elinden bir düzine kırbaç yemesini görmek istedi; bu canavarlıkları sona erince, iğrenç adam, iki uşağın izlediği arabasına binip bir daha gözümüze görünmemek üzere uzaklaştı.

Dalville'in ayrılışının hemen ertesi günü her şey değişiverdi; yerine gelen yumuşak huylu, son derece mantıklı bir adamdı, hepimizi derhal serbest bıraktırdı.

— Bu hiç de kadınların yapabileceği bir iş değil,– dedi iyilikle–, bu makineye hizmet etmek hayvanlara düşer; zaten mesleğimiz, nedensiz yere işlenen kötülüklerle yüce Yaratıcı'ya hakaret etmeden bile, alabildiğine günah yüklü.

Bizleri şatoya yerleştirdi, hiçbir çıkarı olmakszın Dalville'in metresini evin içinde eskiden karıştığı bütün işlerin başına getirdi,

arkadaşımla beni de atölyede paraları yontmakla görevlendirdi, bu kuşkusuz çok daha az yorucu bir işti, karşılığında da çok güzel birer oda ve şahane yemeklerle ödüllendiriliyorduk. İkinci ayın sonunda, Dalville'in yerine gelmiş olan Roland meslektaşının Venedik'e vardığını bildiren mutlu haberi verdi; oraya yerleşmiş, servetini eline geçirmiş, şimdi de gururlanabileceği tüm zenginliklerin zevkini sürüyordu.

Yerine gelmiş olan kişinin geleceği de onunki gibi olmalıydı kuşkusuz; ama zavallı Roland namusluydu, çabucak ezilmesi için gereğinden fazla namuslu. Şatoda her şeyin sakin olduğu, bu iyi yürekli efendinin yasaları altında, her ne kadar suç sayılsa da, işimizi rahatça ve zevkle yaptığımız bir gün, birdenbire duvarlar sarsıldı; köprüden başka bir geçit bulunmadığı için hendeklerden atlanıldı ve ev, adamlarımız kendilerini korumayı düşünecek zaman bulamadan, yüzü aşkın jandarmayla doldu. Teslim olmak zorunda kaldık, hepimizi hayvanlar gibi zincire vurdular ve Grenoble'a götürüldük.

«Oh, Tanrı'm, –dedim içeri girerken–, işte mutluluğa kavuşacağımı ümit etme çılgınlığına kapıldığım şehir.»

Kısa sürede görüldü kalpazanların davası, hepsi idam cezasına çarptırıldı. Taşıdığım damgayı görünce âdeta beni sorguya çekme zahmetine bile katlanmadılar ve ben de ötekilerle

aynı cezaya çarptırılacakken bu mahkemenin yüz akı, dürüst yargıç, sevilen vatandaş, aydın filozof, iyilikseverlik ve insanlığın ünlü ve saygıdeğer adını* Anılar tapınağına kazıyacağı tanınmış bir yargıcın merhametini kazanmaya çalıştım, beni dinledi... daha da ileri gitti, dürüstlüğüme ve felâketlerimin gerçekliğine inanarak göz yaşlarıyla avutma lütfunda bulundu. Ey büyük adam, sana sonsuz saygı borçluyum, bu saygıyı sunması için izin ver kalbime, zavallı bir kızın gönül borcu seni hiçbir zaman yükümlülük altında bırakmayacaktır, yüreğine saygı duyaraktan ödediği ücret kendi yüreği için ömür boyunca taşıyacağı en tatlı mutluluk olacaktır.

Mösyö S... kendiliğinden avukatlığımı üzerine aldı, şikâyetlerim dinlendi, iniltilerim iyi yürekli insanlar buldu, bronzdan olmayan ve iyiliklerinin araladığı kalpler üzerine döküldü göz yaşlarım. İdam cezasına çarptırılmış olan suçluların tanıklıkları da benimle ilgilenen insanın çabalarını destekledi. Kandırılmış ve suçsuz olduğum anlaşıldı, artık tamamen temizlenmiş ve suçlamalardan arınmış olarak, her istediğimi yapabileceğim şekilde tüm özgürlüğüme kavuştum. Koruyucum bu yardım-

* Mösyö Servan. (Sade'ın 1774 mayısında Grenoble'da tanıdığı, konuştuğu ve saygı duyduğu Michel - Antonine Servan.)

larının yanı sıra yüz altın sikkelik bir de yardım parası topladı; nihayet mutluluğa kavuşuyordum, önsezilerim gerçekleşmeye başlamış gibiydi ve kader mutluluğa ulaşmaktan çok uzak olduğumu bildirmekten zevk aldığı sırada talihsizliklerimin sona erdiğini sanıyordum.

Hapishaneden çıktığımda, namusumla oturabileceğimi söyledikleri, İsère köprüsünün karşısındaki hana yerleştim; Mösyö S... nin öğütleri üzerine niyetim bir süre bu şehirde kalmaya çalışmak, eğer bunu başaramazsam, verme iyiliğini göstereceği tavsiye mektuplarıyla Lyon'a dönmekti. Bu handa *tabldot* denen şeyden yiyordum, ikinci gün, kendisine baron eşi ünvanını verdirten; şişman ve son derece iyi giyimli bir kadın tarafından özenle incelendiğimi fark ettim; ben de dikkatle baktığımda onu tanır gibi oldum, birbirimize doğru ilerledik, birbirini tanıyan, ama nereden tanıdığını çıkaramayan insanlar gibi kucaklaştık. Şişman baron hanımı beni bir kenara çekip:

— Sophie, –dedi–, yanılmıyorum, değil mi, siz benim on yıl önce hapishaneden kurtardığım kız değil misiniz, la Dubois'yı hatırlamadınız mı?

Bu raslantıdan hiç de hoşlanmamama karşın kibarca cevap verdim; ama Fransa'nın bu en kurnaz ve en becerikli kadınının eline

düşmüştüm bir kere, artık yakamı kurtarmama imkân yoktu. La Dubois namusluluğumu göklere çıkardı, bütün kentle birlikte davamı izlediğini, ama bunun benimle ilgili olduğunu bilmediğini söyledi; her zamanki güçsüzlüğüm yüzünden beni odasına çıkartmasına izin verdim ve tüm felâketlerimi tek tek açıkladım:

— Sevgili dostum, –dedi bana yeniden sarılarak–, çok zenginleştiğimi ve tüm servetimin emrinde olduğunu söylemek için seninle başbaşa konuşmak istedim. Bak, –diye devam etti altın ve inci dolu kasalarını açarak–, işte çevirdiğim dolapların meyveleri; senin gibi erdeme bağlansaydım bugün ya asılmış, ya da hapsedilmiş olurdum.

— Oh Madam, eğer tüm bu zenginliği suçlara borçluysanız, sonuçta her zaman doğruluğu ödüllendiren kader bunlardan yararlanmanıza izin vermeyecektir.

— Yanlış düşünüyorsun, –dedi La Dubois–, kaderin her zaman erdemi yeğ tuttuğunu sanma; kısacık bir mutluluk seni bu gibi hatalara sürüklemesin. Tanrı'nın buyrukları için birinin kendini erdeme kaptırdığı sırada ötekinin kötülük yolunda ilerlemesi arasında hiçbir fark yoktur; onun için aynı sayıda erdem ve kötülüğe gerek vardır, birini ya da öbürünü benimseyen kişi dünyada kendisini en az kaygulandıran şeydir.

Dinle beni, Sophie, beni biraz daha dik-

katle dinle, –diye devam etti oturup beni de yanına oturtarak–, akıllısın ve seni inandırmak istiyorum. İyilikle kötülük arasında yaptığı seçim değildir insana mutluluk kapısını açan, çünkü erdem de kötülük gibi yalnızca bir davranış biçimidir; söz konusu olan birini ya da öbürünü izlemek değil, herkesin gittiği yoldan ilerlemektir; bu yoldan uzaklaşanlar her zaman haksızdırlar. Herkesin erdemli olduğu bir dünyada sana da erdemi öğütlerdim, çünkü ödüller buna bağlı olduğundan, mutluluk da hiç kuşkusuz onun sayesinde gerçekleşecekti; tümüyle kokuşmuş bir dünyadaysa sana yalnızca kötülüğü öğütleyeceğim. Ötekilerin yolundan gitmeyen kaçınılmaz bir biçimde yok olur, önüne gelen çarpar ona, ve en güçsüz de o olduğundan muhakkak ortadan kaldırılması gerekir.

Yasaların düzeni sağlama ve insanları erdeme yöneltme çabaları boşunadır; buna girişmek için fazlasıyla kötü, başarmak için de fazlasıyla güçsüz olduklarından bir süre için bu yodan ayırabilirler, ama hiçbir zaman terk ettiremezler. İnsanların genel çıkarı onları ahlâksızlığa sürüklerse, onlarla birlikte ahlâkını bozmak istemeyen kişi genel çıkarlarla savaşacak demektir; sürekli olarak başkalarının çıkarlarını baltalayan kişi ne gibi bir mutluluk bekleyebilir ki? İnsanların çıkarlarını kötülüğün baltaladığını söyleyeceksin, bunu erdem ve

kötülüğün eşit sayıda bulunduğu bir dünyada kabul edebilirim, çünkü bu durumda birinin çıkarı ötekininkiyle gözle görünür bir biçimde çarpışacaktır, ama tümüyle bozulmuş bir dünyada durum tamamen değişiktir; ahlâksızlıklarım yalnızca ahlâksıza zarar verdiğinden, bu da onda zararını çıkarmak için daha başka kötülüklere yol açtığından ikimiz de mutluluk içinde yaşar gideriz.

Sarsıntı genelleşir, herkesin mutsuzluğa düşmeksizin kaybettikleri şeylere hemen o an yeniden sahip oldukları karşılıklı çarpışma ve yaralamalardır bu. Kötülük yalnızca erdem için tehlikelidir, çünkü erdem, güçsüz ve çekingen olduğu için, hiçbir zaman hiçbir şeye girişmez, ama dünya yüzünden kovulmalıdır; kötülükse yalnızca kötü insanı aşağıladığından hiçbir şeyi bulandırmayacak, başka başka kötülükler doğuracak, ama erdemi yok etmeyecektir.

Erdemin iyi sonuçları göz önüne alınacak mı? bir sürü safsata, bunlar yalnızca güçsüzlerin işine yarar, enerjisi sayesinde kendi kendine yeten, kaderin kaprislerine karşı koymak için kendi becerikliliğinden başka hiçbir şeye ihtiyacı olmayan kişiler içinse gereksizdir. Hiç durmaksızın herkesin izlediği yolun tersine gidersen, sevgili kızım, hayatın boyunca başarısızlığa uğramamayı nasıl isteyebilirsin? Kendini akıntıya bırakmış olsaydın benim gibi

sen de limanı bulurdun. Bir nehri çıkmak isteyen kimse gideceği yere inenle aynı hızla varabilir mi? Biri doğaya karşı gelmek ister, ötekiyse boyun eğer. Bana durmaksızın kaderden söz ediyorsun, peki , onun düzeni, dolayısıyla da erdemi sevdiğini sana kim kanıtlar? Hiç ara vermeksizin adaletsizlik ve düzensizliklerinin örneklerini gözlerinin önüne sermedi mi? Acaba insanların başına savaş, veba ve açlığı musallat ederek, her yanından kötülük akan bir dünya yaratarak mı erdeme karşı olan sınır tanımaz aşkını ortaya koyuyor senin gözünde? O bile yalnızca kötülüklerle hareket ettikten sonra, herşey kötülük ve ahlâksızlık olduktan sonra, irade ve yapıtlarındaki her şey cinayet ve düzensizlikten oluştuktan sonra neden kötü yola sapmış kişilerden hoşlanmamasını istiyorsun?

Hem bizleri kötülüğe sürükleyen bu davranışları kime borçluyuz? Onun eli değil midir bunu bizlere veren, ondan gelmeyen tek bir arzu ya da tek bir heyecan var mıdır? Kendisine gereksiz olan bir şey için bizlere çeşitli eğilimler bıraktığını ya da verdiğini söylemek mantıksal mıdır? Kötülükler işine yarıyorsa neden karşı çıkmak isteyelim, hangi hakla onları yok etmeğe çalışabiliriz ve düşüncelerine karşı koyma hakkını bize kim verebilir? Felsefe, dünyada biraz daha yayılırsa, her şeyi yerli yerine koyacak ve yasa koyuculara,

yargıçlara büyük bir sertlikle kınayıp cezalandırdıkları kötülüklerin bazan, hiç ödüllendirmeksizin göklere çıkardıkları erdemlerden daha büyük yararı olduğunu gösterecektir.

— Ama bu korkunç yöntemlerinize kapılacak kadar güçsüz olursam, Madam,– dedim bu yoldan çıkarıcı kadına–, her an kalbimde yaratacağı vicdan azabını boğmayı nasıl başaracaksınız?

— Vicdan azabı bir hayaldir, Sophie, –diye yeniden konuşmaya başladı la Dubois–, onu ortadan kaldırmaya cesaret edemeyecek kadar güçsüz ruhların budalaca mırıltısıdır.

— Ortadan kaldırmak, mümkün mü bu?

— Bundan kolayı olamaz, insan yalnızca yapma alışkanlığını elde etmediği şeylerden pişmanlık duyar. Size acı veren şeyleri sık sık tekrarlayın, vicdan azabından kurtulmayı başardığınızı göreceksiniz; tutkuların meşalesini, menfaatin güçlü yasalarını çıkarın karşısına, kısa zamanda darmadağın edersiniz bu duygunuzu. Vicdan azabı günahı ispatlamaz, yalnızca kolaylıkla boyunduruk altına sokulabilecek bir ruhu gösterir. Hemen şu an bu odadan çıkmanı engelleyecek saçma bir emir gelsin, dışarı çıkmakla hiçbir kötülük yapmadığın kesin olmakla birlikte vicdan azabı duymaksızın buradan ayrılamazsın.

Yani yalnızca günahın vicdan azabı çek-

tirdiği doğru değildir; doğanın genel planına duyulması gereken zorunluluğa ya da suçların boşluğuna inanarak, tıpkı az önce sözünü ettiğim şu odadan çıkma örneğinde olduğu gibi, vicdan azabını yenmek de suç işlemek kadar kolaydır. İnsanların suç diye adlandırdıkları şeylerin tam bir incelemesini yapmakla işe başlamak, bununla yalnızca yasalara ve ulusal geleneklere karşı gelmeyi kastettiklerine, Fransa'da suç sayılan bir davranışın oradan yüz fersah uzakta suç sayılmadığına, dünyanın her yerinde gerçekten suç olarak kabul edilen tek bir davranışın bulunmadığına ve dolayısıyla hiçbir şeyin temelde, mantıksal olarak, suç adını hak etmediğine, her şeyin bir düşünce ve coğrafya sorunu olduğuna daha başlangıçta inanmak gerek.

Bunu böylece saptadıktan sonra, başka yerlerde kötülük sayılan erdemleri uygulamak, bir başka iklimde en iyi davranış olarak nitelendirilen suçlardan kaçmak istemek saçmadır. Derin düşüncelerin ürünü olan bu gözlemlerden sonra sorarım sana, zevki ya da çıkarı için, ülkesinde suç, Japonya ya da Çin'de erdem sayılan bir davranışı yerine getirdi diye insan vicdan azabı çekebilir mi? Bu aşağılık ayrımda takılıp kalacak mı yani, eğer içinde azıcık bir felsefe yer etmişse davranışlarını kendisine vicdan azabı çektirebilecek mi? Vicdan azabı yalnız korunma içinse, eylemden değil

de dengenin bozulması nedeniyle doğmuşsa, onun içimizde varlığını sürdürmesine izin vermek bilgece bir davranış mıdır, hemen o an yok etmemek anlamsız değil midir?

Vicdan azabı veren davranışlara tarafsız olarak bakmaya alışılsın, dünyadaki tüm ulusların gelenek ve göreneklerinin eni konu incelenmesi aynı tarafsızlıkla yargılansın; bu düşüncenin sonucu olarak, bu davranış her ne olursa olsun, elden geldiğince sık tekrarlandığında aklın meşalesi kısa sürede vicdan azabını yok edecek, bilgisizliğin, korkaklığın ve eğitimin tek meyvesi olan bu karanlık hareketi ortadan kaldıracaktır.

Otuz yıldan beri, Sophie, birbirini izleyen kötülük ve suçlar beni adım adım servete götürdü, bugün arzuladığım servete kavuşmuş gibiyim; iki ya da üç mutlu atılımdan sonra doğmuş olduğum yoksulluk ve dilencilik ortamından çıkıp elli bin liralık geliri olan bir duruma yükseleceğim. Parlak başarılarla verdiğim bu sınavlarda vicdan azabının dikenlerini bir an olsun içimde duyurabildiğini sanıyor musun? Sakın böyle bir düşünceye kapılma, vicdan azabını hiçbir zaman tanımadım. Korkunç bir terslik beni hemen o an zirveden uçuruma yuvarlasaydı bile varlığını kabul etmezdim; insanlardan ya da beceriksizliğimden yakınırdım, ama her zaman vicdanım rahat olurdu.

— Olabilir, ama bir an için sizinle aynı

felsefi ilkeler üzerinde düşünelim. Ta çocukluğundan beri aynı ön yargıların üstesinden gelmeye alışık olmayan vicdanımın sizinki kadar katı olmasını ne hakla istiyebiliyorsunuz; ne hakla sizinki gibi örgütlenmemiş olan düşünce kurgumun aynı sistemleri benimsemesini istiyorsunuz? Doğada bir miktar iyilik ve kötülük olduğunu, sonuçta bir kısım insanın iyilik yapması, bir başka sınıfın da kendini kötülüğe kaptırması gerektiğini herhalde kabul edersiniz. Benim tuttuğum taraf, hattâ ilkelerinizde bile tercih ettiğim taraf, demek ki doğada bulunmaktadır, dolayısıyla benim için çizdiği kuralların dışına çıkmamı istemeyin, buna zorlamayın beni; mutluluğu izlediğiniz meslekte bulduğunuzu söylediniz, benim de mutluluğa izlediğim yolun dışında rastlamam imkânsız. Uyanık yasaların kendilerine karşı gelen kişileri uzun süre rahat bırakacaklarını sanmayın; bunun örneğini az önce kendi gözlerinizle görmediniz mi? aralarında yaşama felâketine uğradığım on beş hayduttan biri kurtuldu, ötekilerse iğrenç bir şekilde geberdi.

— Sen buna mı felâket diyorsun? her şeyden önce, ilkeleri olmayan biri için bu alçaklığın ne önemi olabilir? Her şey geride bırakıldığında, şeref ve namus yalnızca boş bir inanç, ünlenmek bir hayal, gelecek bir kuruntu olduktan sonra kişi rasgele bir yerde ya da yata-

ğında ölmüş ne fark eder? Dünyada iki çeşit haydut vardır, güçlü servetleri ve olağanüstü itibarlarının kendilerini böyle acıklı bir sondan koruduğu haydutlar ve yakalandıkları an aynı acıklı sondan yakalarını kurtaramayacak olanlar; bu sonuncusu yoksulluk içinde dünyaya gelmiştir, eğer aklı varsa iki nokta üzerinde durmalıdır: *servet* ya da *çark işkencesi*. Eğer birincisini başarırsa tüm arzularına kavuşur, eğer ikincisi gerçekleşirse, kaybedecek bir şeyi olmadıktan sonra neden pişmanlık duyabilir ki?

Demek oluyor ki yasalar tüm bu haydutlara karşı etkisizdir, çünkü güçlü olana erişemez, talihli olan paçayı kurtarır, ölümden başka kurtuluş yolu olmayan zavallılar içinse hiçbir ürkütücü etkisi olmaması gerekir.

— Nasıl, kötülüğün yıldırmadığı insanları tanrısal adaletin daha iyi bir dünyada beklediğine de inanmıyor musunuz?

— Bence, bir tanrı olsaydı yeryüzünde çok daha az kötülük olurdu; yeryüzünde kötülük varsa, ya bu düzensizliklere sözünü ettiğin tanrı tarafından gerek görülüyor, ya da bunları önleyebilmek gücünün çok üstünde kalıyor; dolayısıyla güçsüz ya da kötü olan bir tanrıdan hiçbir zaman çekinmem, korkusuzca meydan okurum ona, yıldırımlarına kahkahalarla gülerim.

— Beni titretiyorsunuz, Madam,– dedim

ayağa kalkarak–, bu iğrenç safsatalarınızı daha fazla dinleyemeyeceğim için bağışlayın beni.

— Dur, Sophie, eğer aklını çelemiyorsam, hiç olmazsa kalbini elde edeyim. Sana ihtiyacım var, yardımını esirgeme benden; işte yüz lui, gözlerinin önünde bir kenara koyuyorum hepsini, darbe başarılırsa bunlar senindir.

Burada da yalnızca o içime sinmiş olan iyilik yapma eğilimine kulak vererek, tüm gücümle işlemeye hazırlandığı cinayetin önüne geçmek için, La Dubois'ya neden söz ettiğini sordum hiç vakit geçirmeden.

— Üç günden beri bizimle yemek yiyen şu Lyon'lu genç tüccara dikkat ettin mi?

— Kime, Dubreuil'e mi?

— Tabiî ya.

— E, peki?

— Sana delicesine âşık, bu sırrını bana açıkladı. Yatağının yanındaki bir çekmecede altın ya da kâğıt para halinde tam altı yüz bin frangı var. İzin ver de kendisini dinlemeyi kabul ettiğine inandırayım bu adamı; bunun gerçek ya da yalan olması seni ne ilgilendirir? Sana şehir dışında bir gezinti önermesini söyleyeceğim, bu gezinti sırasında işi ilerletebileceğine inandıracağım; sen de onu eğlendireceksin, mümkün olduğu kadar uzun süre dışarıda tutacaksın; bu süre içinde onu soyacağım, ama kaçmayacağım, eşyaları Turin'e vardığında ben hâlâ Grenoble'da bulunacağım.

Gözlerini üzerimize çevirmemesi için tüm sanatınızı kullanacağız, araştırmalarında kendisine yardım ediyormuşcasına bir havaya bürüneceğiz; bu arada yola çıkacağım bildirilecek, bu da hiç şaşırtmayacak onu, sen de beni izleyeceksin ve Piémont'a vardığımızda da yüz luini alacaksın.

— Kabul ediyorum, Madam, –dedim la Dubois'ya–, zavallı Dubreuil'ü kendisine oynanmak istenen bu iğrenç oyundan korumaya kesinlikle karar vererek.

Ve bu haydutu daha iyi inandırmak için:

— Ama Dubreuil bana âşıksa, onu aldatmam için verdiğiniz azıcık para yerine, bu olanları kendisine bildirerek, ya da kendimi ona satarak daha fazlasını kazanabileceğimi hiç düşündünüz mü Madam?

— Bak, bu çok doğru, –dedi la Dubois–, gerçekten cinayet işleme konusunda Tanrı'nın bana verdiği sanattan çok daha fazlasını sana vermiş olduğuna inanmaya başlıyorum. Eh, peki,– diye devam etti bir kâğıda bir şeyler yazarak–, işte bin luilik bir senet, hadi, şimdi reddet de görelim.

— İmkânı mı var, Madam,– dedim pusulayı alarak–, ama bunu yalnızca benim zavallı durumuma, sizi memnun etme isteğime ve karşınızda duyduğum güçsüzlüğe bağışlayın.

— Düşüncelerine bir değer biçmek istemiştim,– dedi la Dubois–, talihsizliğini suçla-

mamdan da bayağı hoşlandın, her şey istediğin gibi olacak, bana hizmet ettiğin sürece kazançlı çıkarsın.

Her şey hazırlandı; hemen aynı akşam Dubreuil'e daha bir yakınlık göstermeye başladım ve gerçekten de bana karşı bazı özel eğilimleri olduğunu anladım.

Yeryüzünde benimkinden daha güç, daha sıkıntılı bir durum düşünemiyorum; anlaştığımız paranın üç katını bile önerse yine de bu suça katılmamaya kararlıydım, ama on yıl önce özgürlüğümü borçlu olduğum bu kadını astırmak bana son derece iğrenç geliyordu; amacım, adalete ihbar etmeksizin bu suçun önüne geçmekti, karşımda la Dubois gibi işinin eri bir hayduttan başkası olsaydı bunu rahatlıkla başarabilecektim. Bu iğrenç yaratığın yalnızca namuslu tasarılarımı temelinden sarsmakla kalmayan, aynı zamanda bunları tasarlamış olduğum için de beni cezalandıran gizli dolaplarını bilmeksizin en sonunda bakın neye karar verdim.

Kararlaştırılmış olan gezinti günü la Dubois ikimizi de odasına yemeğe çağırdı; kabul ettik ve yemek yendikten sonra, arabayı bir an önce hazırlamalarını söylemek için Dubreuil'le birlikte aşağıya indim. La Dubois bizimle gelmediğinden, arabaya binmeden önce, Dubreuil'le bir an yalnız kalabildik.

— Mösyö,– dedim aceleyle–, beni dikkatle

dinleyin, sakın patırdı çıkarmayın ve söyleyeceklerimi eksiksiz yerine getirin. Güvenebileceğiniz bir arkadaşınız var mı bu handa?

— Evet, genç bir ortağım var, kendim gibi güvenirim ona.

— Öyleyse, Mösyö, hemen ona gidin, biz gezintideyken odanızdan bir saniye bile ayrılmamasını emredin.

— Ama odamın anahtarlarını yanıma aldım, bu aşırı güvenlik tedbirleri de ne oluyor, kuzum?

— Sandığınızdan da önemli Mösyö, lütfen istediklerimi yerine getirin, yoksa katiyen çıkmam sizinle. Yanından ayrıldığımız kadın bir hayduttur, birlikte çıkacağımız bu gezintiyi sizi daha kolay soyabilmek için düzenledi. Acele edin, Mösyö, bizi seyrediyor, çok tehlikelidir; sizi uyardığımı hiç belli etmemeliyim; hemen arkadaşınıza verin anahtarı, eğer mümkünse yanına başka adamlar da alarak odanıza yerleşsin, biz gelene kadar da bu garnizon yerinden ayrılmasın. Gerisini de arabaya bindiğimizde anlatırım.

Dubreuil beni anladı, teşekkür etmek için elimi sıktı ve uyarımla ilgili emirlerini vermek üzere uçarcasına içeri girdi; geri döndü, hareket ettik ve yol boyunca tüm serüveni ayrıntılarıyla anlattım ona. Genç adam kendisine yaptığım iyilik karşısında minnet duygularını açıklamaktan geri kalmadı; durumunu tüm

açıklığıyla anlatmam için yalvardıktan sonra başımdan geçmiş olan olayların kendisini iğrendirmediğini, hattâ hayatını ve servetini benimle paylaşmak istediğini söyledi.

— Durumlarımız aynı,– dedi Dubreuil–, ben de sizin gibi bir tüccar çocuğuyum; işlerim tıkırında gitti, sizinkilerse kötü sonuçlanmış: kaderin size karşı yaptığı haksızlıkları düzeltebileceğim için çok mutluyum. Bu konu üzerinde iyi düşünün, Sophie, ben kendi kendimin efendisiyim, kimseye bağlı değilim, verdiğiniz yerinde fikirlerin kurtardığı paralarla büyük bir yatırım yapmak üzere Cenevre'ye geçiyorum; siz beni izleyeceksiniz, oraya vardığımızda kocanız olurum ve bu ad altında dönersiniz Lyon'a.

Böyle bir serüven geri çevirmeye cesaret edemeyeceğim kadar okşamıştı gönlümü, ama sonradan pişman olacağı şeyleri kendisine duyurmadan önerisini kabul etmek işime gelmiyordu. Bu inceliğimden çok hoşlandı ve bana daha bir güçle sarıldı...Meğer ne kadar zavallı bir yaratıkmışım, kendisine hiçbir zaman sahip olamamanın verdiği acıyı tüm ağırlığıyla hissettirmek için mi karşıma çıkardı bu mutluluk, kaderin yasaları içinde mi düzenlenmesi gerekiyordu bunun, ruhumda bir çiçek gibi açan en küçük bir erdem bile beni mutsuzluğa mı sürükleyecekti! Konuşurken şehirden iki fersah kadar uzaklaşmıştık, serinlemek amacıyla İsère nehri kıyısındaki yollarda dolaşmak

için tam arabadan inecekken Dubreuil kendisini çok kötü hissettiğini söyledi... Aşağıya atladı, korkunç bir şekilde kusmaya başladı, hiç vakit kaybetmeden arabaya bindirdim ve uçarcasına Grenoble'a doğru yola koyulduk; Dubreuil öylesine fenalaşmıştı ki odasına kadar taşımak gerekti. Durumu, emri gereği odasından ayrılmamış olan arkadaşlarını şaşkına çevirdi. Bir an bile yanından ayrılmadım... bir doktor gelir; Tanrı'm, genç adamın rahatsızlığının nedeni anlaşılır, zehirlenmiştir... Bu korkunç gerçeği öğrenir öğrenmez la Dubois'nın odasına fırladım...alçak kadın...gitmişti...kendi odama geçtim, dolabım kırılmış, azıcık paramla elbiselerim çalınmıştı, la Dubois'nınsa üç saat kadar önce Turin'e doğru son hızla yola koyulmuş olduğunu söylediler...

Bu cinayetleri onun işlediği kesindi, Dubreuil'ün odasına çıkmıştı, orada bir sürü insanın bulunmasından çarpılmış, benden intikam almıştı; Dubreuil'ü yemekte zehirlemişti*, geri döndüğümüzde, eğer hırsızlığı başarıyla sonuçlanmışsa, zavallı genç adam canıyla uğraşacağından onun yakasına yapışamayacak, böylece alçak kadın güven içinde

* Sade burada ipin ucunu kaçırmıştır. Justine yemekten sonra Dubreuil'ü uyarmış ve hemen o an ikisi birlikte handan uzaklaşmışlardır. Dolayısıyla da la Dubois'nın Dubreuil'ü zehirlemesine olanak yoktur. (Bêatrice Didier'nin açıklamalarından.)

bulunacak, bu ölüm olayı kollarımın arasında gerçekleştiği için de ondan çok benden şüphelenilecekti. Yeniden Dubreuil'ün odasına döndüm uçarcasına, yanına yaklaşmama izin vermediler*, arkadaşlarının arasında son nefesini veriyordu, ama beni temize çıkararak, suçsuz olduğumu söyleyerek, hakkımda kovuşturma açmalarını yasaklayarak...Hayata gözlerini yumduğunda ortağı durumu bildirmek üzere yanıma geldi, hiçbir şeyden kaygulanmamamı söyledi...

Kaygulanmamak mümkün müydü, mutsuzluğa düştüğüm andan beri beni bu bataklıktan kurtarmak için kendisini böylesine cömertçe ortaya atan tek adamın yok olmasına acı göz yaşları dökmemek mümkün müydü... beni yeniden, içinden çıkmama olanak bulunmayan o uğursuz yoksulluk uçurumuna yuvarlayan bu hırsızlıktan yakınmamam mümkün müydü? Her şeyi, arkadaşına oynanmış olan oyunla başımdan geçenleri açıkladım Dubreuil'ün ortağına; halime acıdı, ortağı için fazlasıyla üzüldü ve la Dubois'nın tasarılarını öğrenir öğrenmez şikâyette bulunmamı engelleyen aşırı inceliği kınadı. Güven altında olacağı ülkeye varması için dört saatin fazla-

* Cezalandırılan dokuzuncu erdem: Grenoble'da bir hırsızlığa, la Dubois'nın tüccar Dubreuil'ü soymasına karşı çıktığı için soyulur.

sıyla yeteceği bu iğrenç yaratığın biz onu takip ettirmeye kalkışıncaya kadar çoktan oraya varmış olacağına, bunun bize daha pahalıya patlayacağına karar verdik; yapacağım şikâyetle büyük tehlikeye düşecek olan hanın sahibi, kendisini şiddetle savunacağım derken belki de başka bir cinayet davasından kaçarak Grenoble'a sığınmış olan ve yaşamını halkın sadakalarıyla sürdüren birini ortadan kaldırabilirdi...

Bu düşünceler beni inandırmaya yetti ve öylesine korkuttu ki, koruyucum Mösyö S.'-den izin almaksızın yola çıkmaya karar verdim. Dubreuil'ün arkadaşı bu kararımı onayladı; eğer tüm bu serüven deşilecek olursa yapmak zorunda kalacağı tanıklığın –la Dubois'yla olan ilişkim ve arkadaşıyla çıktığım son gezinti yüzünden– çeşitli tedbirler alsa bile, beni yüzde yüz tehlikeye düşüreceğini saklamadı; bu nedenle de, tüm bu olaylardan sonra, kimseyle görüşmeden, bir an önce Grenoble'-dan ayrılmam gerektiğini candan tekrarladı; ona gelince, her ne olursa olsun, bana karşı hiçbir davranışa girişmeyeceği kesindi.

Yalnız kaldığımda tüm bu serüveni eni konu düşündüğümde genç adamın öğütünün çok yerinde olduğunu gördüm, çünkü o suçsuz olduğumdan ne kadar eminse başkalarının gözünde de o kadar suçluydum; yararıma tanıklık edebilecek tek şey –Dubreuil'e haber vermem; belki genç tüccar hayatının son demin-

de bunu iyice açıklayamamıştı– güvenebileceğim kadar kesin bir delil olmayabilirdi; bunları düşünür düşünmez hemen o an kararımı verdim. Bunu Dubreuil'ün ortağına açıkladım:

— Arkadaşımın beni yararınıza bazı olanaklar sağlamakla görevlendirmiş olmasını isterdim, –dedi–, büyük bir zevkle yerine getirirdim bu görevi; birlikte çıktığınız sırada odasını beklememizi sizin öğütlediğinizi, bu öğüdü size borçlu olduğunu da açıklamış olmasını arzulardım, –diye devam etti–; ama bunların hiçbirini yapmadı, yalnızca suçsuz olduğunuzu, ne olursa olsun hakkınızda kovuşturma açmamamızı söyledi defalarca.

Dolayısıyla emirlerini yerine getirmekten başka bir şey gelmiyor elimden. Onun ardından duyduğunuzu söylediğiniz acılar üzerine, mümkün olsa, size kendiliğimden bir şeyler yapmak isterdim, Matmazel, ama ticarete atılmak üzereyim, gencim ve servetim de oldukça sınırlı; Dubreuil'ün servetinin bir meteliği bile bana ait değil, hiç zaman kaybetmeden hepsini ailesine iade etmek zorundayım. Yapabileceğim küçücük bir yardımla yetinmeme izin verin, Sophie; işte size beş lui, ve işte, –dedi handa hayal meyal gördüğüm bir kadını odasına çağırtarak–, işte memleketim Chalon–sur Saône'un namuslu tüccarlarından biri, iş için yirmi dört saatliğine geldiği Lyon'dan geri dönüyor.

Madam Bertrand, –dedi genç adam beni bu kadınla tanıştırarak–, işte size rahatlıkla salık verebileceğim bir genç kız; taşraya yerleşmekle rahata kavuşacak; sanki benim için çalışıyormuşcasına eğitimine ve soyuna uygun bir şekilde kentimize yerleştirmeniz için yanınıza veriyorum onu. Yerleşinceye dek kendisine tek kuruş harcatmayın, ilk görüştüğümüzde hesaplaşırız sizinle...Elveda, Sophie...Madam Bertrand bu gece yola çıkıyor, onu izleyin, belki de kısa bir süre sonra sizi yeniden görme ve ömrüm boyunca Dubreuil'e göstermiş olduğunuz iyi davranışlardan ötürü duyduğum saygıyı kanıtlama sevincini tadabileceğim bu kentte inşallah, az da olsa, bir mutluluğa kavuşursun.

Aslında hiçbir borcu olmamasına karşın genç adamın gösterdiği bu namuslu davranış gözlerimden oluk gibi yaşların boşalmasına neden oldu; verdiği parayı bir an önce kendisine iade edebilecek duruma gelmek için çalışacağıma yeminler ederek kabul ettim. «Ah, ah, –dedim kendi kendime genç adamın yanından ayrılırken–, erdeme hizmet etmem beni yine mutsuzluğa itti, ama içine sürüklendiğim kökötülüğün bu korkunç uçurumunda, en azından hayatımda ilk kez, bir teselli umuduyla karşılaştım.» İyiliksever genç efendimi bir daha görmedim, ve Dubreuil'ün başına gelen felâketin ertesi gecesi, kararlaştırdığımız gibi, la

Bertrand'la birlikte yola çıktık.

La Bertrand'ın ikimizin de sırayla sürücülüğünü yaptığı tek atı, her tarafı kapalı küçük bir arabası vardı: tüm eşyası, parası, hâlâ emzirdiği –felâketimi hazırlamakta gecikmemek için ona ancak kendisini dünyaya getiren insan kadar büyük bir sevgiyle bağlandığım– on sekiz aylık küçük bir kız çocuğu bulunuyordu içeride.

Madam Bertrand kafasız olduğu kadar kültürsüz, şüpheci, kaba, aşağı yukarı tüm halk kadınları gibi insanı canından bezdirecek kadar geveze ve dar görüşlü bir kadındı. Sürekli olarak her akşam eşyalarını hana indiriyor ve aynı odada kalıyorduk. Yeni bir olayla karşılaşmaksızın Lyon'a vardık, ama bu kadının işlerini görmesi için gerekli olan iki gün içinde şehirde son derece şaşılacak bir şeye rastladım; kendisinden bana eşlik etmesini istediğim handaki kızlardan biriyle Rhône rıhtımında gezinirken, birdenbire, şimdi bu kentte Veli Françesko tarikatındakilerin başpapazlığını yapan, bekâretimin cellâdı ve, sizin de hatırlayacağınız gibi, Madam, karanlık yıldızımın sürüklediği *Ormanların Kutsal Meryemi* adındaki küçük manastırda tanımış olduğum saygıdeğer papaz Antonin'in bana doğru ilerlediğini gördüm. Antonin gururlu gururlu yanıma yaklaştı ve, yanımdaki hizmetçiye aldırmaksızın, kendisini yeni evinde ziyaret et-

meyi, eski zevklerimizi yinelemek isteyip istemediğimi sordu.

— İşte şişman bir annecik, –dedi yanımdaki kızdan söz ederek–, o da çok iyi karşılanacaktır, iki güzel kıza kafa tutacak kadar iyi durumda bulunan, yiyip içmeyi seven neşeli hovardalar var evimizde.

Bu sözler üzerine şaşılacak derecede kızardım, bir an yanılmış olabileceğine inandırmak istedim bu adamı; başaramayınca da, hiç olmazsa bana yol gösteren bu kızın yanında kendini tutması için kaş göz işaretleri yaptım, ama hiçbir şey bu küstah adamı yatıştırmıyordu, üstelik arzuları daha da arttırmıştı baskı gücünü. Nihayet, isteklerini durmaksızın geri çevirmemiz üzerine, ısrarla adresimizi istemekle yetindi; elinden kurtulmak için hemen o an yanlış bir adres vermek geldi aklıma; bunu portföyüne yazıp, bizi yakında mutlaka görmeye geleceğini söyleyerek yanımızdan ayrıldı.

Hana döndük; yol boyunca, yanımda yürüyen hizmetçiye, bu adamı tanımama neden olan o uğursuz olayın öyküsünü elimden geldiğince anlatmaya çalıştım, ama ya anlattıklarıma inanmadığı için, ya da bu gibi kızlara özgü gevezelikler sayesinde, la Bertrand'ın, kendisiyle yaşadığım mutsuz olayın yanı sıra bu adi papazı tanıdığımı da öğrenmiş olduğunu anladım; bununla birlikte hiçbir şey belli etmedi ve yola koyulduk. Lyon'dan

geç çıktığımız için ilk gün ancak Villefranche'a varabildik ve işte orada, Madam, bugün karşınıza bir cani olarak çıkmama neden olan felâket geldi başıma; aslında bu olayda da, tıpkı ötekilerde olduğu gibi, kaderin darbeleri altında adaletsizce ezildim, beni mutsuzluk uçurumuna sürükleyen de kalbimden söküp atmama imkân olmayan iyilik yapma duygusundan başka bir şey değildi.

Şubat ayının bir akşamı saat altıya doğru Villefranche'a vardığımızda, arkadaşımla ben, ertesi günü daha iyi geçirebilmek düşüncesiyle çorbalarımızı içip bir an önce yatmak için acele ettik. Dinlenmeye başlayalı daha iki saat olmadan odamıza giren bir dumanla ikimiz de sıçrayarak uyandık. Yangının çok yakınımızda patlak verdiğinden kuşkumuz yoktu...aman Tanrı'm, yangın ne kadar da hızla ilerliyordu, daha şimdiden korkunç bir hal almıştı; yarı çıplak bir durumda kapımızı açtık; çevremizde yıkılan duvarların çatırdamalarından, kırılan, parçalanan tahtaların korkunç gürültüsünden ve fırına yuvarlanan zavallı insanların yürek paralayıcı feryatlarından başka bir şey duyulmuyordu. Bu kavurucu alevlerden çıkan bir duman aniden üzerimize doğru atıldı, ancak dışarı çıkacak kadar zamanımız vardı, yine de dışarı fırlayabildik ve kimisi bizim gibi çıplak, kimisi yarı yanmış, kurtuluşu kaçışta arayan bir zavallılar kala-

balığının ortasında bulduk kendimizi...

O anda la Bertrand'ın kızını, kızından çok kendisiyle ilgilendiği için, ölümden kurtarmayı akıl etmemiş olduğunu hatırladım; ona haber vermeksizin, vücudumun birçok yerini yakan, gözlerimi kör eden alevlerin arasından geçip uçarcasına odaya daldım, zavallı küçük yaratığı kaptığım gibi, onu annesine götürmek için yeniden dışarıya fırladım; yarı yanmış bir sütuna dayandığımdan olacak, tökezleniverdim, ilk işim elimi öne doğru uzatmak oldu; doğanın verdiği bu içtepi ellerimin arasında taşıdığım değerli yükü bırakmamı zorunlu kıldı ve zavallı küçük kız annesinin gözleri önünde alevlerin arasına düştü. Ne çocuğunu kurtarmak için giriştiğim işin amacını, ne de gözleri önünde meydana gelen düşüşün beni ne durumlara soktuğunu düşünmeyen bu alçak kadın, acısının verdiği şaşkınlıkla kızının ölümünden benim suçlu olduğumu söyledi, hırsla üzerime atılıp kendimi kaybedinceye kadar vurdu, içinde bulunduğum durum kendi savunmamı engelliyordu.

Bununla birlikte yangın söndürüldü, çok kişinin yardıma koşması sayesinde hiç olmazsa hanın yarısı kurtulmuştu. La Bertrand'ın ilk işi en az hasar gören yerlerden biri olan odasına koşmak oldu; kızını orada bırakmak gerektiğini, böyle yapılsaydı onun hiçbir tehlikeyle karşılaşmamış olacağını söyleyerek ye-

niden yakınıp durdu. Ama eşyalarını ararken hepsinin çalınmış olduğunu anlayınca ne hale girdi bir görseniz! yalnızca ümitsizlik ve hırsının sesini dinleyerek açıkça, kolaylıkla kendisini soyabilmek için, yangını çıkartmakla suçladı beni ve adalete ihbar edeceğini söyledi; hemen o an, tehditten eyleme geçip, bölgenin yargıcıyla konuşmak istediğini bildirdi.*

Boşuboşuna suçsuzluğumu kanıtlamaya çalıştım, beni dinlemiyordu bile; çağırttığı yargıç uzakta değildi, yangın sırasında yardıma koşulmasını da o emretmişti zaten, bu kötü ruhlu kadının istediği soruşturmayı da o yürüttü...La Dubois bana karşı olan şikâyetlerini bir bir sayıp döktü, açıklamalarına güç ve yasalılık kazandırmak için aklına gelen her şeyle genişletti suçlamalarını; beni kötü yaşantısı olan bir kız gibi tanımladı; Grenoble'da idamdan kurtulduktan sonra, kuşkusuz âşığım olan genç bir adam beni yanına alması için zorlamışmış onu, o da elinde olmaksızın kabul etmişmiş; sonra Lyon'daki papazdan söz etti; tek kelimeyle, ümitsizlik ve intikam duygularıyla zehirlenmiş olan bu iftira furyasında hiçbir şey unutulmadı.

Yargıç şikâyetini dinledi, ev iyice ince-

* Cezalandırılan onuncu erdem: Bir çocuğu yangından kurtarması ve bunun üzerine, kendisi aleyhine bir cinayet davası açılması.

lendi; yangının saman dolu bir tahıl ambarından çıktığı anlaşıldı, akşamleyin oraya girdiğimi gördükleri konusunda pek çok kişi tanıklık etti, söyledikleri de doğruydu aslında; başvurduğum hizmetçilerin kötü tarif ettikleri tuvaleti ararken bu tahıl ambarına girmiş ve beni suçlayan kişileri kuşkulandıracak kadar uzun bir süre kalmıştım orada. Böylece yargılama işlemi başladı ve tüm yasalara uygun olarak sürdürüldü, tanıkların sözleri birbirine uyuyordu, kendimi savunmak için söylediklerim yalnızca dinlendi, yangını benim çıkarttığım ve çocuğu da aşırı kötülüğüm nedeniyle öldürmüş olduğum kanıtlandı; suç ortaklarımın bulunduğu, ben bir yandan harekete geçerken onların da öbür yanda hırsızlığı gerçekleştirdiği ayrıca ispatlandı; daha fazla bir açıklamaya gerek görmeksizin, ertesi gün, havanın ışımasıyla birlikte, Lyon hapishanesine gönderildim ve kundakçı, çocuk kaatili ve hırsız olarak hapsedildim.

Çok uzun zamandan beri iftira, adaletsizlik ve mutsuzluğa alışmış olduğumdan, çocukluğumdan beri kendimi kaptırdığım herhangi bir erdemli duygunun karşılığında muhakkak karaçalılarla ödüllendirileceğine emin olduğumdan, acılarım yürek paralayıcı olmaktan çok alıkçaydı ve yakındığımdan çok daha fazla ağladım. Bununla birlikte, sıkıntı içinde yüzen bir yaratığın kendisini bu uçurumdan

kurtarabilecek tüm çarelere başvurması çok doğal bir davranış olduğu için, denize düşen yılana sarılır örneği peder Antonin'i hatırladım; önümde beliren bu umut ışığı ne kadar cansız olursa olsun yine de onu görmek arzusundan kendimi alamayıp çağırttım, kendisini kimin isteyebileceğini bilmediğinden bu çağırıyı geri çevirmeyip geldi, beni hiç tanımıyormuş gibi davrandı; bunun üzerine, kapıcıya, ruhumu pek genç yaşta eğittiği için beni hatırlayamamasının mümkün olabileceğini söyledim ve onunla başbaşa, gizli bir görüşme yapabilmek için izin istedim, bunu her iki taraf da kabul etti. Papazla yalnız kalır kalmaz ayaklarına kapandım, beni bu korkunç durumdan kurtarması için yalvardım; ona suçsuzluğumu kanıtladım, iki gün önce yapmış olduğu iğrenç önerilerin salık verdiğim kadını aleyhime çevirdiğini ve onun karşı tarafa geçmesine neden olduğunu kendisinden saklamadım. Papaz beni büyük bir dikkatle dinledi, sözlerimi bitirir bitirmez, vicdansız adam tüm benliğimle ona teslim olmamı emretti, ama bu iğrenç öneri karşısında korkuyla gerilediğimi görünce:

— Dinle, Sophie, –dedi–, o lânet olası önyargılarına karşı gelindi diye her zamanki gibi öfkeye kapılma; ilkelerinin seni nerelere sürüklediğini görüyorsun, onların seni uçurumdan uçuruma yuvarlamaktan başka bir

işe yaramadığına şimdi kolaylıkla inandırabilirsin kendini; eğer hayatının kurtulmasını istiyorsan, hiç olmazsa ömründe bir kez onları izlemekten vazgeç. Seni kurtarmak için yalnızca tek bir çare görüyorum; buradaki pederlerden biri valiyle yönetim görevlisinin yakın akrabasıdır, onu bu olaydan haberdar edeceğim; yeğeni olduğunu söyle buradakilere, o da seni bu adla arayacak, ömür boyu manastırda tutacağına söz vererek davanın daha fazla ilerlemesini önleyeceğinden eminim. Sen de ortalıktan kaybolacaksın, yeniden benim ellerime teslim edileceksin ve seni ömür boyu saklama görevini ben üzerime alacağım; ama benim olacaksın, bunu senden saklamıyorum, tutkularımın kölesi olarak her arzumu hiç düşünmeden yerine getireceksin, zaten senden neler beklediğimi biliyorsun, Sophie, ne demek istediğimi de anlamışsındır, ya bunu ya da ölümü, ikisinden birini seç, cevabını da geciktirme.

— Hadi, pederim, –diye cevap verdim iğrenerek–, hadi, durumumdan böylesine acımasızca yararlanıp beni ölümle ahlâksızlık arasında bırakan bir canavarsınız siz; çıkınız, suçsuz olarak ölmesini öğreneceğim ve hiç olmazsa vicdan azabı çekmeden öleceğim.

Karşı koymam bu alçak adamın duygularını kızıştırdı, tutkularının ne denli tahrik olduğunu göstermeye cesaret etti; vicdansız

insan, bu dehşet ve zincirler ortamında, başımın üzerinde her an beni öldürmeye hazır bekleyen bıçağın altında aşkın okşayışlarını tasarlamaya cüret etti. Kaçmak istedim, peşimden koştu, yatak yerine kullandığım mutsuz samanların üzerine yıktı beni, günahını tümüyle tamamlamadıysa da her yanımı öylesine ölümcül izlerle kapladı ki tasarılarının korkunçluğu, iğrençliğini düşünmeme imkân bırakmadı.

Bakın, –dedi üstünü başını düzelterek–, size yararlı olmamı istemiyorsunuz; canınız nasıl isterse, sizi terk ediyorum, size ne yardım edeceğim, ne de bir zararım dokunacak, ama aleyhimde tek bir kelime söylemeye kalkışırsanız, en ağır suçları üzerinize yükleyerek, kendinizi savunabileceğiniz her türlü olanağı hemen o an elinizden alırım; konuşmadan önce iyice düşünün, gardiyana söyleyeceklerimin özünü kavramaya çalışın yoksa hemen şu an yok ediveririm sizi.

Kapıya vurdu, kapıcı içeri girdi:

— Mösyö, –dedi vicdansız adam–, bu iyi yürekli kızcağız yanılıyor, Bordeaux'da bulunan bir peder Antonin'den söz etmek istemiş, onu tanımıyorum, hiçbir zaman da tanımadım: günahını çıkarmamı istedi, arzusunu yerine getirdim, yasalarımızı biliyorsunuz, yani size söyleyecek hiçbir şeyim yok; ikinizi de selâmlarım, bana ne zaman ihtiyacınız olursa gelmeye hazırım.

Antonin bu sözleri söyledikten sonra, küstahlık ve ahlâksızlığına eklenen bu düzenbazlığı karşısında ağzımı bir karış açık bırakarak çıkıp gitti.

İşlerin hallinde hiçbir şey alt mahkemeler kadar hızlı davranamaz; genellikle her zaman aptallardan, budala ahlâkçılardan ve kaba sofulardan kurulu olan bu mahkemeler alıklıklarını her zaman daha bilgili gözlerin düzelteceğinden aşağı yukarı emin gibidirler, dolayısıyla da verdikleri kararlarda onları hiçbir şey durduramaz. Sekiz ya da on göbekli dükkân sahibinden oluşan bu iflâs etmiş insanlar kentinin saygıdeğer yargıçlar kurulu tarafından oy birliğiyle ölüm cezasına çarptırıldım ve kararın onaylanması için hemen Paris'e doğru yola çıkarıldım. O zaman en acı ve en yürek paralayıcı düşünceler kalbimi paramparça etmek için koşuştular.

«Tasarladığım tüm erdemli davranışların muhakkak bir kötülük tufanını peşinden sürüklemesi için hangi uğursuz yıldızın etkisi altında doğmuş olmalıyım? -diye düşündüm-; doğruluğuna tapmaktan hoşlandığım bu bilge yargıcın, beni erdemlerimden ötürü cezalandırırken, kötülükleriyle beni ezenleri şan şöhret içinde yaşatması mümkün müdür? Çocukluğumda bir tefeci beni hırsızlık yapmaya zorladı, reddettim, o zengin oldu, bense az daha idam edilecektim. Dolandırıcılar kendilerini

izlemeyi reddettiğim için bir ormanda ırzıma geçmek istediler, onlar başarı yolunda ilerlediler ve ben, annesini zehirlemek istemediğim için beni öküz sinirinden yapılmış kırbacın yüz darbesiyle ödüllendiren, sapıkça zevkleri olan bir markinin eline düştüm. Oradan, iğrenç bir cinayet işlemesini önlediğim bir cerrahın evine gittim, cerrah parmaklarımı koparark, sırtımı damgalayarak ve evinden kovarak ödüllendirdi beni; kuşkusuz yine de işledi cinayetini, o servet sahibi olurken, ben ekmeğimi dilenmek zorunda kaldım. Kutsal eşyalara yaklaşmak istedim, pek çok kötülüğünü gördüğüm yüce varlığa aşk ve şevk içinde yalvarmak istedim, huzurunda en kutsal sırlarımızdan arınmayı umduğum yüce mahkeme namusumu kaybettiğim, aşağılandığım, lekelendiğim korkunç bir tiyatro oldu; benden yararlanan, ırzıma geçen, hayatımı solduran canavar en büyük rütbelere yükselirken, ben yoksulluğun korkunç uçurumuna yuvarlanıyordum. Bir zavallıya yardımda bulunmak istedim, paramı çaldı. Bayılmış bir adamın yardımına koştum, alçak adam bir koşum hayvanı gibi tekerlek çevirtti bana, kuvvetten düşünce de canımı çıkardı yumruklarıyla; o, kaderin tüm lütuflarına gark olurken, evinde çalıştığım için az daha hayatımı kaybediyordum. Ahlâksız bir kadın beni yeni bir suç için kandırmak istedi, kurbanının hem servetini kurtamaya, hem de kendisini koruma-

ya çalışırken biriktirmiş olduğum azıcık parayı da kaybettim; bu zavallı adam beni kendi elleriyle ödüllendirmek istedi, bu isteğini yerine getiremeden kollarımın arasında can verdi. Bir yangında, bana ait olmayan bir çocuğun hayatını kurtarmak için kendi hayatımı ortaya koydum, ve işte üçüncü kez Thémis'in bıçağı altına düştüm. Beni kirletmiş olan bir uğursuzun yardımını dilendim, başıma gelen bu sonsuz kötülükler karşısında duygulanacağını sandım, barbar adam namusumu, onurumu ayaklar altına almam karşılığında yardım etmeyi kabullendi...Ey Tanrı'm, artık adaletinden şüphe etmeme izin verilecek mi, bana zulmeden insanlar gibi her zaman kötülüğe kulluk etmiş olsaydım sanki daha büyük felâketler altında mı ezilecektim?»

İşte, Madam, acıma ve ilgi dolu bakışlarınızı üzerime çevirme lütfunda bulunduğunuzda elimde olmaksızın açıklamaya cesaret ettiğim...korkunç kaderimin içimden koparttığı lânetler...Binlerce kez özür dilerim, Madam, gösterdiğiniz sabrı bu denli uzun bir süre kötüye kullandığım için özür dilerim, yaralarımı yeniden deştim, istirahatinizi bozdum, ikimiz de bu acı serüvenlerden bunları elde ettik yalnızca. Yıldızlar kayboluyor, nöbetçiler neredeyse beni çağırmaya gelir, bırakın ölümüme

koşayım; artık ondan korkmuyorum, sıkıntılarımı kısıtlayacak, tümüne son verecek; ancak saf ve mutlu günler yaşayan talihli insanlar için çekinilecek bir şeydir ölüm, ama kanlı ayakları yalnızca dikenler üzerinde dolaşan, göğsüne yalnızca zehirli yılanlar bastıran, erkekleri yalnızca iğrenmek için tanımış olan, gün ışığını yalnızca ondan nefret etmek için gören zavallı bir yaratık, acı talihsizliğinin ailesini, servetini, yardımları, koruyucusunu, dostlarını elinden aldığı biri, hayatta yalnızca içmek için göz yaşları, beslenmek için felâketlerle karşılaşan biri...diyeceğim, bu insan ölümün yaklaşmasını titremeksizin seyreder, yeryüzünde alçaltılmış ve acı çektirilmiş saflığın, temiz ahlâkın, dökülen gözyaşlarının karşılığını verecek kadar adil bir tanrının göğsünde yeniden huzura kavuşacağını umarak, sığınabileceği emin bir liman gibi ölümün gelmesini arzular.*

Namuslu Mösyö de Corville bu hikâyeyi son derece etkilenerek dinledi; gençliğindeki canavarca hatalarının içindeki duyarlığı (daha önce de söylemiş olduğumuz gibi) hiçbir zaman söndüremediği Madam de Lorsange'sa bayılacak gibiydi:

* Sophie'nin hayat hikâyesinin sonu.

— Matmazel, –dedi Sophie'ye–, sizi dinleyip de karşınızda ilgisiz durmaya imkân yok... ama, bilmem itiraf etmeme gerek var mı, açıklayamadığım bir duygu, söylediğimden çok daha canlı bir duygu, karşı konmaz şekilde size doğru çekiyor beni ve acılarımı sizinkilerle birleştiriyor. Adınızı değiştirdiniz, Sophie, nerede doğduğunuzu gizlediniz, şimdi sırrınızı açıklamanızı istiyorum; beni böyle konuşmaya iten şeyin boş bir merak olduğunu sanmayın sakın, eğer kuşkulandığım şeyler doğruysa...ey Justine, eğer benim kardeşimseniz!

— Justine...Madam, ne ad!

— Şimdi sizin yaşınızda olacaktı.

— O Juliette, senin sesin mi duyduğum, –dedi zavallı tutuklu Madam de Lorsange'ın kollarına atılarak–...sen, kardeşim, ulu Tanrı'm... nasıl da sövüp saydım, bir de şüphe ettim Tanrı'dan...Ah, seni bir kere daha kucaklayabildim ya, artık rahatça ölebilirim.

İkisi de sıkıca birbirlerine sarıldılar, artık yalnızca hıçkırıklarıyla konuşuyor, göz yaşlarıyla anlaşıyorlardı...Mösyö de Corville de göz yaşlarını tutamadı, bu olay karşısında ilgisiz kalamayacağını görünce hemen dışarı çıkıp başka bir odaya geçti.

Adalet bakanına bir mektup yazdı, mutsuz Justine'in korkunç kaderini en ince ayrıntısına kadar anlattı, suçsuzluğuna kefil oldu,

davanın aydınlanmasına kadar sözde suçlunun kendi şatosunda hapsedilmesini istedi ve bakanın ilk emrinde tutukluyu hemen teslim edeceğini bildirdi. Mektubunu bitirdikten sonra bu işle iki atlıyı görevlendirdi, kendini onlara tanıttı, bu resmî yazıları hiç zaman kaybetmeden yerlerine götürmelerini ve adalet bakanı emir verirse gelip tutukluyu kendi şatosundan almalarını emretti; iki adam da karşılarındakinin kim olduğunu görünce emirlerine boyun eğmekle sorumluluk altına girmeyeceklerini anladılar, bu arada bir araba yaklaştı...

— Gelin, güzel talihsiz, –dedi Mösyö de Corville hâlâ kızkardeşinin kolları arasında bulunan Justine'e–, gelin, on beş dakika her şey değişecek sizin için; şu ölümlü dünyada erdemlerinizin hak ettiği ödüllere kavuşmadığınızı, yalnız ve yalnız taş yürekli insanlarla karşılaştığınızı kimse söyleyemeyecek...peşimden gelin, benim tutuklumsunuz, sizden yalnızca ben sorumluyum.

Ve Mösyö de Corville az önce yaptıklarını kısaca açıkladı...

— Canım sevgilim, saygıdeğer insan, –dedi Madam de Lorsange sevgilisinin ayaklarına kapanarak–, işte ömrünüz boyunca yaptığınız en güzel iş. Baskı altında ezilen suçsuzluğun intikamını almak, kaderin sillesi altında yıkılan mutsuzluğun yardımına koşmak insan kalbinin ve yasaların özünü bilen kişinin görevi-

dir...Evet, işte...işte tutsağınız, Mösyö...hadi, Justine, hadi, seni ötekiler gibi terk etmeyecek, bir an bile yanından ayrılmayacak olan bu dürüst koruyucunun ayaklarını öpmeye koş... Oh, Mösyö, benim için son derece değerli olan aramızdaki aşk bağları, doğanın düğümleriyle güzelleşerek, en sevecen takdirlerle güçlenerek daha da arttırıyor bu değerini!

Ve iki kadın böylesine cömert bir dostun bacaklarına şevkle sarılarak, göz yaşlarıyla ayaklarını suladılar. Hareket edildi. Kısa zamanda şatoya varıldı. Mösyö de Corville'le Madam de Lorsange Justine'i zavallılığın zirvesinden bolluk ve refahın doruğuna çıkartmaktan büyük zevk alıyorlardı; en leziz yiyecekleri zevkle yediriyorlar, en iyi yataklarda yatırıyorlar, kendi evlerinde emirler vermesini istiyorlar, kısacası, duygu dolu iki ruhtan beklenebilecek tüm incelikleri gösteriyorlardı... Birkaç gün ilâçlar yaptırdılar, yıkadılar, giydirip kuşattılar, güzelleştirdiler; iki sevgilinin de göz bebeği olup çıkmıştı, içlerinden hangisi acılarını daha çabuk unutturacak diye yarışıyorlardı aralarında. Son derece yetenekli bir sanatçı bazı özenlerle, Rodin'in kötülüğünün meyvesi olan o iğrenç damgayı yok etmeyi üzerine aldı. Her şey Madam de Lorsange'la sevimli dostunun arzuladıkları gibi gerçekleşiyordu, daha şimdiden mutsuzluğunun izleri sevgili Justine'in güzel alnından si-

linmişti bile...daha şimdiden çekicilikleri kendilerini kabul ettiriyorlardı; duru beyaz yanaklarının donuk renkleri yerlerini ilkyaz güllerine bırakmışlardı; uzun zamandan beri dudaklarından silinmiş olan gülümseme nihayet zevklerin kanadında geri gelmişti.

Birbirinden güzel haberler geliyordu Paris'ten, Mösyö de Corville tüm Fransa'yı harekete geçirmiş, Justine'in felâketlerini açıklamak ve hak etmiş olduğu huzuru verebilmek için kendisiyle birleşen Mösyö S.nin gayretlerini canlandırmıştı... Nihayet, onu çocukluğundan beri açılan haksız davalardan temize çıkarıp kendisine namuslu vatandaş ünvanını geri veren, bu zavallı kızın aleyhine işbirliği etmiş olan tüm kraliyet mahkemelerine susmalarını emreden, ve Dauphiné'deki kalpazanların atölyesinde ele geçen paraların bin iki yüz lirasını şeref ödeneği olarak veren kralın mektubu geldi. Böylesine gönül okşayıcı haberleri alınca mutluluktan az kalsın ölüverecekti; başını koruyucularının göğsüne yaslayıp günlerce sevinç göz yaşları döktü, ama davranışları birdenbire değişti, bunun nedenini anlamaya da olanak yoktu. Endişeli, kaygılı, düşüncelere dalıp dalıp giden bir hal almıştı, bazan arkadaşlarının arasında hüngür hüngür ağlıyor, bu göz yaşlarının nedenini kendisi de açıklayamıyordu.

— Ben bu kadar büyük mutluluklar için yaratılmadım.– diyordu bazan Madam de Lorsange'a... oh! sevgili kardeşim, bu böyle devam edemez.

Tüm işleri yoluna girmiş olduğundan artık endişeye kapılması için ortada bir neden bulunmadığını boşu boşuna söylediler ona; yararına kaleme alınmış olan anılarda birlikte yaşamış olduğu insanlardan, itibarları zedelenir endişesiyle söz edilmemesi de onu biraz yatıştırabiliyordu ancak; bununla birlikte, hiçbir şey onu huzura kavuşturamıyordu, yalnızca mutsuzluklar için yaratılmış olan bu zavallı kız, başının üzerinde dolaşan felâketin elini hissederek, altında ezileceği son darbeyi önceden sezinlemişti sanki.

Madam de Lorsange hâlâ sayfiyeden ayrılmamıştı; yaz sonuydu, bir gezinti yapmayı tasarlamışlardı, ama gelmekte olan korkunç bir fırtına bu tasarıyı engelleyecek gibiydi; havanın aşarı sıcağı yüzünden salonun tüm camları ardına dek açılmıştı. Şimşek çakar, dolu yağar, rüzgârlar coşkuyla ıslık çalar, gökyüzünün ateşi bulutları birbirine karıştırır, korkunç bir şekilde sarsar. Madam de Lorsange dehşetlere kapılmıştır...Yıldırımdan son derece ürken Madam de Lorsange her tarafı bir an önce kapatması için yalvarır kardeşine; tam o sırada Mösyö de Corville içeri girmektedir; kardeşini bir an önce sakinleştirmek için acele eden Justine bir pencereye koşar, bir süre camın kapanmasını engelleyen, onu durmaksızın sarsalayan rüzgârlarla boğuşmak ister, o anda düşen bir yıldırım zavallı kızı salonun ortasına

kadar fırlatır ve orada, döşemenin üzerinde cansız bırakır.

Madam de Lorsange korkunç bir çığlık atar...bayılmıştır; Mösyö de Corville yardım çağırır, iki kadına da ayrı ayrı özen gösterilir, Madam de Lorsange hayata döndürülür, ama zavallı Justine'in durumu çok kötüdür, ondan hiç ümit kalmamıştır. Yıldırım sağ memesinden girmiş göğsünü kavurmuş ve yüzünü, her bakanın midesini bulandıracak kadar korkunç bir şekle sokarak ağzından çıkmıştır. Mösyö de Corville cesedi hemen o an dışarı çıkartmak ister. Madam de Lorsange son derece soğukkanlı bir şekilde ayağa kalkıp buna karşı koyar:

— Hayır, –der sevgilisine–, hayır, bir süre gözlerimin önünde bırakın, aldığım kararda sıkı durmam için onu seyretmeye ihtiyacım var, dinleyin beni, Mösyö, ve özellikle dünyada hiçbir şeyin beni caydıramayacağı bu kararıma karşı çıkmaya kalkışmayın.

Erdeme her zaman saygı duymuş olmasına karşın bu zavallı kızın başına gelen akıl almaz mutsuzlukların içinde olağanüstü bir şeyler gizli, Mösyö, işte bunlar beni kendi durumumu incelemeye zorladı; yaşadığı serüvenler boyunca kendisine acı çektiren vicdansız insanların zevkini çıkardığı lütuflar gözlerimi kamaştırdı sanmayın. Kaderin bu garip tutumu Tanrı'nın, açıklaması bize düşmeyen,

gizlerini oluşturmaktadır, ama bunlar hiçbir zaman bizi kandırmamalıdır; kötü yürekli insanın zaferi Tanrı'nın bizi denediği bir sınavdır yalnızca, bu zafer tıpkı gözlerini kamaştırdığı zavallıyı ölümün sonsuzluğuna sürüklemek amacıyla bir an için atmosferi aldatıcı ateşleriyle süsleyen yıldırım gibidir... İşte örneği de gözümüzün önünde; bu talihsiz kızın birbirini izleyen korkunç yıkımları, ürküntü veren ve aralıksız devam eden mutsuzlukları, hatalarımdan pişman olmam, vicdan azaplarımın sesini duymam ve nihayet kollarına atılmam için Tanrı'nın yaptığı bir uyarıdır. Bu kız hayatı boyunca işlediği günahlarda tek bir suçu olmamasına karşın böylesine cezalandırıldığına göre, ben...öğrendiğiniz anda sizi dehşetten titretecek kadar korkunç günahlar işlemiş olan ben...tüm ilkeleri ayaklar altına almanın izlerini taşıyan ben...bunların karşılığında nasıl bir ödül bekleyebilirim.

Ayrılalım, Mösyö, tam zamanıdır...bizi birleştiren bir bağ da yok ortada, unutun beni ve boğazıma dek gömülmüş olduğum ahlâksızlıklardan kurtulmak için sonsuz bir yoldan ilerleyip ulu varlığın ayaklarına kapanmamı olumlu karşılayın. Her şeye rağmen bu korkunç darbe en azından yeryüzünde sapmış olduğum kötü yoldan ayrılmam ve öbür dünyada ümit etme cesaretini gösterdiği mmutluluk için gerekliydi; elveda, Mösyö, beni bir daha hiç görmeyecek-

siniz. Arkadaşlığınızdan beklediğim son işaret ne olduğumu öğrenmek için hiçbir araştırmaya girmemenizdir. Sizi daha iyi bir dünyada bekleyeceğim, erdemleriniz sizi oraya götürecektir, günahlarımı affettirmek için geri kalan mutsuz yıllarımı Tanrı adına çile çekerek geçireceğim, inşallah bunlar sizi o iyi dünyada bir gün yeniden görmeme izin verir.

Mösyö de Corville hak etmiş olduğu ülkesinin en önemli görevlerine getirilir, hem halkın mutluluğunu, hem kralın ününü, hem de dostlarının servetini perçinleyerek herkesin saygısını kazanır.

Ey siz, bu kitabı okuyacak* olanlar, bu görkemli ve doğru yolu seçen kadınla aynı sonucu çıkarabilir misiniz, onun gibi gerçek mutluluğun yalnızca erdemin göğsünde bulunduğuna, gökyüzünde kendisine çok daha göz kamaştırıcı ödüller kazandırılacağı için erdemin acı çekmesi gerektiğine inanabilir misiniz.

On beş günde bitirilmiştir.
8 Temmuz 1787

Sade'ın metninde de «okuyacak» karşılığı «lirez» kullanılmıştır. (Çev.)

29. Ekim 1974
Ankara

sadizme adını veren yazarın türkçe'de ilk eseri...

"Herşeyi yaşamayan hiç bir şey yaşamamış demektir" Sade

Marki de Sade'ın hayatı skandallar içinde geçti. Eserleri, yüz elli yıl sonra bile, her yayınlandığı ülkede, fırtınalar koparıyor. Ahlâk düzeyinde olduğu kadar, sanat ve felsefe düzeyinde de çağdaş bir çok yazarı etkileyen bu güçlü kalemin hakkını tam olarak verebilmek, yerini ve boyutlarını doğru belirleyebilmek için, eserlerini iyi tanımak gereklidir.

Bilgi Yayınevi, işte bu görevi üstlenmekte; ilk kitabı olarak «**Erdemle Kırbaçlanan Kadın**»ı verdiği **Marki de Sade'ın Bütün Eserleri** dizisiyle, ulusal kitaplığımızdaki bu boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır.

Marki de Sade ve eseri için demişlerdi ki: «Bütün XIX. yüzyıl boyunca hiçe sayılan Sade, bütün XX. yüzyıla egemen olacaktır.» **Apollinaire** ● «Dönülüp dolaşılıp Sade'a geliniyor.» **Baudelaire** ● «Çağdaş yazarlarımızın esinlendikleri en büyük yazarlardan birisi.» **St-Beuve** ● «Öyle bir çağ, öyle bir gün gelecek ki, her kentte adına heykeller dikilecek, anısına kurbanlar kesilecektir.» **Swinburne** ● «Marki de Sade'ın ilginç kişiliği çağdaş düşünceyi ve edebiyatı gittikçe daha çok etkiliyor.» **Heine.**

BİLGİ BASIMEVİ - ANKARA

20 LİRA

kapak: başkan pan matbaacılık ankara 172614